

**Hallituksen esitys eduskunnalle maaseutuelinkeinojen
valituslautakunnan lakkauttamista ja valitusten siirtämistä
hallintotuomioistuimiin koskevaksi lainsäädännöksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että maaseutuelinkeinojen valituslautakunta lakkautetaan ja sen toimivaltaan kuuluvat asiat siirretään yleisten alueellisten hallinto-oikeuksien toimivaltaan kuuluviksi.

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden toimivaltaan keskitettäisiin muutoksenhaut maatalouden harjoittamiseen liittyvistä tuista samoin kuin muutoksenhaut maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain ja maatalouden rakennetuista annetun lain nojalla myönnettävistä tuista. Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen keskitettäisiin muutoksenhaut niistä tukiasioista, jotka koskevat porotaloutta ja luontaiselinkeinoja, sekä eräistä kolttalain nojalla ratkaistavista asioista. Ahvenanmaan hallintotuomioistuin käsittelee puolestaan kaikki Ahvenanmaan valtionviraston tekemistä maaseutuelinkeinoista tehdyt muutoksenhaut.

Muutoksenhaut muista valituslautakunnan toimivaltaan kuuluvista asioista ohjattaisiin valituslautakunnan lakkauttamisen jälkeen alueellisesti toimivaltaisiin hallinto-oikeuksiin. Hallinto-oikeuksissa käsitellään näihin asiaryhmiin rinnastuvia asioita jo voimassa olevan lainsäädännön mukaan.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan tehtäväksi eräitä oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmää koskevia muutoksia, jotka ovat tarpeen maaseutuelinkeinojen muutoksenhakujärjestelmän yhdenmukaistamiseksi ja selkiyttämiseksi.

Ehdotetun lain maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhaku-uudistuksen voimaantulosta ehdotetaan tulevan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Muiden ehdotettujen lakien ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2014.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	5
1 JOHDANTO.....	5
2 NYKYTILA.....	7
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	7
2.1.1 Hallintoasioiden yleinen muutoksenhakujärjestelmä.....	7
2.1.2 Maaseutuelinkeinojen muutoksenhakujärjestelmä.....	12
2.1.3 Hämeenlinnan hallinto-oikeuden toiminta.....	22
2.2 Maaseutuelinkeinoiniin liittyvien tukiasioiden muutoksenhaku Ruotsissa.....	23
2.3 Nykytilan arviointi.....	24
2.3.1 Maaseutuelinkeinoasiat ja hallinto-oikeudet.....	24
2.3.2 Tuomioistuinten yhteinen laatutyö ja koulutus.....	25
2.3.3 Yleis- ja erityisasiantuntemus tuomitsemistoiminnassa.....	26
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	29
3.1 Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi.....	29
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	30
3.2.1 Laki maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhaku-uudistuksen voimaannpanosta.....	30
3.2.2 Oikaisuvaatimusmenettelyn ja valitusluvan käyttöalan laajentaminen.....	31
3.2.3 Muut lainmuutokset.....	32
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	36
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	36
4.2 Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset.....	37
4.3 Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan.....	39
5 ASIAN VALMISTELU.....	39
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	39
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	40
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	40
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	41
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	41
1.1 Laki maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhaku-uudistuksen voimaannpanosta.....	41
1.2 Laki maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 54 §:n muuttamisesta.....	43
1.3 Laki Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain 11 §:n muuttamisesta.....	43
1.4 Laki maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta.....	43
1.5 Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta.....	43
1.6 Laki maatalouden rakennetuista annetun lain 67 §:n muuttamisesta.....	44
1.7 Laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain 57 §:n muuttamisesta.....	44
1.8 Laki hukkakauran torjunnasta annetun lain 22 §:n muuttamisesta.....	44
1.9 Laki kolttalain muuttamisesta.....	45
1.10 Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 115 §:n muuttamisesta.....	45
1.11 Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain muuttamisesta.....	45
1.12 Laki porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta.....	45
1.13 Laki peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta.....	46
1.14 Laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain 90 §:n muuttamisesta.....	46

1.15	Laki Euroopan kalatalousrahaston kansallisesta hallinnoinnista ja elinkeinokalataloudelle myönnettävistä tuista annetun lain 27 §:n muuttamisesta	46
1.16	Laki kalastuslain muuttamisesta	46
1.17	Laki Metsähallituksesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta	47
1.18	Laki riistahallintolain 31 §:n muuttamisesta	47
1.19	Laki riistavahinkolain 47 §:n muuttamisesta	47
1.20	Laki taimiaineistolain 16 §:n muuttamisesta	48
1.21	Laki siemenkauppalain 32 §:n muuttamisesta	48
1.22	Laki metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lain 29 ja 30 §:n muuttamisesta	48
1.23	Laki kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 34 ja 35 §:n muuttamisesta	49
1.24	Laki lannoitevalmistelain 41 §:n muuttamisesta	49
1.25	Laki yhteisaluelain muuttamisesta	50
1.26	Laki yhteismetsälain muuttamisesta	50
1.27	Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 6 §:n muuttamisesta	50
1.28	Laki hallinto-oikeuslain 12 a §:n muuttamisesta	50
2	VOIMAANTULO	52
3	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	52
	LAKIEHDOTUKSET	55
	1. Laki maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhaku-uudistuksen voimaantulosta	55
	2. Laki maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 54 §:n muuttamisesta	58
	3. Laki Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain 11 §:n muuttamisesta	59
	4. Laki maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta	60
	5. Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta	61
	6. Laki maatalouden rakennetuista annetun lain 67 §:n muuttamisesta	62
	7. Laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain 57 §:n muuttamisesta	62
	8. Laki hukkakauran torjunnasta annetun lain 22 §:n muuttamisesta	63
	9. Laki kolttalain muuttamisesta	64
	10. Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 115 §:n muuttamisesta	65
	11. Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain muuttamisesta	66
	12. Laki porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta	67
	13. Laki peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta	68
	14. Laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain 90 §:n muuttamisesta	69
	15. Laki Euroopan kalatalousrahaston kansallisesta hallinnoinnista ja elinkeinokalataloudelle myönnettävistä tuista annetun lain 27 §:n muuttamisesta	70
	16. Laki kalastuslain muuttamisesta	71
	17. Laki Metsähallituksesta annetun lain muuttamisesta	72
	18. Laki riistahallintolain 31 §:n muuttamisesta	73
	19. Laki riistavahinkolain 47 §:n muuttamisesta	73
	20. Laki taimiaineistolain 16 §:n muuttamisesta	74
	21. Laki siemenkauppalain 32 §:n muuttamisesta	75
	22. Laki metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lain 29 ja 30 §:n muuttamisesta	76

23. Laki kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 34 ja 35 §:n muuttamisesta	77
24. Laki lannoitevalmistelain 41 §:n muuttamisesta	78
25. Laki yhteisaluelain muuttamisesta	79
26. Laki yhteismetsälain muuttamisesta	79
27. Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävästä maksuista annetun lain 6 §:n muuttamisesta	80
28. Laki hallinto-oikeuslain 12 a §:n muuttamisesta	80
LIITE	82
RINNAKKAISTEKSTIT	82
2. Laki maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 54 §:n muuttamisesta	82
3. Laki Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain 11 §:n muuttamisesta	83
4. Laki maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta	84
5. Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta	86
6. Laki maatalouden rakennetuista annetun lain 67 §:n muuttamisesta	87
7. Laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain 57 §:n muuttamisesta	88
8. Laki hukkakauran torjunnasta annetun lain 22 §:n muuttamisesta	89
9. Laki kolttalain muuttamisesta	90
10. Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 115 §:n muuttamisesta	92
11. Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain muuttamisesta	93
12. Laki porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta	95
13. Laki peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta	96
14. Laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain 90 §:n muuttamisesta	97
15. Laki Euroopan kalatalousrahaston kansallisesta hallinnoinnista ja elinkeinokalataloudelle myönnettävistä tuista annetun lain 27 §:n muuttamisesta	98
16. Laki kalastuslain muuttamisesta	99
17. Laki Metsähallituksesta annetun lain muuttamisesta	101
18. Laki riistahallintolain 31 §:n muuttamisesta	103
19. Laki riistavahinkolain 47 §:n muuttamisesta	104
20. Laki taimiaineistolain 16 §:n muuttamisesta	105
21. Laki siemenkauppalain 32 §:n muuttamisesta	106
22. Laki metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lain 29 ja 30 §:n muuttamisesta	107
23. Laki kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 34 ja 35 §:n muuttamisesta	108
24. Laki lannoitevalmistelain 41 §:n muuttamisesta	110
25. Laki yhteisaluelain muuttamisesta	111
26. Laki yhteismetsälain muuttamisesta	112
27. Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävästä maksuista annetun lain 6 §:n muuttamisesta	113
28. Laki hallinto-oikeuslain 12 a §:n muuttamisesta	114

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Vallitsevien kehittämistavoitteiden mukaisesti hallintolainkäyttö osana muuta lainkäyttöä kuuluu kaikilta osin oikeusministeriön hallinnonalalla toimiville tuomioistuimiksi organisoiduille itsenäisille ja riippumattomille tuomioistuimille. Hallintolainkäytön perusorganisaation ensi asteessa muodostavat alueelliset hallinto-oikeudet ja ylimmässä asteessa korkein hallinto-oikeus. Maaseutuelinkeinoasioiden nykyinen muutoksenhakujärjestelmä poikkeaa näistä periaatteista, sillä ensi asteen muutoksenhakuviranomainen ei ole varsinainen tuomioistuin.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta on vuonna 1993 perustettu lautakuntatyypinen muutoksenhakuelin, joka toimii maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan toimivaltaan kuuluvat asiat luetellaan valituslautakunnasta annetun lain (1203/1992) 1 §:ssä, jota on useaan otteeseen muutettu. Tämän luettelon ohella valituslautakunnan toimivallasta säädetään erikseen useissa laeissa ja osin yhä myös asetustasoisin säännöksin. Lain-säädännössä tapahtuneiden muutosten johdosta kokonaiskuvan saaminen lautakunnan toimivaltaan kuuluvista asioista on työlästä.

Lautakuntaan on perustettu vuonna 1995 tehdyllä lainmuutoksella (36/1995) päätoimiset määräaikaiset virat puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa varten sekä toistaiseksi voimassa olevat virat lautakunnan sihteeria ja esittelijöitä varten. Tätä ennen lautakunta toimi maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä. Lautakunnan työskentelyä on kehitetty myös vuonna 1998 tehdyllä lainmuutoksella (621/1998). Tuolloin säädettiin muun ohella, että lautakunnassa noudatetaan yleistä hallintolainkäyttömenettelyä. Valituslautakunnalle määriteltiin hallinto-oikeuden velvollisuutta vastaava velvollisuus toimittaa suullinen käsittely asianosaisen pyynnöstä.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa käsiteltävien asioiden siirtämistä hallintotuomioistuinjärjestelmään on aikaisemmin ehdotettu *hallintotuomioistuintoimikunnan*

mietinnössä (KM 1997:4). *Oikeusturvasioiden neuvottelukunta* on toimintakertomuksessaan vuodelta 2002 samoin katsonut, että valitukset hallintoviranomaisten päätöksistä tulisi pääsääntöisesti ohjata alueellisiin hallinto-oikeuksiin.

Asioiden siirtämistä hallintotuomioistuimiin on ehdotettu myös *tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietinnössä* (KM 2003:3). Komitea on todennut, että pääsäännöstä eli hallintolainkäytön kuulumisesta ensiasteessa hallinto-oikeuden ja ylimmässä asteessa korkeimman hallinto-oikeuden toimivaltaan ei tulisi olla poikkeuksia kuin erityisen painavista syistä.

Valituslautakunnassa käsiteltävien asioiden siirron suunnittelu ja toteuttaminen otettiin mukaan oikeusministeriön hallintolainkäytön kehittämissuunnitelmaan vuosille 2004–2007. Tältä pohjalta asioiden siirtämistä hallintotuomioistuimiin on viimeksi selvitetty ja ehdotettu *maaseutuelinkeinojen muutoksenhakutyöryhmän mietinnössä* vuonna 2007 (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2007:1). Työryhmä ehdotti, että muutoksenhaut varsinaiseen maatalouden harjoittamiseen liittyvistä tuista keskittäisiin Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen ja että muutoin valituslautakunnan toimivaltaan kuuluvat asiat käsiteltäisiin alueellisesti toimivaltaisessa hallinto-oikeudessa. Ahvenanmaan hallintotuomioistuin toimivaltaan kuuluisivat Ahvenanmaan lääninhallituksen päätöksistä tehdyt valitukset. Rovaniemen hallinto-oikeuteen keskittäisiin puolestaan muutoksenhaku tuista, joita myönnetään porotalouden tai luontaiselinkeinojen harjoittamiseen. Myös kolttalain mukaisten tukien muutoksenhaku keskittäisiin Rovaniemen hallinto-oikeuteen. Työryhmä ehdotti erityisen voimaannollain sääntämistä sekä muutoksia 25 muuhun lakiin.

Työryhmän mietinnöstä saadussa lausuntopalautteessa (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2007:11) valtaosa lausunnonantajista suhtautui myönteisesti työryhmän ehdotuksiin. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan lakkauttamista vastustivat tuolloin maaseutuelinkeinojen valituslautakunta,

Maaseutu oikeuden Seura, Uudenmaan TE-keskus, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f. sekä Agronomiliitto. Muut lausunnonantajat kannattivat työryhmän ehdotusta joko sellaisenaan tai eräin tarkistuksin koskien ehdotuksen toteuttamista-paa ja toteuttamisaikataulua. Maa- ja metsätalousministeriö sekä eräät muut lausunnonantajat katsoivat, että uudistus tulisi toteuttaa vasta vuoden 2009 alusta.

Työryhmän mietinnön jälkeen voimaan tullessa *aluehallintouudistuksessa* maatilataloutta, kalataloutta, maaseudun kehittämistä, eläintunnistusjärjestelmää sekä maa- ja metsätalouden tuotantotarvikkeiden turvallisuutta ja kasvinterveyttä käsitteleväksi alueelliseksi viranomaiseksi muodostettiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset). Manner-Suomessa toimii kaikkiaan 15 ELY-keskusta, joista yhdeksässä ELY-keskuksessa on kaikki kolme vastuu-alueutta (elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri; liikenne ja infrastruktuuri; ympäristö ja luonnonvarat). Näitä ELY-keskuksia ovat Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Varsinais-Suomen, Uudenmaan, Pohjois-Savon ja Kaakkois-Suomen ELY-keskukset. Kahden vastuualueen (joista toinen on ympäristö ja luonnonvarat) ELY-keskuksia ovat Hämeen, Kainuun, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon ELY-keskukset. ELY-keskukset hoitavat erikoistumistehtäviensä puitteissa tehtäviä yli omien toiminta-alueidensa.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan valitetaan sekä sellaisista ELY-keskusten päätöksistä, joita mainitut viranomaiset tekevät eri lakien, pääosin eri tukilakien, perusteella, että sellaisista päätöksistä, joita ELY-keskukset tekevät oikaisuvaatimuksia käsittelevinä viranomaisina. Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten päätöksistä haetaan yleensä muutosta ensi vaiheessa oikaisuvaatimuksella ELY-keskukselta.

Vuoden 2007 mietinnön antamisen jälkeen myös kuntien *maaseutuelinkeinohallintoa* on uudistettu. Kuntien maaseutuelinkeinojen hallinnosta vuonna 1991 annettu laki (1558/1991) on kumottu 1.4.2010 voimaan tulleella maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa annetulla lailla (210/2010). Mainittua lakia sovelletaan hoidettaessa kunnan

maaseutuelinkeinoviranomaiselle muualla laissa säädettyjä tehtäviä, jotka koskevat: 1) maatalouden tukijärjestelmiä; 2) maatalouden luopumistuki- ja eläkejärjestelmiä; 3) eräiden vahinkojen korvaamista valtion varoista; 4) eläintenpitäjän rekisteröintiä; 5) maataloustuotteen tuotantoa koskevia sopimuksia; 6) kasvintuotantoa. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisella tarkoitetaan kunnan tai kuntayhtymän toimielintä tai viranhaltijaa, joka hoitaa maaseutuhallinnon tehtäviä yhden tai useamman kunnan alueella. Lain 2 §:n mukaan kunta vastaa alueellaan maaseutuhallinnon järjestämisestä siten, että maaseutuhallinnon tehtävät tulevat hoidetuiksi Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön kannalta asianmukaisella tavalla.

Lain 4 §:n 1 momentin mukaan kunnan on muodostettava maaseutuhallinnon tukitehtävien hoitamiseksi toiminnallinen kokonaisuus, jonka alueella toimii vähintään 800 maatalouden tukihakemuksen tehnyttä luonnollista henkilöä tai yhteisöä. Lain 4 §:n 2 momentissa säädetään lisäksi siitä, miten maaseutuhallinto viranhoidollisesti on järjestettävä. Mikäli edellä tarkoitettut edellytykset kunnassa eivät täyty, kunnan on liityttävä vaatimukset täyttävään maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueeseen. Lain 5 §:ssä säädetään puolestaan niistä edellytyksistä, joilla 4 §:ssä tarkoitettua järjestämisestä voidaan poiketa. Jos kunta ei tee päätöstä liittymisestä yhteistoiminta-alueeseen eikä esitä perustetta, jolla 5 §:ssä tarkoitettua poikkeusta voitaisiin soveltaa sen alueella, valtioneuvosto päättää lain 9 §:n nojalla kunnan kuulumisesta yhteistoiminta-alueeseen.

Oikeusministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö asettivat 27.11.2012 työryhmän, jolle annettiin tehtäväksi saattaa edellä mainitussa vuoden 2007 mietinnössä tehdyt ehdotukset ajan tasalle. Uudistuksen tavoitteena on siirtää maaseutuelinkeinoasioiden valitus-tie hallintoasioiden yleisen muutoksenhaku-järjestelmän mukaiseksi ja oikeusministeriön hallinnonalalle. Asioiden keskittämisen ja toisaalta hajauttamisen osalta eri hallinto-oikeuksiin noudatetaan lähtökohtaisesti niitä periaatteita, mitä viimeksi mainitussa vuoden 2007 työryhmämietinnössä on ehdotettu ot-taan huomioon maaseutuelinkeinojen valitus-

lautakunnassa käsiteltäviä asioita koskevassa lainsäädännössä tapahtuneet muutokset, aluehallinnossa tapahtuneet muutokset sekä hallintotuomioistuinten rakenteissa toteutettavat muutokset.

Samalla oli tarpeen tehdä joitain tarkennuksia voimassaolevaan lainsäädäntöön erityisesti oikaisuvaatimusmenettelyn ja valituslupajärjestelmän käyttöedellytysten yhdenmukaistamiseksi ja selkeyttämiseksi. Työryhmän tekemät viimeksi mainitut muutosehdotukset vastaavat sitä kehitystyötä, jota tehdään samaan aikaan vireillä olevassa oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentamista koskevassa valmistelutyössä koko valtioneuvoston piirissä. Työryhmä luovutti mietintönsä 29.5.2013.

Hallituksen esitys on valmisteltu työryhmän mietinnön ja saatujen lausuntojen pohjalta maa- ja metsätalousministeriössä.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Hallintoasioiden yleinen muutoksenhakujärjestelmä

Hallintotuomioistuinjärjestelmän kehittymisen ja nykytila

Hallinnon oikeusturvajärjestelmän keskeisin osa on tehokas ja oikeusvarma hallintotuomioistuinjärjestelmä, joka takaa oikeusturvan yksittäisissä hallintolainkäyttöasioissa, mutta joka myös ratkaisukäytännöllään ohjaa hallinnon toimintaa. Hyvin toimiva hallintotuomioistuinjärjestelmä edistää välillisesti koko yhteiskunnan toimivuutta lisäämällä muun muassa hallinnon toiminnan tehokkuutta, kansalaisten ja yritysten taloudellista toimeliaisuutta ja kilpailukykyä sekä estämällä eri kansalaisryhmien syrjäytymisketjyt.

Perustuslain 98 §:n 2 momentin mukaan yleisiä hallintotuomioistuimia ovat korkein hallinto-oikeus ja alueelliset hallinto-oikeudet. Hallintolainkäyttö perustuu siten kaksiasteiseen muutoksenhakujärjestelmään.

Hallintolainkäytölle on Suomessa pitkät perinteet. Jo Ruotsi-Suomessa yleiset lain-

käyttöasiat ja hallintoasiat eroteltiin. Autonomian aikana 1809—1917 ylimpänä hallintoviranomaisena ja myös korkeimpana tuomioistuimena toimi senaatti, jonka talousosastolla oli yleinen toimivalta hallinto- ja hallitusasioissa oikeusosaston käsitellessä riita- ja rikosasioita. Vuonna 1918, samaan aikaan korkeimman oikeuden kanssa, perustettiin korkein hallinto-oikeus hoitamaan niitä ylimmän asteen lainkäyttötehtäviä, joita aikaisemmin oli hoitanut senaatin talousosasto.

Ensi asteessa valitukset ohjautuivat pääasiassa lääninhallituksiin, joihin muodostettiin vuonna 1955 kollegiset lääninoikeudet käyttämään lääninhallitusten lainkäyttövaltaa. Vuonna 1989 lääninoikeudet irrotettiin hallinnollisesti lääninhallituksista ja niistä muodostui itsenäisiä tuomioistuimia. Näin siirryttiin selkeästi kaksiasteiseen tuomioistuinjärjestelmään.

Lääninoikeuksien asema vahvistui vuonna 1996, kun hallintolainkäyttölain (586/1996) myötä yleiseksi valitustieksi valtioneuvoston alaiseen organisaatioon kuuluvan viranomaisen päätöksestä säädettiin lääninoikeus.

Seuraava merkittävä uudistus tapahtui vuonna 1999, kun perustettiin silloisten 11 lääninoikeuden ja vesiyläoikeuden tilalle kahdeksan alueellista hallinto-oikeutta: Helsingin, Hämeenlinnan, Kouvolan, Kuopion, Oulun, Rovaniemen, Turun ja Vaasan hallinto-oikeudet. Ahvenanmaan maakunnassa yleisenä alueellisena hallinto-oikeutena toimii Ahvenanmaan hallintotuomioistuin Ahvenanmaan käräjäoikeuden yhteydessä. Lisäksi Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle jäi pysyvä istuntopaikka Jyväskylään sekä Kuopion hallinto-oikeudelle Joensuuhun ja Mikeliin.

Hovi- ja hallinto-oikeusverkostoa uudistetaan parhaillaan. Huhtikuun 1. päivänä 2014 voimaan tuleva rakenneuudistus vähentää hallinto-oikeuksien määrää kahdella ja hovi-oikeuksien yhdellä. Tämä merkitsee hallinto-oikeuksien osalta sitä, että Kouvolan ja Kuopion hallinto-oikeudet yhdistyvät *Itä-Suomen hallinto-oikeudeksi* ja Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudet *Pohjois-Suomen hallinto-oikeudeksi*. Itä-Suomen hallinto-oikeuden toimipaikka on Kuopio ja Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden toimipaikka Oulu. Itä-Suomen hallinto-oikeuden pysyvät muut is-

tuntopaikat sijaitsevat Joensuussa, Mikkelissä ja Kouvolassa. Pohjois-Suomen hallinto-oikeudella on pysyvä istuntopaikka Rovaniemellä.

Rakenneuudistuksen yhteydessä muutetaan myös tuomiopiirirajoja siten, että aikaisemmin Kouvolan hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuulunut Päijät-Hämeen maakunta siirtyy Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tuomiopiiriin. Tuomiopiirimuutoksen perusteena on asiamäärien tasaaminen sekä se, että aluehallintoviranomaisten päätöksistä tehtävät valitukset ohjautuisivat samaan hallinto-oikeuteen.

Rakenneuudistuksen tavoitteena on riittävän suurien ja toiminnallisesti mahdollisimman tasavahvojen tuomioistuinyksiköiden muodostaminen. Näin voidaan nykyistä paremmin kehittää tuomioistuinten yleis- ja erityisosaamista ja taata oikeusvarma ja tehokas tuomioistuintoiminta yhä monimutkaistuvassa toimintaympäristössä.

Hallintotuomioistuinten toiminta

Alueellisten hallinto-oikeuksien toimivalta perustuu hallinto-oikeuslain (430/1999) 3 §:n mukaan erityissäännöksiin. Käytännössä hallintotuomioistuinten asiallinen toimivalta perustuu pitkälti hallintolainkäyttölain säännöksiin, joiden mukaan vain valtioneuvoston ja ministeriön päätöksistä valitetaan ainoana tuomioistuinasteena korkeimpaan hallinto-oikeuteen (hallintolainkäyttölain 7 §:n 1 momentti). Hallinto-oikeudet käsittelevät valitusten lisäksi ensimmäisenä asteena kaikki hallintolainkäyttölain 69 §:ssä tarkoitettut hallintoriita-asiat, joiden kohteena ovat julkisoikeudellisesta oikeussuhteesta aiheutuvaa velvollisuutta tai oikeutta koskevat riidat. Hallintolainkäyttölain mukaan hallinto-oikeudet käsittelevät myös prosessuaaliset kantelut niissä tapauksissa, joissa hallinto-oikeus olisi samassa asiassa ensi asteen muutoksenhakutuomioistuin.

Eräät asiaryhmät on erityissäännöksin rajattu ratkaistaviksi vain yhdessä hallinto-oikeudessa. Suurimpina asiaryhminä välillinen verotus, tulliasiat ja ulkomaalaislaissa tarkoitettut kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevat asiat on keskitetty Helsingin

hallinto-oikeuteen sekä vesi- ja ympäristön-suojeluasiat Vaasan hallinto-oikeuteen. Ulkomaalaislain mukaisia asioita käsitellään Helsingin hallinto-oikeudessa vuosittain noin 1 000. Vaasan hallinto-oikeudessa käsitellään puolestaan noin 700 vesi- tai ympäristönsuojelulain mukaista asiaa. Helsingin hallinto-oikeuteen keskitettyjen vero-asioiden määrä on vuosittain noin 500.

Kaikkia näitä keskittämisiä on aikanaan perusteltu oikeuskäytännön yhtenäisyyden varmistamisella. Asiaryhmien keskittämisen taustalla on samalla ollut pyrkimys siirtää asioita aikaisemmin käsitellyt lainkäyttökäytäntö ja muu henkilöstö asianomaiseen hallinto-oikeuteen. Aikaisemmat asiaryhmän siirrot hallinto-oikeuteen ovat tapahtuneet samalla paikkakunnalla.

Hallinto-oikeuksien tuomiopiirit muodostuvat yhdestä tai useammasta maakuntajakolain (1159/1997) mukaisesta maakunnasta. Muutoksenhakuasioissa toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyy, jollei erityislainsäädännössä ole muuta säädetty, hallintolainkäyttölain 12 §:n yleissäännöksen nojalla päätöksen tehneen alueellisen tai paikallisen viranomaisen toimialueen, päätoimipaikan sijainnin taikka viime kädessä päätöksentekopaikan perusteella. Jos kysymys on valtakunnallisen viranomaisen päätöksestä, valitus tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy sen vuoksi, että tässä tuomiopiirissä sijaitsee pääosa päätöksessä tarkoitettusta alueesta tai kiinteistöstä taikka sen henkilön kotikunta tai sen yhteisön kotipaikka, johon päätös pääosin liittyy. Jos asiassa ei ole edellä olevat kriteerit täyttävää toimivaltaista hallinto-oikeutta, viimesijainen toimivalta on Helsingin hallinto-oikeudella.

Hallintoriita-asioissa alueellisesti toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyy hallintolainkäyttölain 70 §:n 1 momentin nojalla sen asianomaisen kotipaikan, johon tehty vaatimus kohdistuu, kotipaikan perusteella. Yksityisen henkilön valtioon kohdistama vaatimus saadaan käsitellä myös yksityisen kotipaikan tuomioistuimessa (hallintolainkäyttölain 70 §:n 2 momentti). Viime kädessä tällainenkin asia käsitellään Helsingin hallinto-oikeudessa.

Hallintotuomioistuinten organisaatio, menettely ja henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Hallinto-oikeutta johtaa ylituomari. Lainkäyttöasioissa päätösvaltaa käyttävät hänen ohellaan hallinto-oikeustuomarit. Asiat ratkaistaan hallinto-oikeuksissa esittelystä. Esittelijöinä voivat toimia joko hallinto-oikeustuomarit tai hallinto-oikeussihteerit sekä oikeudellisesti yksinkertaisemmissä asiaryhmissä myös notaarit. Hallinto-oikeuslain 10 a §:n mukaan hallinto-oikeuden esittelijänä voi lisäksi olla tuomioistuinharjoitteluun suorittava käräjänotaari.

Eräissä hallinto-oikeuslain 7 §:n 1 momentissa määritellyissä asiaryhmissä, kuten mielenterveysasiat ja lasten huostaanottoasiat, asian käsittelyyn ja päätöksentekoon osallistuu hallinto-oikeustuomareiden lisäksi kyseisen alan valtioneuvoston neljäksi vuodeksi nimittämä sivutoiminen asiantuntijajäsen.

Hallinto-oikeustuomarien yleisenä koulutuksellisenä kelpoisuusvaatimuksena on hallinto-oikeuslain 5 §:n ja tuomarien nimittämisestä annetun lain (205/2000) 11 §:n nojalla oikeustieteen kandidaatin tutkinto. Poikkeavat suoritettun tutkinnon kelpoisuusvaatimukset koskevat Vaasan hallinto-oikeudessa toimivia luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtyneitä hallinto-oikeustuomareita. Nämä tuomarit osallistuvat hallinto-oikeudessa vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisten asioiden käsittelyyn.

Markkinaoikeudessa toimii puolestaan syyskuun alusta 2013 markkinaoikeusinsinöörejä. Markkinaoikeuslain (99/2013) 14 §:n 3 momentin mukaan asiassa, jossa valitetaan patenttia, hyödyllisyysmallia tai integroidun piirin piirimallia koskevasta Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksestä, markkinaoikeus on päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu lainoppinut jäsen ja markkinaoikeusinsinööri sekä lisäksi toinen markkinaoikeusinsinööri tai 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu asiantuntijajäsen. Markkinaoikeuslain 4 §:n 2 momentin mukaan markkinaoikeusinsinööriksi voidaan nimittää soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon tekniikan alalta suorittanut oikeamielinen Suomen kansalainen, joka on perehtynyt patenttiasioihin ja jolla on tarvittavat henkilökohtaiset ominaisuudet

Hallinto-oikeuden esittelijöiden kelpoisuusvaatimuksena on hallinto-oikeuslain 10 §:n mukaan oikeustieteen kandidaatin tutkinto ja notaareilla puolestaan virkaan soveltuva korkeakoulututkinto. Käräjänotaariksi voidaan nimittää käräjäoikeuslain (581/1993) 14 §:ssä tarkoitettussa tuomioistuinharjoittelussa käräjäoikeudessa käräjänotaarina kuusi kuukautta toiminut. Asiantuntijajäseniltä vaaditaan hallinto-oikeuslain 8 §:n 2 momentissa eriteltyin tavoin kunkin omaan asiantuntija-alaan soveltuva korkeakoulututkinto.

Tuomareiden nimittämisestä annetussa laissa (205/2000) säädetään paitsi tuomareiden kelpoisuusvaatimuksista myös tuomareilta vaadittavasta kielitaidosta. Lain 12 §:n (1202/2003) 1 momentin mukaan tuomariksi voidaan nimittää lain 11 §:n mukaiset kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö, jolla on tuomioistuimen tuomiopiirin väestön enemmistön kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä yksikielisessä tuomioistuimessa toisen kielen tyydyttävä ymmärtämisen taito ja tyydyttävä suullinen taito. Kaksikielisessä tuomioistuimessa vaaditaan toisen kielen tyydyttävää suullista ja kirjallista taitoa.

Hallinto-oikeuden esittelijöiden suomen ja ruotsin kielen taidosta säädetään puolestaan julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003) 6 §:n 1 momentin nojalla.

Hallinto-oikeus on hallinto-oikeuslain 12 §:n nojalla lainkäyttöasioissa päätösvaltainen pääsääntöisesti kolmen lainoppineen jäsenen kokoonpanossa. Hallinto-oikeuslain muutoksilla (699/2005 ja 675/2006) mahdollistettiin kolmen jäsenen ja esittelijän peruskokoonpanoa pienempien päätösvaltaisten kokoonpanojen käyttö hallinto-oikeuksissa tietyissä, hallinto-oikeuslaissa luetelluissa asiaryhmissä.

Hallinto-oikeuksissa asioiden käsittely tapahtuu pääsääntöisesti kirjallisen aineiston pohjalta. Asian selvittämiseksi voidaan tarvittaessa pitää suullinen käsittely tai katselmuks. Jos yksityinen asianosainen sitä pyytää, hallinto-oikeuden on pidettävä suullinen käsittely. Suullisia käsittelyjä on pidetty eniten ulkomaalais- ja huostaanottoasioissa. Katselmuksia on ollut eniten ympäristö- ja rakennusasioissa. Hallinto-oikeuksissa pidettiin

2000-luvun alkuvuosina suullisia käsittelyjä yhteensä noin 200—250 vuosittain. Määrä on sittemmin lisääntynyt. Vuonna 2005 suullisia käsittelyjä oli 515, vuonna 2010 niitä pidettiin 509, vuonna 2011 jo 553 ja vuonna 2012 pidettiin 548 suullista käsittelyä. Katselmuksia on vastaavana aikana ollut vähemmän. Vuonna 2005 on pidetty yhteensä 119 katselmusta, vuonna 2010 yhteensä 81, vuonna 2011 yhteensä 63 ja vuonna 2012 67 katselmusta.

Hallinto-oikeudessa peritään oikeudenkäyntimaksua muutoksenhakuasian käsittelystä 90 euroa (tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettu laki 701/1993). Eräissä, lain 6 §:ssä luetelluissa asiaryhmissä, kuten sosiaaliasioissa, veroasioissa tai ulkomaalaisasioissa, oikeudenkäyntimaksua tai muitakaan asian käsittelymaksuja ei peritä. Maksuvelvollisuudesta ovat lain 7 §:n nojalla vapaat myös esimerkiksi varattomaksi todistetut henkilöt ja muutoksenhakija, jonka eduksi hallinto-oikeus muuttaa alemman viranomaisen päätöstä.

Alueelliset hallinto-oikeudet ratkaisevat vuosittain yhteensä runsaat 20 000 asiaa. Hallinto-oikeuksien asamäärät ovat olleet vuodesta 1999 lukien pääosin hienoisessa nousussa, mutta vuonna 2011 asamäärät kääntyivät 8 prosenttiyksikön laskuun ja vuonna 2012 saapuneiden asioiden määrä laski edelleen 4 prosenttiyksikköä.

Hallinto-oikeudet ovat henkilöstö- ja asamäärältään varsin erikokoisia. Kaiken kaikkiaan hallinto-oikeuksissa on henkilöstöä noin 450. Suurimmassa Helsingin hallinto-oikeudessa henkilöstön määrä on noin 160. Pienin hallinto-oikeuksista on ollut Rovaniemen hallinto-oikeus, jossa työskentelee 15 henkilöä. Myös hallinto-oikeuksien keskimääräisissä käsittelyajoissa samoin kuin tuottavuudessa on ollut merkittäviäkin eroja.

Kaikkien hallinto-oikeuksien keskimääräinen käsittelyaika on vaihdellut viime vuosina seitsemän ja kahdeksan kuukauden välillä ollessa vuonna 2012 keskimäärin 7,7 kuukautta. Vuonna 2012 lyhin keskimääräinen hallinto-oikeuskohtainen käsittelyaika oli 4,1 kuukautta ja pisin 9,9 kuukautta. Hallinto-oikeuksien tuottavuus eli ratkaistujen asioiden määrä henkilötyövuotta kohden on ollut

vuonna 2012 keskimäärin 46, mutta vaihdellut eri hallinto-oikeuksissa 29:stä 57:ään. Keskimääräisen käsittelyajan hallinto-oikeuskohtaisia eroja selittää paitsi tuomioistuimen toiminnan tuloksellisuus myös se seikka, minkälainen juttukanta asianomaisessa hallinto-oikeudessa on. Jos juttukantaan kuuluu suhteellisen paljon asioita, jotka on käsiteltävä nopeasti, tämä vaikuttaa yleensä myös siihen, että hallinto-oikeuden kaikkien asioiden keskimääräinen käsittelyaika ei nouse korkeaksi.

Hallinto-oikeuksien päätöksistä valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkein hallinto-oikeus ei ole korkeimman oikeuden tapaan prejudikaattituomioistuin. Osassa asioita hallinto-oikeuden päätökseen voi hakea muutosta valittamalla, mutta osassa asioita vaaditaan valituslupa. Korkein hallinto-oikeus ratkaisee vuosittain noin 4 000 asiaa.

Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Hallinto-oikeus on kolleginen tuomioistuin, jossa asiat ratkaistaan esittelystä. Hallinto-oikeudessa on hallinto-oikeuden ylituomari sekä muina jäseninä hallinto-oikeustuomareita. Tasavallan presidentti nimittää ylituomarin ja hallinto-oikeustuomarin virkaansa tuomareiden nimittämisestä annetun lain mukaisessa järjestyksessä. Samassa laissa on myös säädetty tuomareiden kelpoisuus- ja kielitaitovaatimuksista. Eräissä asiaryhmissä ratkaisukokoonpanoon osallistuu myös joko pää- tai sivutoimisia asiantuntijajäseniä.

Hallinto-oikeuden peruskokoonpanossa on kolme tuomaria, mutta käytännössä noin puolet asioista käsitellään suppeammassa ratkaisukokoonpanoissa. Hallinto-oikeuslaissa on erikseen säädetty asioista, jotka voidaan ratkaista suppeammassa kahden tai yhden tuomarin kokoonpanossa. Asia voidaan kuitenkin aina sen laadun sitä edellyttäessä siirtää kolmen tuomarin peruskokoonpanoon. Lainkäytön yhdenmukaisuuden kannalta tai muuten periaatteellisesti merkittävä tai laajakantoinen lainkäyttöasia tai sen osa voidaan siirtää käsiteltäväksi täysistunnossa tai koko jaoston istunnossa.

Oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmästä

Nykyisin hallintoasioiden muutoksenhaussa on kohtalaisen laajalti käytössä ensi vaiheessa oikaisuvaatimusmenettely, joka edeltää varsinaista valitusvaihetta hallintotuomioistuimessa. Valituslupajärjestelmä kattaa puolestaan eräitä suurempia asiaryhmiä. Maaseutuelinkeinotukien osalta valituslupaa edellyttävät korkeimmassa hallinto-oikeudessa muutoksenhaut tukien myöntämistä koskevista päätöksistä.

Oikaisuvaatimusmenettely ja valituslupa ovat hallintoasioiden muutoksenhaussa käytössä vain, jos niiden käyttämisestä on erityislaissa erikseen säädetty. Vuonna 2010 tuli voimaan hallintolain 7 a luku, joka sisältää yleissäännökset oikaisuvaatimuksen tekemisestä, käsittelystä ja oikaisuvaatimukseen annettavasta päätöksestä. Oikaisuvaatimusta koskevien yleissäännösten mukaan laissa säädetään erikseen, jos päätökseen saa hakea oikaisua. Tällöin päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Oikaisuvaatimus tulee tehdä kirjallisesti ja se tehdään toimivaltaiselle viranomaiselle. Oikaisuvaatimuskirjelmässä on ilmoitettava päätös, johon haetaan oikaisua, sekä se, millaista oikaisua vaaditaan ja millä perusteilla sitä vaaditaan. Oikaisuvaatimuksen tekemiselle on säädetty päätöksen tiedoksisaannista luettava 30 päivän määräaika. Oikaisuvaatimus on säädetty käsiteltäväksi kiireellisenä. Ratkaisuvaihtoehtoina on hallintopäätöksen muuttaminen tai kumoaminen taikka oikaisuvaatimuksen hylkääminen. Oikaisuvaatimuspäätöksessä on annettava perusteltu ratkaisu oikaisuvaatimuksessa esitettyihin vaatimuksiin.

Hallintolainkäyttölain 13 §:ssä on puolestaan yleissäännös valitusluvan myöntämisperusteista. Yleissäännöksen mukaan valitusluvan myöntäminen ei ole harkinnanvaraista, vaan hallintolainkäyttölain mukaan korkeimman hallinto-oikeuden on myönnettävä valituslupa, jos tapauksessa on olemassa jokin säädetyistä valituslupaperusteista, joita ovat asian ennakkopäätösluonne, asiassa tapahtunut ilmeinen virhe sekä muu painava syy.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa sovelletaan veroasioiden ja ulkomaalaisasioiden li-

säksi valituslupajärjestelmää muun ohella toimeentulotuen, maataloustukien, harkinnanvaraisten vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja etuuksien, maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten lupien myöntämistä sekä eräitä kaavoja koskeviin asioihin. Yhteistä valituslupajärjestelmille on, että vaatimus pääasiassa myönnettävästä valitusluvasta asian käsittelyn edellytyksenä koskee myös muutoksenhakua pääasiaan liittyvistä ratkaisuista (hallintolainkäyttölain 13 §:n 4 momentti). Kaikissa valituslupajärjestelmissä valituslupa voidaan myöntää koko ratkaisuun tai vain sen osaan (hallintolainkäyttölain 13 §:n 3 momentti).

Valtioneuvostossa on parhaillaan vireillä laaja hanke, jossa selvitetään valitusluvan käyttöalan laajentamista korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Tavoitteena on kehittää sääntelyä nykyistä yhtenäisempään suuntaan niin, että muutoksenhakukeinot vastaavat perusteltuja oikeussuojatarpeita eri asiaryhmissä. Tarkoituksena on myös nopeuttaa ja tehostaa oikeussuojan antamista hallintoasioissa.

Samassa yhteydessä pyritään myös laajentamaan oikaisuvaatimusmenettelyn käyttöä hallinnossa kaikkiin niihin asiaryhmiin, joihin se soveltuu. Oikaisuvaatimusmenettelyn on tuomioistuinkäsittelyä edeltävänä muutoksenhakukeinona todettu vähentävän valitusten määrää hallinto-oikeuksissa.

Oikeusministeriö on määritellyt perusteet, joilla oikaisuvaatimuksen ja valitusluvan soveltuvuutta eri asiaryhmiin arvioidaan edellä tarkoitettussa hankkeessa. Tehdyn linjauksen mukaan sellaisessa lainsäädännössä, jota ollaan muutoinkin uudistamassa, oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentaminen on tarkoituksenmukaisinta toteuttaa kulloisenkin uudistushankkeen yhteydessä.

Perustuslakivaliokunta on syksyllä 2012 antamassaan lausunnossa (PeVL 32/2012 vp) tarkistanut aiempaa kantaansa valituslupajärjestelmän käytöstä hallintolainkäytössä. Uuden linjauksen mukaisesti valituslupajärjestelmään ja sen laajentamiseen ei enää ole perusteita suhtautua lähtökohtaisen pidättyvästi. Perustuslakivaliokunnan mukaan valtioneuvoston piirissä on tarpeen ennakkoluulottomasti arvioida mahdollisuutta kehittää korkeimman hallinto-oikeuden roolia hallinto-

lainkäyttöä ylimmän asteen linjaratkaisuin ohjaavan tuomioistuimen suuntaan.

Asian käsittelykieli

Kaksikielisen tuomioistuimen tulee suoriutua kaikista kielellisistä velvollisuuksistaan molemmilla kansalliskielillä ilman ulkopuolista käännös- ja tulkkausapua (kielilaki 423/2003). Kielilain 12 ja 13 §:n mukaan hallintoasian ja hallintolainkäyttöasian käsittelykieli määräytyy samalla tavalla, mutta hallintoasiassa tehty käsittelykielen ratkaisu ei sido hallintotuomioistuinta. Hallintoasian käsittelykieli on kaksikielisessä viranomaisessa asianosaisen kieli. Jos asianosaisilla ei ole samaa kieltä tai jos kaikki asianosaiset eivät ole viranomaisen tiedossa asian tullessa vireille, viranomaisen päättää käytettävästä kielestä asianosaisen etua ja oikeutta silmällä pitäen. Jos kielivalintaa ei voida tehdä tällä perusteella, käytetään viranomaisen virka-alueen väestön enemmistön kieltä. Yksikielisessä viranomaisessa käytetään käsittelykielenä viranomaisen kieltä, jollei viranomaisen asianosaisen oikeutta ja etua silmällä pitäen päästä toisen kielen käyttämisestä. Kielilain 13 §:ssä säädetään lisäksi erikseen hallintoriita-asian käsittelykielen määräytymisestä. Maksuttoman tulkkauksen järjestämisestä tilanteessa, jossa jollakulla on oikeus käyttää omaa kieltään, mutta asian käsittelykieli on toinen, säädetään kielilain 18 §:ssä

Kielilain 19 §:n mukaan hallintotuomioistuimen päätös laaditaan asian käsittelykielellä. Tuomioistuimen päätös annetaan yhdellä kielellä. Asian valmisteluun ja käsittelyyn liittyvät asiakirjat voidaan tuomioistuimen harkinnan mukaan laatia osaksi suomeksi ja osaksi ruotsiksi. Ilmoituksissa, kutsuissa ja kirjeissä, jotka lähetetään asianosaiselle, kaksikielisen viranomaisen ja tuomioistuimen on käytettävä asian käsittelykielestä asianosaisen kieltä, jos se on tiedossa tai kohtuudella selvitettävissä. Kielilain 20 §:n mukaan, jos päätös on laadittu toisella kielellä kuin asianosaisen kielellä, asianosaiselle on annettava pyynnöstä maksuton virallinen käännös päätöksestä siltä osin kuin asia koskee hänen oikeuttaan, etuaan tai velvollisuuttaan.

Saamen kielen käyttämisestä viranomaisessa ja tuomioistuimessa säädetään saamen kie-

lilaissa (1086/2003). Lain 4 §:n 1 momentin mukaan saamelaisella on oikeus omassa asiassaan tai asiassa, jossa häntä kuullaan, käyttää tässä laissa tarkoitettussa viranomaisessa saamen kieltä. Oikeushenkilöllä, jonka pöytäkirjakieli on saame, on lain 5 §:n 1 momentin nojalla oikeus käyttää tätä kieltä viranomaisessa asioidessaan. Tuolloin noudetaan soveltuvin osin, mitä 4 §:ssä säädetään. Lain 12 §:n 1 momentin mukaan saamelaisella on oikeus käyttää viranomaisessa asioidessaan valintansa mukaan suomen tai saamen kieltä. Oikeudesta käyttää ruotsin kieltä säädetään kielilaissa. Lain 12 §:n 2 momentin mukaan saamelaisella on sama oikeus valtion viranomaisissa saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolellakin silloin, kun nämä muutoksenhakuviranomaisina käsittelevät kotiseutualueen viranomaisissa vireille tulleita asioita. Lain 13 §:ssä säädetään tarkemmin saamelaisen asianosaisen oikeudesta saada päätös saamen kielellä pyynnöstä tai ilman pyyntöä. Lain 20 §:ssä säädetään saamelaisen oikeudesta saada virallinen käännös suomeksi tai ruotsiksi laaditusta toimituskirjasta tai muusta asiakirjasta.

2.1.2 Maaseutuelinkeinojen muutoksenhaku-järjestelmä

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan perustaminen ja kehitys itsenäiseksi lainkäyttöviranomaiseksi

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva maaseutuelinkeinojen valituslautakunta perustettiin vuoden 1993 alusta erillisellä lailla (1203/1992). Samaa aikaan lakkautettiin maatilahallitus ja uusittiin maaseutuelinkeinojen aluehallintoa. Aluehallintouudistuksessa maaseutupiirit ja kalastuspiirit yhdistettiin maaseutuelinkeinopiireiksi ja muun ohella niiden päätöksistä tehtävien valitusten käsittelemistä varten perustettiin maaseutuelinkeinojen valituslautakunta. Aikaisemmin vastaavia muutoksenhakuasioita oli käsitelty maatilahallituksessa ensin kollegiossa (vuosina 1971—1990) ja tämän jälkeen tuon keskusviraston yhteyteen perustetussa ylijohtajan puheenjohtodolla toimineessa valituslautakunnassa.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaa koskevaa hallituksen esitystä (HE 191/1992 vp) käsitellessään eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta katsoi (MmVM 18/1992), että valituslautakunta ei täyttänyt kaikilta osin niitä vaatimuksia, joita Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 19/1990) 6 artikla asetti puolueettomalle ja riippumattomalle lainkäyttöelimelle. Sen ei myöskään katsottu kaikilta osin täyttävän Euroopan yhteisön piirissä muodostuneita vaatimuksia oikeudesta saada asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Nämä kannanotot koskivat ehdotusta vain siltä osalta kuin Suomen kansainväliset velvoitteet koskivat sellaisia valituslautakunnassa käsiteltäviä asioita, joissa jatkovalitusmahdollisuudet korkeimpaan hallinto-oikeuteen puuttuivat.

Muutos valituslautakunnan asemassa suhteessa maataloushallintoon tapahtui vuoden 1995 maaliskuun alusta voimaan tulleella lautakuntaa koskevan lain muutoksella (36/1995). Tuolloin lautakuntaan perustettiin päätoimiset virat puheenjohtajaa, varapuheenjohtajaa, sihteeriä ja esittelijöitä varten. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan virat ovat määräaikaista (toimikausi viisi vuotta). Lainkäyttöhenkilöstön riippumattomuutta asemaa hallintoon nähden korostettiin myös nimitysmenettelyn muutoksella. Samoin lautakunnan riippumattomuuden takaamiseksi kolmansien jäsenten ei enää vuoden 1995 lainmuutoksen jälkeen ole edellytetty olevan maa- ja metsätalousministeriön virkamiehiä. Lautakunnasta tuli tämän lainmuutoksen jälkeen itsenäinen lainkäyttöviranomaisen. Täysin hallinnon palvelusten ulkopuolella toimivaa elintä ei hallituksen esityksen (HE 238/1994 vp) mukaan pyritty luomaan, vaan lautakunnan aiheuttamien hallintomenojen minimoimiseksi maa- ja metsätalousministeriön ja sen tietopalvelukeskuksen tuli edelleen avustaa lautakuntaa sisäisillä hallintopalveluilla.

Toinen merkittävämpi lainmuutos valituslautakunnasta annettuun lakiin tehtiin loka-kuun alussa 1998 (lainmuutos 621/1998). Valituslautakunnan toimintamuotoja pyrittiin tuolloin tehostamaan siten, että jaostokäsittelyssä asiantuntijajäsenen sijasta yhtenä jäsenenä voi toimia valituslautakunnan sihteeri. Samalla asioiden käsittelyä valituslautakun-

nassa muutettiin hallintolainkäyttölain vaatimuksia paremmin vastaavaksi. Tuolloin säädettiin muun muassa, että lautakunnassa noudatetaan yleistä hallintolainkäyttömenettelyä. Valituslautakunnalle määriteltiin samanlainen velvollisuus kuin hallinto-oikeudelle toimittaa suullinen käsittely asianosaisen pyynnöstä.

Valituslautakunnan toimivalta

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalle on ohjattu muutoksenhaku erilaisista maaseutuelinkeinoja koskevista hallintopäätöksistä. Valituslautakunnan toimivalta on lähtökohdaisesti määritelty sitä koskevan lain 1 §:ssä luettelemalla ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden päätöksiin voidaan hakea muutosta valittamalla lautakuntaan. Valituslautakunta käsittelee vastaavasti myös näiden viranomaisten ja yhteisöjen päätöksistä tehdyt prosessuaaliset kantelut.

Mainitun lain (1203/1992) 1 §:n (1468/2009) 1 momentin mukaan valituslautakunnalta haetaan muutosta seuraavien viranomaisten ja yhteisöjen antamiin päätöksiin:

1) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus asioissa, jotka koskevat maataloutta, kalataloutta ja maaseudun kehittämistä sekä asioissa, joiden osalta muutoksenhausta muutoin laissa niin säädetään;

2) Metsähallitus asioissa, joista ei ole säädetty haettavaksi oikaisua Metsähallitukselta tai muutosta hallinto-oikeudelta;

3) metsäkeskus asioissa, joista ei ole säädetty haettavaksi muutosta hallinto-oikeudelta;

4) Suomen riistakeskus;

6) kalastusalue;

7) aluehallintoviranomaisen ja muun viranomaisen eläintautilain (55/1980) nojalla antamiin päätöksiin.

Pykälän 1 momentin 5 kohta on kumottu lailla 161/2011. Vaikeuksia pitää toimivalta-luetteloa ajan tasalla suhteessa lainmuutoksiin kuvaa se, että laissa ei ole muun ohella otettu huomioon, että metsäkeskusten sijasta hallintopäätöksiä valituslautakunnan toimivaltaan kuuluvissa eräissä asioissa tekee Suomen metsäkeskus (laki Suomen metsäkeskuksesta 418/2011).

Lain 1 §:n 2 momentin mukaan valituslautakunnalle voidaan lisäksi antaa sen mukaan kuin lailla säädetään tehtäväksi käsitellä muidenkin viranomaisten ja yhteisöjen päätöksistä tehtäviä valituksia. Valituslautakunta käsittelee myös edellä tässä pykälässä tarkoitettujen viranomaisten ja yhteisöjen päätöksiä koskevat hallintolainkäyttölain (586/1996) 59 §:ssä tarkoitetut kantelut.

Muualla lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten seurauksena pelkästään maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain 1 §:ssä olevan luettelon perusteella ei kuitenkaan enää nykyisin ole mahdollista määrittellä tarkkaan lautakunnan toimivallan

rajoja. Lautakunnan toimivalta määräytyy paljolti maaseutuelinkeino-, metsästys- ja kalastusasioita koskevan erityislainsäädännön lukuisten muutoksenhakusäännösten kautta. Säännöstöstä on lainmuutosten vuoksi muodostunut vähitellen laaja ja viittauksiltaan osin epäselvä kokonaisuus, minkä vuoksi lautakunnan toimivallan tarkka hahmottaminen on työlästä. Yksityiskohtaisissa perusteissa on kerättynä kaikki tämän erityislainsäädännön sisältämät muutoksenhakusäännökset, jotka nykyisin ohjaavat valitukset näissä asioissa maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan.

Vuosina 2008—2012 maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan saapuneiden valitusten määrät olivat seuraavat:

Vuosi	2008	2009	2010	2011	2012
Valituksia	359	261	275	264	255

Viranomaiskohtaisesti (valituksenalaisen päätöksen tehnyt viranomainen) eriteltynä maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa ratkaistut asiat ovat jakautuneet seuraavasti:

	2008	2009	2010	2011	2012
ELY-keskukset maaseutuelinkeinoasiat	310	289	207	228	137
ELY-keskukset kalastus	12	28	15	14	15
Kalastusalueet	5	3	1	4	4
Riistakeskus	19	19	13	10	33
Metsähallitus	2			5	2
Muut	6	9	10	5	9
Yhteensä	354	348	246	266	200

Koska aineellinen lainsäädäntö on muuttunut eniten tukiasioissa, jäljempänä kuvataan tarkemmin sovellettavia tukijärjestelmiä. Sen sijaan muiden valituslautakunnan toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta viitataan oikeusministeriön työryhmämietinnössä 2007:1 esitettyyn.

Kolmen viimeksi kuluneen vuoden (2010—2012) aikana maaseutuelinkeinojen valituslautakunta on antanut yhteensä 712 ratkaisua, joissa kohteena on ollut yhteensä 1 013 valituksenalaista päätöstä. Suurimmat ratkaistujen asioiden asiaryhmät ovat koskeneet maatalouden rakennetukia (muun ohella yritystoiminnan tuesta 142 päätöstä ja kehiti-

tämishankkeisiin liittyvistä tuista 92 päätöstä), tilatukea (71 päätöstä), viljelijätukien yhdistelmiä (63 päätöstä), kansallista kotieläintukea (42 päätöstä), metsästysasioita (61 päätöstä) ja kalatalouden investointitukea (25 päätöstä). Kolmelta vuodelta laskettuna keskimääräinen käsittelyaika on ollut 6,4 kuukautta. Päätöksistä on ollut maksullisia noin 72 prosenttia.

Edellä tarkoitetuista 712 ratkaisusta valituksen hylkääviä on ollut 523 ratkaisua. Valituslautakunta on 53 ratkaisussa hyväksynyt valituksen kokonaan tai osittain sekä 58 ratkaisussa palauttanut asian viranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi. Prosessuaalisia ratkaisuja on tehty 78 (jätetty tutkimatta, rauennut, asia siirretty).

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan tuottavuus (ratkaisua/htv) oli vuonna 2010 lautakunnan ratkaisujen mukaan laskettuna 28, valituksenalaisten päätösten mukaan laskettuna 32. Vuonna 2011 vastaavat luvut olivat 31 ja 49 sekä vuonna 2012 24 ja 36. Taloudellisuus (euroa/ratkaisu) vuonna 2010 lautakunnan päätösten mukaan laskettuna oli 2 975; valituksenalaisten päätösten mukaan laskettuna 2506. Vuonna 2011 vastaavat luvut olivat 2773 ja 1736. Vuonna 2012 luvut olivat vastaavasti 3535 ja 2388.

Valituslautakunnan organisaatio ja menettely lautakunnassa

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa on viiden vuoden määräajaksi nimitetty lainkäyttöneuvos puheenjohtajana ja samaksi ajaksi nimitetty varapuheenjohtaja sekä päätoiminen sihteeri, joiden kaikkien virkojen kelpoisuusvaatimuksena on maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain 2 §:n 2 momentin ja 5 §:n 1 momentin mukaan oikeustieteen kandidaatin tutkinto. Puheenjohtajan tulee lisäksi olla perehtynyt tuomarin tehtäviin tai hallintolainkäyttöön. Tasavallan presidentti nimittää lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Sihteerin nimistystoimivalta kuuluu valtioneuvostolle.

Valituslautakunnan peruskokoonpano on kolmijäseninen lautakunnasta annetun lain 2 §:n 1 momentin ja 4 §:n 1 momentin mukaan. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan

lisäksi mukana olevalta kolmannelta, asiaryhmittäin vaihtuvalta, sivutoimiselta jäseneltä edellytetään lain 2 §:n 3 momentin mukaan lautakunnassa käsiteltävien asioiden tuntemusta. Kolmannet jäsenet, heille sijaiset ja sijaisen varapuheenjohtajalle määrää valtioneuvosto viiden vuoden mittaiseksi toimikaudeksi. Jäsenillä ja heidän sijaisillaan on sama perustuslain 103 §:ssä tarkoitettu virassa pysymisoikeus kuin tuomareilla.

Asiat ratkaistaan esittelijän esityksestä valituslautakunnasta annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan. Lisäksi lautakunnan istunnoissa on läsnä valituslautakunnan sihteeri. Valituslautakuntaan perustettiin vuoden 1995 lainmuutoksella päätoimiset virat myös esittelijöitä ja lautakunnan toimistohenkilöstöä varten. Valituslautakunnassa voi olla myös sivutoimisia esittelijöitä.

Käytännössä valituslautakunnassa on ollut neljästä seitsemään esittelijää, yhdestä neljään sivutoimista esittelijää ja kaksi toimistohenkilökuntaan kuuluvaa. Esittelijän virkaan ei vaadita lain 2 §:n 4 momentin mukaan oikeustieteen kandidaatin tutkintoa, vaan siihen käy myös muu siihen soveltuva ylempi korkeakoulututkinto.

Valituslautakunnan pää- ja sivutoimiset esittelijät nimittää valituslautakunnasta annetun lain 3 §:n 2 momentin mukaan valituslautakunta. Valituslautakunnan puheenjohtaja määrää lain 5 §:n 1 ja 2 momentin mukaan sihteerin sijaisen ja nimittää muun avustavan henkilökunnan. Valituslautakunnasta annetun lain 2 §:n 6 momentin mukaan kaikki lautakunnan jäsenet ja esittelijät toimivat tuomarin vastuulla.

Osa asioista voidaan ratkaista valituslautakunnasta annetun lain 2 §:n 5 momentin perusteella myös ns. jaostossa, jonka muodostavat varapuheenjohtaja, asiantuntijajäsen tai sihteeri ja asian esittelijä. Tällaisessa kokoonpanossa käsiteltävistä asioista on säädetty valituslautakunnasta annetussa asetuksessa (141/1995). Suurin tällainen asiaryhmä ovat valitukset, jotka koskevat metsästyslupa-asioita. Ilman asiantuntijajäsentä ns. kansliajaostossa käsitellään vain prosessuaalisia ratkaisuja.

Asioiden käsittely tapahtuu pääsääntöisesti kirjallisen aineiston pohjalta ja käsittelyssä noudatetaan valituslautakunnasta annetun

lain 4 §:n 3 momentin mukaan soveltuvin osin hallintolainkäyttölakia. Valituslautakunta voi toimittaa asian selvittämiseksi suullisen käsittelyn tai katselmuksen. Valituslautakunnalla on samanlainen velvollisuus kuin hallinto-oikeudella toimittaa suullinen käsittely yksityisen asianosaisen pyynnöstä. Suullisia käsittelyjä ei ole viimeisten kolmen vuoden aikana ollut ja pyyntöjä niiden järjestämiseksi on ollut hyvin vähän. Viimeisin katselmus on pidetty vuonna 2009.

Valituslautakunnan päätöksestä peritään 114 euron käsittelymaksu (maa- ja metsätalousministeriön asetus maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan suoritteista perittävistä maksuista 1067/2012). Käsittelymaksua ei peritä esimerkiksi silloin, jos valituslautakunta muuttaa alemman viranomaisen päätöstä muutoksenhakijan eduksi. Käsittelymaksua ei peritä myöskään muun ohella luottojen maksuhelpotusta, vapaaehtoista velkajärjestelyä tai valtion takautumisvaatimuksesta luopumista koskevassa asiassa.

Hallinnollisesti valituslautakunta kuuluu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle. Valituslautakuntaa varten on oma luku valtion talousarviossa, nykyisin yhdessä vuonna 2002 toimintansa aloittaneen eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan kanssa. Talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelut valituslautakunnalle tuottaa valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus (Palkeet). Valituslautakunta kuuluu samaan sopimukseen maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Samoin lautakunnassa sovelletaan yhdessä ministeriön kanssa samaa tarkentavaa virkaehtosopimusta uuden palkkausjärjestelmän käyttöönottamisesta, kuitenkin siten että lautakunnalla on oma arviointi- ja kehittämissuhteensa.

Jatkomuutoksenhaku korkeimpaan hallinto-oikeuteen

Muutoksenhaku maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätöksistä korkeimpaan hallinto-oikeuteen perustuu osassa asioita valituslupajärjestelmään.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain 7 §:n mukaan lautakunnan päätöksiin voidaan hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta hallintolainkäyttölain mukaisessa järjestyksessä, jollei muualla laissa toisin säädetä. Asioita, joihin ei kohdistu valitusrajoituksia, ovat kalastus- ja metsästysasiat, maaseutuelinkeinotukien takaisinperinnät ja tukien maksatuksen keskeyttämiset sekä eräät muut erityistapaukset. Muutoksenhaku korkeimpaan hallinto-oikeuteen muista erilaisista maatalouden tukijärjestelmiin liittyvistä asioista (maaseutuelinkeinotukien myöntämiset, tukien maksatukset) eli käytännössä suurin osa valituslautakunnan päätöksistä vaatii valitusluvan.

Tukia koskevissa erityislaeissa, kuten maaseutuelinkeinojen rahoituslaissa (329/1999) ja maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetussa laissa (1336/1992, sittemmin kumottu maatalouden tukien toimeenpanosta annetulla lailla 192/2013), oli aikaisemmin säädetty myös valituslupaperusteista. Monimuotoisissa käytännön lainkäyttötilanteissa kahden edellä tarkoitettujen valituslupasäännösten välinen suhde ei aina ollut selkeä. Lisäksi lakien vanhat muutoksenhakusäännökset edustivat vanhempaa lainsäädäntötapaa, jossa hallintolainkäyttölain 13 §:n (698/2005) yleissäännöstä valituslupaperusteista ei vielä ollut otettu huomioon. Sittemmin mainittuihin erityislakeihin kirjatut valituslupaperusteet on lainmuutoksin korvattu hallintolainkäyttölain valituslupaperusteilla.

Erityisiä säännöksiä valituslupaperusteista on edelleen kolttalain 63 §:n 3 momentissa ja peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain 27 §:n 2 momentissa. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistiin 33 sellaista asiaa vuonna 2010, joissa valituksenalaisen päätöksen oli tehnyt maaseutuelinkeinojen valituslautakunta. Vuonna 2011 vastaava luku oli 43 asiaa. Vuonna 2012 korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistiin 27 tällaista asiaa.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistiin 33 sellaista asiaa vuonna 2010, joissa valituksenalaisen päätöksen oli tehnyt maaseutuelinkeinojen valituslautakunta. Vuonna 2011 vastaava luku oli 43 asiaa. Vuonna 2012 korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistiin 27 tällaista asiaa.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistiin 33 sellaista asiaa vuonna 2010, joissa valituksenalaisen päätöksen oli tehnyt maaseutuelinkeinojen valituslautakunta. Vuonna 2011 vastaava luku oli 43 asiaa. Vuonna 2012 korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistiin 27 tällaista asiaa.

Tukijärjestelmä pääpiirteissään

Niin sanotut viljelijätuet voidaan jaotella kolmeen osaan eli Euroopan unionin kokonaan rahoittamiin suoriin tukiin, Euroopan

unionin osarahoittamiin maaseudun kehittämisohjelman mukaisesti tukiin sekä kansallisesti rahoitettuihin maa- ja puutarhatalouden tukiin.

Euroopan unionin kokonaan rahoittamista suorista tuista säädetään tällä hetkellä 19 päivänä maaliskuuta 2013 voimaan tulleessa *Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetussa laissa (193/2013)*, jolla kumottiin aiemmin voimassa ollut tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annettu laki (557/2005).

Tilatukijärjestelmä otettiin Suomessa käyttöön vuoden 2005 alusta lukien. Tilatukijärjestelmästä ja suorista tuista säädetään Euroopan unionissa yhteisen maatalouspolitiikan suorita tukijärjestelmiä koskevista yhteisistä säännöistä ja tietyistä viljelijöiden tukijärjestelmistä sekä asetusten (EY) N:o 1290/2005, (EY) N:o 247/2006, (EY) N:o 378/2007 muuttamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1782/2003 kumoamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 73/2009 ja sen täytäntöönpanosta annetuissa komission asetuksissa. Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain nojalla viljelijöille voidaan myöntää tilatuen lisäksi lypsy-lehmä- ja nautapalkkiota, valkuais- ja öljykasvipalkkiota, tärkkelysperunapalkkiota, teuraskaritsan laatupalkkiota, uuhipalkkiota sekä tukea tilaneuvontaan.

Euroopan unionin osarahoittamista maaseudun kehittämisohjelman mukaisista tuista säädetään 1 päivänä tammikuuta 2007 voimaan tulleessa *luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetussa laissa (1440/2006)*. Laissa säädetään keskitetysti Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 toimintalinjaan kaksi (ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen) sisältyvistä asiakokonaisuuksista ja tuista. Luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain nojalla voidaan myöntää luonnonhaittakorvausta vuoristoalueilla ja korvausta muilla haitta-alueilla (luonnonhaittakorvaus), maatalouden ympäristö-

tukea, eläinten hyvinvointia edistävää tukea (eläinten hyvinvoinnin tuki) sekä ei-tuotannollisten investointien tukea.

Kansallisesti rahoitetuista maa- ja puutarhatalouden tuista säädetään 1 päivänä tammikuuta 2002 voimaan tulleessa *maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetussa laissa (1559/2001)*. Maatalouden kansallisten tukien järjestelmän perusrakenne muotoutui Suomen Euroopan unioniin liittymisneuvotteluissa. Tuolloin sovittiin koko maassa vuosina 1995—1999 maksetusta siirtymäkauden tuesta ja pitkäaikaisesta pohjoisesta tuesta artiklan 142 perusteella Keski- ja Pohjois-Suomessa (C-tukialueet). Lisäksi sovittiin mahdollisuudesta maksaa tukea jäljelle jäävien vakavien vaikeuksien johdosta liittymissopimuksen artiklan 141 perusteella. Artiklaan 141 perustuvia tukia on maksettu Etelä-Suomessa tukialueilla A ja B.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain nojalla voidaan myöntää kansallisena tukena Etelä-Suomen kansallista tukea kotieläintaloudelle, kasvintuotannolle, kasvihuonetuotannolle, puutarhatuotteiden varastoinnille sekä sika- ja siipikarjatalouden rakennemuutoskorvauksena. Pohjoista tukea voidaan myöntää kasvintuotannolle, kotieläintaloudelle, kasvihuonetuotannolle, puutarhatuotteiden varastoinnille, metsämarjojen ja -sienten varastoinnille, porotaloudelle ja muuna pohjoisena tukena, maidon ja lihan kuljetusavustuksena sekä sika- ja siipikarjatalouden rakennemuutoskorvauksena. Lisäksi voidaan myöntää luonnonhaittakorvauksen kansallisia lisäosia.

Edellä mainittuun maaseudun kehittämisohjelmaan sisältyvinä Euroopan unionin osaksi rahoittamana myönnetään tukea myös maaseudun kehittämiseen ja maatalouden rakenteen parantamiseen. Yritysten ja kehittämishankkeiden tukemisesta säädetään *maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetussa laissa (1443/2006)*, jonka nojalla yrityksille myönnetään yritystoiminnan käynnistystukea työntekijöiden palkkaamiseen yritystoiminnan alkuvaiheessa, investointitukea yritystoiminnassa tarpeellisiin investointeihin ja kehittämistukea yrityksen osaamisen ja tuotekehityksen lisäämiseksi. Kehittämishankkeissa puolestaan tuen saaja yleensä on julkisoikeudellinen organisaatio

kuten tutkimuslaitos. Koulutushankkeissa tuensaajana tyypillisesti on ammattikorkeakoulu tai neuvontajärjestö ja yleishyödyllisissä investoinneissa paikallista kehittämistä edistävä yhteisö. Kehittämistoimintaa voidaan toteuttaa myös paikallisten toimintaryhmien välityksellä, jolloin tuettavat hankkeet valitse toimintaryhmä.

Maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) nojalla voidaan myöntää tukea sekä Euroopan unionin osaksi rahoittamana maaseutuohjelmaan sisältyvien tukien osalta että kokonaan kansallisista varoista. Tuki voi olla investointitukea, jota myönnetään pääasiassa kotieläintilojen tuotantorakennuksiin sekä kasvinviljelytilojen kuivuri- ja lämpökeskusinvestointeihin. Myös kasvihuonetuotannon investoinnit ovat tukikelpoisia. Lisäksi lain nojalla voidaan myöntää Euroopan unionin osaksi rahoittamana tukea nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamiseen.

Maaseutuelinkeinojen rahoituslakiin sisältyy sekä asuntorahoitus, tuki maatilain perinympäristön säilyttämiseen, valtion työnä tehtävät vesistötoimenpiteet ja maatilain vapaaehtoiset velkajärjestelyt. Käytännössä ainoastaan asuntorahoitusta korkotukena enää myönnetään maatilain asuinrakennusten rakentamiseen, laajentamiseen ja peruskorjaukseen.

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki (45/2000) sisältää säännökset samoihin yritystoiminnan ja kehittämishankkeiden tuista kuin laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuistakin. Käytännössä näitä tukia ei myönnetä rahoituslain, vaan viimeksi mainitun lain nojalla. Sen sijaan rahoituslain säännöksiä porotalous- ja luontaiselinkeinojen tuotannollisintien investointien tukemisesta ja asuntorahoituksesta, nuoren elinkeinonharjoittajan tilanpidon aloittamisen tukemisesta, vapaaehtoisista velkajärjestelyistä, paliskuntien investointien tukemisesta sekä erityisistä etuuksista Metsähallituksen hallinnassa olevalla maalla sovelletaan edelleen. Laki kumoutuu, kun *laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista (986/2011)* tulee voimaan. Viimeksi mainittu laki sisältää yritys- ja hanketukia lukuun ottamatta samat tukikohteet.

Lautakunnan suurimmat asiaryhmät - tukiasiat

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan suurimmat asiaryhmät koostuvat erilaisista Euroopan unionin tai kansallisiin järjestelmiin perustuvista maatalouden ja maaseudun tukiasioista.

Kaikkien varsinaisten tulotukien toimeenpanossa sovelletaan *maatalouden tukien toimeenpanosta annettua lakia (192/2013)* ja *maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa annettua lakia (210/2010)*. Vuosina 2000—2006 erilaista maaseutuelinkeinojen rakennepoliittista rahoittamista koski maaseutuelinkeinojen rahoituslaki (329/1999), jota edelleen sovelletaan lain nojalla myönnettyjä avustuksia ja lainoja koskeviin muutos-, takaisinperintä- ja irtisanomis päätöksiin sekä lähinnä asuntorahoituksen myöntämiseen. Pääosin lain ovat korvanneet *laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista (1443/2006)* ja *laki maatalouden rakennetuista (1476/2007)*.

Kaikki nämä lait ovat laajan soveltamisalansa takia ongelmallisia, koska niissä olevat menettelysäännökset poikkeavat jonkin verran toisistaan. Lainsäädäntökokonaisuuden ongelmallisuutta lisää se, että ETA-vaiheesta alkaen EU-tukien kansallinen sääntely on perustunut pitkälti asetustasoihin säännöksiin. EU-tukia koskevat yhteisön asetustasoiset säännökset eivät puolestaan kaikilta osin ole niin tarkkoja, että niitä voitaisiin soveltaa ilman täydentävää kansallista sääntelyä. EU-asetuksissa myös nimenomaisesti edellytetään täydentävää kansallista sääntelyä.

Ohjelmakaudella 2007—2013 maatalouden ja maaseudun tukijärjestelmä on perustunut Suomessa tulotukien (maa- ja puutarhataloustukien) osalta tilatukijärjestelmään ja niihin rinnastettaviin maatalouden ympäristötukiin ja luonnonhaittakorvauksiin sekä maaseudun kehittämistukien ja maatalouden rakennetukien tukijärjestelmiin, joihin kuuluvat myös porotalouden rakennetuet.

Etenkin maa- ja porotalouden rakennetukijärjestelmiin liittyy myös erityisenä piirteenä tuettujen lainojen käyttäminen siten, että varsinkin aikaisemman lainsäädännön mukaisissa lainoissa laina-ajat ovat olleet hyvin pit-

kiä. Kun tällaisia lainoja koskevia päätöksiä tehdään ja niistä mahdollisesti valitetaan, joudutaan edelleen soveltamaan maaseutuelinkeinojen rahoituslakiakin vanhempaa lainsäädäntöä, muun muassa *maaseutuelinkeinolakia (1295/1990)* ja *maatilalakia (188/1977)* ja näiden lakien nojalla annettuja asetuksia ja muita normeja.

Maa- ja puutarhataloustuet

Euroopan unionissa maatalouden tukipolitiikka kuuluu Euroopan unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet on määritelty Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 39 artiklassa, jonka mukaan toimenpiteitä suunniteltaessa tulee ottaa huomioon eri maatalousalueiden väliset rakenteelliset erot ja luonnonolojen erot. Yhteisen maatalouspolitiikan alkuperäisiä tavoitteita on täydennetty ja täsmennetty useaan otteeseen. Suurin periaatteellinen muutos tehtiin Luxemburgissa vuonna 2003, jolloin tilatuki uudistus katkaisi tuen yhteyden tuotantoon, ja unionissa otettiin käyttöön ns. täydentävät ehdot suoran tuen edellytyksenä.

Suomen maa- ja puutarhatalouden tukijärjestelmän perusta muodostuu yhteisen maatalouspolitiikan mukaisista tukimuodoista. Niistä keskeisimmät ovat EU:n kokonaan rahoittamat suorat tuet (ns. CAP-tuet) sekä EU:n osarahoittamat horisontaaliseen maaseudun kehittämisohjelmaan kuuluvat luonnonhaittakorvaus (LFA-tuki) ja maatalouden ympäristötuki. Euroopan yhteisön Agenda 2000 -päätösten mukaisesti suora tuki maksettiin ns. tulotukena eli tuet maksettiin tuotantoresurssien perusteella hehtaaria, eläintä/eläinyksikköä tai tuotettua määrää kohden ja niiden tarkoituksena oli ensisijaisesti korvata hallinnollisten hintojen laskusta johtuvia tulonmenetyksiä. Vuoden 2003 Euroopan yhteisön maatalouspoliittisen uudistuksen päälinja on kuitenkin irrottaa suorat tuet tuotannosta ja kiinnittää huomiota yhä enemmän maaseudun yleisempään kehittämiseen. Tämän seurauksena esimerkiksi peltokasvi- ja eläintukien osalta päätettiin siirtyä tilatukijärjestelmään, missä tuet maksetaan tiloilta ns. tukioikeuksien perusteella. Tuotantosidon-

naisena maksetaan muun muassa kuitenkin edelleen lypsylehmä- ja nautapalkkioina sekä uuhipalkkioina.

Tilatukijärjestelmä uudistus saatettiin Suomessa voimaan vuoden 2006 alusta lukien *tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetulla lailla (557/2005)*, joka on sittemmin kumottu *Euroopan unionin suorista tuista annetulla lailla (193/2013)*. Tilatukijärjestelmää sovelletaan Suomessa ns. yhdistelmämallin pohjalta eli kaikille tukikelpoisille hehtaareille lasketun tasatuen lisäksi maksetaan mahdollista tilakohtaista lisäosaa. Tavallisten tukioikeuksien lisäksi viljelijöille voidaan muodostaa myös erityistukioikeuksia sekä kesannointivelvoitteen sisältäviä kesannointioikeuksia.

Varsinaisiin tulotukiin ovat rinnastettavissa myös yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan osana ja maaseudun kehittämistoimenpiteenä toteutettavaan horisontaaliseen maaseudun kehittämisohjelmaan sisältyvät yhteisön osaksi rahoittamat maatalouden ympäristötuki ja luonnonhaittakorvaus. *Ympäristötuelle* korvataan viljelijöille ympäristönsuojelu- ja maisemanhoitotoimenpiteistä aiheutuvia kustannuksia ja tulonmenetyksiä. *Luonnonhaittakorvauksen* yleisenä tavoitteena on korvata niitä kustannuksia, jotka aiheutuvat maan pohjoisesta sijainnista eli lyhyestä kasvukaudesta ja alhaisesta lämpötilasta sekä harvaan asutun maan väestöpohjan kapeudesta aiheutuvista kustannuksista.

Ohjelmakaudella 2007—2013 luonnonhaittakorvaus ja maatalouden ympäristötuet sisältyvät Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan. Luonnonhaittakorvaukset ja maatalouden ympäristötuet yhdessä eläinten hyvinvointia edistävien tukien ja eituotannollisten investointien tukien kanssa pantiin täytäntöön ohjelmakaudella 2007—2013 *luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetulla lailla (1440/2006)*.

Yhteisötukia täydentävän kansallisen tulotukijärjestelmän päätukimuodot ovat Etelä-Suomen kansallinen tuki (vakavien vaikeuksien tuki), Keski- ja Pohjois-Suomessa maksettava pohjoinen tuki, ympäristötuen kansallinen lisäosa ja luonnonhaittakorvauksen kansallinen lisäosa. Näiden lisäksi maksetaan

myös muita kansallisia tukia esimerkiksi kasvinviljelyyn ja kotieläintuotantoon.

Suomessa käytössä olevat *kansalliset tuet* perustuvat Suomen liittymissopimuksessa Euroopan yhteisöön sovittuihin maatalouden erityisjärjestelyihin (liittymissopimuksen 141 ja 142 artiklat) tai perustamissopimuksen yleisiin valtiontukisäännöksiin. Näitä maa- ja puutarhatalouden kansallisia tukia myönnetään *maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001)* nojalla pääosin maa- ja puutarhataloustuottajille. Eräissä tapauksissa tukea voidaan myöntää myös muille tahoille, kuten esimerkiksi maidon kuljetusavustusta meijereille.

Maaseudun kehittämisohjelman yritystuet ja alueelliset kehittämistuet

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan avulla pyritään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 174 artiklan mukaan vähentämään kehityseroja Euroopan unionin eri alueiden ja jäsenvaltioiden välillä sekä edistämään taloudellista ja yhteiskunnallista yhteenkuuluvuutta.

Maaseudun kehittämisenä pidetään erityisesti toimintaa, jonka tavoitteena on maaseudun elinkeinotoiminnan kehittäminen, maatilatalouden kilpailukyvyyn parantaminen ja maaseudun uudistuvien luonnonvarojen kestävän käytön edistäminen sekä asuinympäristön parantaminen. Maaseudun kehittämiseen yleisemmin liittyviä toimenpiteitä toteutetaan monivuotisilla ohjelmilla. Osa ohjelmista on yhteisöosarahoitteisia, osa taas rahoitetaan kansallisin varoin.

Ohjelmakaudella 2000—2006 maaseudun kehittämistoimenpiteitä rahoitettiin kuuden ohjelman kautta. Kansallisesti rahastojen varojen hallinnointiin sovellettiin *rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annettua lakia (1353/1999)*. Erityissäännökset varojen käytöstä ja niihin liittyvien viranomaistehtävien hoitamisesta samoin kuin muutoksenhausta sisältyivät *maaseutuelinkeinojen rahoituslakiin (329/1999)*. Tuen myöntämisen edellytyksiä ja ehtoja sekä tuen myöntämisessä ja maksamisessa noudatettavaa menettelyä koskevat tarkemmat säännökset sisältyivät *maaseudun kehittämisestä an-*

nettuun valtioneuvoston asetukseen (609/2000) sekä tuen kohdentamisesta ja tukien myöntämisestä noudatettavasta menettelystä annettuihin maa- ja metsätalousministeriön asetuksiin.

Ohjelmakaudella 2007—2013 maaseudun alueellisia kehittämistoimenpiteitä ja yritystukia on rahoitettu Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman kautta yhdestä rahastosta, *Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta*. Maaseudun kehitystä rahoitetaan kuitenkin myös muista yhteisön rahastoista ja jäsenvaltioilla on edelleen mahdollisuus rahoittaa kokonaan kansallisesti omia ohjelmiaan ja tukijärjestelmiään valtiontukisääntöjen puitteissa. Maaseudun elinkeinotoiminnan kehittämiseen ja maaseudun asukkaiden viihtyvyyden ja elinolosuhteiden parantamiseen myönnettävistä *yritys- ja hanketuista säädetään maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetussa laissa (1443/2006)*. Lain nojalla on annettu *valtioneuvoston asetukset maaseudun yritystoiminnan tukemisesta (632/2007)* ja *maaseudun hanketoiminnan tukemisesta (829/2007)*. Näiden tukien kansallisesta hallinnoinnista on annettu erillinen laki (532/2006) ja valtioneuvoston asetus (634/2007). Lait ja niiden nojalla annetut asetukset on tarkoitus uudistaa 2014 alkavalle uudelle ohjelmakaudelle.

Kolttaväestön ja -alueen kehittämisestä säädetään *kolttalaissa (253/1995)* ja sen nojalla annetuissa asetuksissa.

Maatalouden sekä porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuet

Maatalouden rakennetuet eli investointituki, nuorten viljelijöiden aloitustuki ja osana eläkejärjestelmää toimeenpantava luopumistuki ovat keskeisessä asemassa kehitettäessä maatalouselinkeinojen rakennetta. Nuorten viljelijöiden aloitustuki helpottaa tilanpitoa aloittavan nuoren viljelijän taloudellista asemaa tilanpidon alkuvaiheessa. Maatalouden investointituilla pyritään kehittämään maatalouden rakennetta yrityskokoa kasvattamalla.

EU:n osaksi rahoittamana rakennetukea on ohjelmakaudella 2007—2013 myönnetty aloitustukena sekä maataloilla tehtäviin investointeihin lypsy- ja nautakarjatalouteen, sika- ja siipikarjatalouteen ja kasvihuonetuo-

tantoon. Muilta osin rakennetuki on ollut kansallisesti rahoitettavaa. Kansallinen maatalouden investointituki koostuu liittymis- ja investointituen artiklan 141 mukaisesta ns. vakavien vaikeuksien tuesta ja muusta kansallisesta investointituesta.

Ohjelmakaudella 2000—2006 maatalouden rakennetukia koskevat säännökset sisältyivät *maaseutuelinkeinojen rahoituslakiin (329/1999)* ja sen nojalla annettuihin asetuksiin. Ohjelmakaudella 2007—2013 nuoren viljelijän aloitustuesta ja investointituesta säädetään *maatalouden rakennetuista annetuissa laissa (1476/2007)* ja sen nojalla annetuissa valtioneuvoston asetuksessa (299/2008). Investointituen kohteista ja tuen määrästä on lisäksi säädetty vuosittain annetuilla valtioneuvoston asetuksella.

Luopumistukijärjestelmällä turvataan maataloudesta tai porotaloudesta ennen varsinaista eläkeikää luopuvien viljelijöiden toimeentulo. Luopumistuesta säädetään *maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetuissa laissa (612/2006)* ja sen nojalla annetuissa valtioneuvoston asetuksessa (26/2007).

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista säädetään *porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa (45/2000)* ja sen nojalla annetuissa asetuksissa. Luontaiselinkeinoja ovat luontaiselinkeinoalueella harjoitettava pienimuotoinen maatalous, marjastus, metsästys ja kalastus. Laki on uudistettu *porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetuilla lailla (986/2011)*, joka on tarkoitus laittaa voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana, kun Euroopan komissio on hyväksynyt uudistettua tukijärjestelmää koskevat valtioneuvoston ilmoitukset. *Porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain (987/2011)* nojalla on mahdollista korvata poikkeuksellisten tuhoista johtuvia vahinkoja sen jälkeen, kun laki on tullut voimaan ja sen nojalla asiasta on annettu valtioneuvoston asetus.

Elinkeinokalatalouden tuet

Elinkeinokalatalouden kehittämiseen on unionista saatu ohjelmakaudella 2007—2013 varoja Euroopan kalatalousrahastosta. Ohjelman hallinnoinnissa on sovellettu *Euroo-*

pan kalatalousrahaston kansallisesta hallinnoinnista ja elinkeinokalataloudelle myönnettävistä tuista annettua lakia (1447/2006). Tuet on myönnetty Suomen elinkeinokalatalouden toimintaohjelman mukaisesti. Ahvenanmaalla on ollut erillinen osionsa Suomen elinkeinokalatalouden toimintaohjelmassa ja tukien myöntäminen kuuluu maakunnan toimivaltaan.

Ohjelmakaudella 2014—2020 elinkeinokalataloutta rahoitetaan Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta. Komissio on antanut 2.12.2011 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta (KOM(2011) 804 lopullinen). Asetuksen on määrä tulla voimaan 1.1.2014, mikäli se hyväksytään vuoden 2013 aikana. Asetus tulee mahdollistamaan tuen myöntämisen yritys- ja infrastruktuuri-investointeihin sekä elinkeinokalatalouden toimintaedellytysten parantamiseen ja ympäristövaikutusten vähentämiseen tähtääviin kehittämishankkeisiin. Rahaston soveltamisalan piiriin ehdotetaan otettavaksi myös yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvonnan, kalataloustietojen keruuohjelman ja yhdenmetyt meripolitiikan rahoitus. Rahaston kansallisesta hallinnoinnista valmistellaan parhaillaan uutta kansallista lainsäädäntöä.

Yhteisen maatalouspolitiikan uudistaminen

Komissio julkaisi yhteisen maatalouspolitiikan uudistamista koskevat lainsäädäntöehdotuksensa 12.10.2011. Uudistuspakettiin sisältyvät suoria tukia, yhteistä markkinajärjestelyä, maaseudun kehittämistä ja horisontaalisia asioita koskevat komission ehdotukset.

Neuvottelut yhteisen maatalouspolitiikan sisältökysymyksistä pääsivät etenemään sen jälkeen, kun Eurooppa-neuvosto päätti 8.2.2013 vuosia 2014—2020 koskevista rahoituskehyksistä.

Komission ehdotuksia käsitellään normaalissa lainsäädäntömenettelyssä neuvoston ja Euroopan parlamentin välillä. Ehdotuksista on saavutettu poliittinen yhteisymmärrys. Kesäkuussa 2013 pidetyissä kolmikantaneuvotteluissa jätettiin kuitenkin käsittelemättä joitakin rahoituskehyksiin liittyviä kysymyksiä, kuten suorien tukien degressiivisyys.

Näiltä osin neuvottelut jatkuvat syksyllä 2013. Tavoitteena on hyväksyä uudistuspa-ketti ennen vuoden 2013 loppua.

Koska uudistusten valmisteluajataulu on venynyt alun perin suunnitellusta, komissio on antanut ehdotuksen neuvoston ja Euroo-pan parlamentin asetukseksi siirtymäkauden järjestelyistä vuodelle 2014. Osa uudistuk-sesta tulee siten voimaan 1.1.2014 ja osa vas-ta 1.1.2015 (mm. suorat tuet, epäsuotuisten alueiden tuki ja ympäristökorvaus, täydentä-vien ehtojen muutokset). Lisäksi siirtymä-kauden asioista säädetään myöhemmin an-nettavilla komission toimeenpanosäännöillä ja komissiolle delegoidun säädösvallan pe-rusteella.

2.1.3 Hämeenlinnan hallinto-oikeuden toi-minta

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tuomio-piiri muodostuu Kanta-Hämeen, Pirkanmaan ja Keski-Suomen maakuntien alueista. Lisäk-si Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen haetaan muutosta valittamalla eräiden sellaisten vi-ranomaiden päätöksistä, joiden toimialue ulottuu hallinto-oikeuden varsinaisen tuo-miopiirin ulkopuolelle. Tällaisia ovat esi-merkiksi Etelä-Suomen aluehallintovirasto ja Länsi-Suomen rikosseuraamusalue. Siten Hämeenlinnan hallinto-oikeuden ratkaista-

viksi tulee valituksia esimerkiksi Helsingissä toimivien ravintoloiden anniskeluluvista ja Turun vankilassa tehdyistä vankeja koskevis-ta hallintopäätöksistä.

Hämeenlinnan hallinto-oikeus sijaitsee Hämeenlinnassa. Hallinto-oikeudella on py-syvä istuntopaikka Jyväskylässä suullisia kä-sittelyitä varten.

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tuomio-piiri on asukasluvultaan maan toiseksi suurin. Tuomiopiirin alueella oli vuoden 2011 lopus-sa asukkaita yli 940 000.

Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa tuli vuonna 2012 vireille 2 859 asiaa. Vuonna 2011 vireille tuli vastaavasti 2 844 asiaa, Vuonna 2010 vireille tuli 2 943 asiaa. Rat-kaistujen asioiden määrä vuonna 2012 oli 2 784 sekä vuonna 2011 vastaavasti 2 924 asiaa. Vuonna 2010 Hämeenlinnan hallinto-oikeus ratkaisi yhteensä 2 970 asiaa. Asioi-den keskimääräinen käsittelyaika oli 7,9 kuukautta vuonna 2012. Keskimääräinen kä-sittelyaika oli vuotta aikaisemmin 8,0 kuu-kautta ja kahta vuotta aikaisemmin 7,7 kuu-kautta. Keskimääräisessä käsittelyajassa ei ole ollut suurta vaihtelua, kuten ei myöskään juttumäärissä.

Ratkaistut asiat pääasiaryhmittäin ovat Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa olleet seu-raavat:

Pääasiaryhmä	Ratkaisuvuosi		
	2010	2011	2012
Valtio-oikeus ja yleishallinto	361	312	235
Itsehallinto	201	124	134
Ulkomaalaisasiat	87	144	154
Rakentaminen	248	221	269
Ympäristö	113	59	98
Sosiaali- ja terveydenhuolto	1 052	950	1 064
Taloudellinen toiminta	534	559	394
Verot	353	548	428
Muut asiat	21	7	8
Yhteensä	2 970	2 924	2 784

Ruotsinkielisiä päätöksiä on annettu kol-mena viime vuotena seuraavasti: 2012 - 2 kpl, 2011 - 4 kpl, 2010 - 1 kpl

Ratkaisujen lopputulosjakauma on kolme-na viime vuotena ollut seuraava:

	2012	2011	2010
Ei muutosta	56,0 %	56,3 %	56,3 %
Muutettu	13,6 %	14,1 %	14,2 %
Palautettu	1,5 %	1,2 %	2,0 %
Hakemus hyväksytty	12,9 %	12,7 %	14,7 %
Hakemus hylätty	1,3 %	0,9 %	1,1 %
Siirretty muulle viranomaiselle	1,5 %	2,5 %	1,2 %
Ei tutkittu tai rauennut	13,3 %	11,9 %	10,5 %

Suullisia käsittelyjä tai katselmuksia pidettiin vuonna 2012 kaikkiaan 86 (vastaavat luvut kahtena edellisenä vuotena 69 ja 59) asiassa. Näistä valtaosa oli suullisia käsittelyjä.

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden henkilöstön määrä (htv) oli vuosina 2012 ja 2011 49,6, vuonna 2010 se oli 52,1 htv. Jäseninä on ylituomari ja 22 hallinto-oikeustuomaria. Lainkäyttöasioiden valmistelu- ja esittelytehtävissä toimii 12 hallinto-oikeussihteeriä ja kaksi notaaria. Lisäksi hallinto-oikeuden toimistossa työskentelee hallintopäällikkö, informaattikko, kaksi osastosihteeriä ja kymmenen toimistosihteeriä. Eräissä sosiaali- ja terveydenhuoltoasioissa asian käsittelyyn osallistuu hallinto-oikeuden lainoppineiden jäsenten ja esittelijän lisäksi valtioneuvoston määräämä asiantuntijajäsen. Lainkäyttöhenkilöstö täyttää laissa tuomareiden nimittämisestä ja laissa julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta säädetyt ruotsin kielen taitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset.

Tuottavuus (ratkaisua/htv) oli 56 (2011: 59, 2010: 57). Taloudellisuus (euroa/ratkaisu) oli 1439, vuonna 2011 se oli 1 334 ja 2010 se oli 1 326.

Tässä mietinnössä ehdotettujen asiaryhmäsiirtojen jälkeen Hämeenlinnan hallinto-oikeudesta tulee osittain kaksikielinen tuomioistuimisto, koska tuomioistuimen toimivalta muuttuu osittain valtakunnalliseksi.

2.2 Maaseutuelinkeinoihin liittyvien tukiasioiden muutoksenhaku Ruotsissa

Ulkomaista tässä esityksessä tarkastellaan ainoastaan Ruotsia. Tuomioistuinjärjestelmän yleiset rakenteet muualla Euroopassa

eroavat siinä määrin Suomen vastaavista, että vertailua muissa maissa käytössä olevien järjestelmien kanssa ei ole tarkoituksenmukaista tehdä.

Ruotsissa kuntien viranomaiset eivät käsittele lainkaan maaseutuelinkeinoihin liittyviä tukiasiota. Ensiasteen hallintopäätökset tehdään Ruotsissa joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta lääninhallituksissa, joita maassa on 21. Lääninhallituksen päätöksestä voidaan hakea muutosta Jönköpingissä sijaitsevalta Maatalousvirastolta (Jordbruksverket). Maatalousvirasto on maataloudellisia asioita käsittelevä keskusvirasto, jonka toimialue on koko Ruotsi. Tietyissä tapauksissa, esimerkiksi tilatukijärjestelmän mukaisia tukioikeuksia ja viitemäärien vahvistamista koskevissa asioissa, ensiasteen päätöksen tekee Maatalousvirasto.

Maatalousviraston päätöksistä voidaan valittaa Ruotsin hallintolain (SFS 1986:223) nojalla hallintotuomioistuimeen. Jos ensimmäisen päätöksen asiassa on tehnyt lääninhallitus, määräytyy toimivaltainen hallinto-oikeus (förvaltningsrätt) tämän lääninhallituksen sijaintipaikan mukaan. Siinä tapauksessa, että ensimmäisen päätöksen on tehnyt Maatalousvirasto, valitus tehdään Maatalousviraston sijaintipaikan hallinto-oikeuteen eli samalla paikkakunnalla toimivaan Jönköpingin hallinto-oikeuteen ja sieltä edelleen valitusluvalla myös Jönköpingissä sijaitsevaan kamarioikeuteen. Ylimmän asteen hallintotuomioistuimisto on Ruotsin hallitusmuodon (SFS 2010:1408) mukaisesti Högsta förvaltningsdomstol. Hallintotuomioistuimista on tarkemmin säädetty laissa yleisistä hallintotuomioistuimista (SFS 1971:289).

Ruotsissa hallintoviranomaisen tekemä takaisinperintäpäätös ei samalla sisällä täytän-

töönpanokelpoista ulosottoperustetta. Hallintopäätöksen täytäntöönpanokelpoisuus edellyttää erityistä sitä koskevaa säännöstä. Suorien tulotukien osalta takaisinperintäpäätöksen ulosottokelpoisuudesta oli aikaisemmin säädetty EY:n suorista tuista maanviljelijöille annetun asetuksen (SFS 2004:760) 1 osan 20 §:ssä, mutta säännös on sittemmin kumotu (SFS 2009:1520). Jos tuen takaisinperiminen maksukehotuksin tai perintäyhtiötä apuna käyttäen ei onnistu, tukiviranomainen voi hakea sitä koskevaa maksumääräystä Kruununvoudin virastosta (Kronofogdemyndigheten). Maksumääräysasiassa annettu päätös on Ruotsin ulosottokaaren mukainen ulosottoperuste (Utsökningsbalk 3 kap. 1 § 8). Kruununvoudin viraston päätökseen haetaan muutosta käräjäoikeudesta (tingsrätt). Päätösten täytäntöönpanoon liittyvien edellä mainittujen seikkojen vuoksi on siten mahdollista, että maataloustukiasioita käsitellään molemmissa tuomioistuimlinjoissa.

Ruotsin hallintoasioiden muutoksenhakujärjestelmään ei sisälly Suomen hallinnon sisäisiä lautakuntatyyppejä oikaisujärjestelmiä vastaavia elimiä, vaan hallinto-oikeudet (12 kpl) hoitavat ensimmäisenä tuomioistuinas-teenä nämä tehtävät. Lisäksi hallinto-oikeudet toimivat ensiasteen päätöksentekijöinä esimerkiksi lasten huostaanottoa koskevissa asioissa. Tämä näkyy luonnollisesti hallinto-oikeuksiin saapuvien asioiden määrässä. Ne vaihtelivat noin 119 000 ja 131 000 asian välillä vuosina 2007—2011 (Domstolsverket: Domstolsstatistik 2011).

Hallinto-oikeuksissa kokoonpano on pääsääntöisesti yksi lainoppinut jäsen ja kolme lautamiestä. Suuri osa asioista päätetään myös yhden tuomarin kokoonpanossa. Menettely hallinto-oikeuksissa on lähtökohtaisesti kirjallista, mutta suullisia käsittelyjä pidetään paljon. Esimerkiksi mielenterveysasioissa suullinen käsittely pidetään aina, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Hallintoprosessilain 9 §:n 2 momentin (SFS 2009:783) mukaan suullinen käsittely pidetään, jos asianosainen sitä pyytää ja jos se ei ole tarpeetonta eivätkä mitkään erityiset syyt puhu sitä vastaan.

Kamarioikeuksia on Ruotsissa neljä. Päätösvaltainen kokoonpano kamarioikeudessa on yleensä kolme lainoppinutta jäsentä. Kä-

sittely on pääsääntöisesti kirjallista. Suullinen käsittely voi täydentää tätä kirjallista käsittelyä. Kollegiaalisina muutoksenhakutuomioistuimina kamarioikeudet ovat rinnastettavissa organisaatioltaan ja päätöksentekijärjestelmältään Suomen hallinto-oikeuksiin. Suurimpana eroavuutena on se, että useimmissa asiaryhmissä jo kamarioikeuteen vaaditaan valituslupa. Kamarioikeudessa valituslupa voidaan myöntää prejudikaattiperusteen lisäksi, jos on syytä muuttaa hallinto-oikeuden päätöstä tai asia muista erityisistä syistä tulee ottaa tutkittavaksi. Päätös valitusluvasta tehdään kahden tuomarin kokoonpanossa.

Kamarioikeuteen saapuvien asioiden määrät vaihtelivat 29 400 ja 36 800 jutun välillä vuosina 2007—2011 (Domstolsverket: Domstolsstatistik 2011). Suomessa saapuvien asioiden määrät hallinto-oikeuksissa vastaavana ajankohtana olivat alhaisemmat vaihteluvälillä ollessa hieman vajaan 20 000 ja noin 24 000 asian välillä. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen (Högsta förvaltningsdomstolen) valitettaessa tarvitaan valituslupa, joka yleensä myönnetään vain ennakkopäätöspöytäkirjalla. Käytännössä kamarioikeus jää ylimmäksi oikeusasteeksi useimmissa tapauksissa. Ruotsin korkeimmassa hallinto-oikeudessa asiat ratkaistaan viisijäsenisessä kokoonpanossa. Valituslupa-asiat voidaan ratkaista yhden jäsenen päätöksellä.

Valitusaika on eri vaiheissaan kolme viikkoa. Keskeinen kansallinen säädös maatalouden tukiasioissa on ollut vuoden 2005 alusta voimaan tullut tilatukia sääntelevä asetus Euroopan yhteisön suorista tuista maanviljelijöille (förordning 2004:760 om EG:s direktstöd för jordbrukare m.m.).

2.3 Nykytilan arviointi

2.3.1 Maaseutuelinkeinoasiat ja hallinto-oikeudet

Kaikissa maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa sovelletaan samoja hallintolainkäyttöä yleisesti koskevia säännöksiä kuin hallinto-oikeuksissakin. Myös esimerkiksi oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevat samat säännökset. Käsiteltävät asiat eivät aineel-

lisenkaan lainsäädännön osalta ole toisistaan jyrkästi erillisiä, vaan myös esimerkiksi ympäristölainsäädännöllä voi olla merkitystä lautakunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Hallinto-oikeuden yleisten periaatteiden sekä esimerkiksi perus- ja ihmisoikeuksien soveltamiskäytännön tunteminen ja johdonmukainen soveltaminen on tärkeää niin hallinto-oikeuksissa kuin valituslautakunnassakin.

Maatalouden ja maaseudun tukijärjestelmät muodostavat monitasoisen ja muuttuvan kokonaisuuden. Erilaisten tukivalitusten ratkaiseminen edellyttää unionin maataloussäädösten laajaa tuntemusta ja muuttuvien unionin oikeuden tukisäädösten ja niitä täydentävien kansallisten säädösten hallitsemista. Oikean tulkinnan varmistamiseksi ratkaisijan pitää olla selvillä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ja kansallisesta soveltamiskäytännöstä. Päätösten sisällöllisen yhtenäisyyden vaatimus on erityisesti tukiasioissa korostunut. Epäyhtenäinen käytäntö haittaa unionin oikeuden tehokasta toteutumista ja vaikuttaa haitallisesti elinkeinonharjoittajien väliseen kilpailutilanteeseen.

Maaseutuelinkeinojen tukijärjestelmiin liittyvä EU-kytkentä ei ole este asioiden siirtämiselle hallinto-oikeuksiin. Hallinto-oikeuksissa käsitellään ja ratkaistaan useita erilaisia asiaryhmiä, joilla on vastaava kytkentä unionin oikeuteen, esimerkiksi vero-, tulli- ja ympäristöasiat. Vuonna 2012 hallinto-oikeudet tekivät näissä asiaryhmissä noin 4 800 ratkaisua.

Hallinto-oikeuksissa ratkaistaan myös valituksia, jotka sisällöllisesti, oikeusongelmitaan ja osittain myös sovellettavilta säännöiltään rinnastuvat valituslautakunnassa käsiteltäviin tukimuutoksenhakuihin. Näitä ovat erityisesti muutoksenhaut, jotka koskevat muiden kuin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan rakennerahastotukia (*rakennerahastolaki 1401/2006*), *alueiden kehittämistä annetun lain (1651/2009)* soveltamista, sekä valtionavustuksia (*valtionavustuslaki 688/2001*) ja *kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain soveltamista (544/2007)*. Hallinto-oikeuksien toimivaltaan kuuluu ratkaista myös *valtionavustuksesta yritystoiminnan tukemiseksi annetun lain (1336/2006)* mukaisia valituksia.

Hallinto-oikeuksissa käsitellään myös useita muihin valituslautakunnan käsittelemiin asioihin rinnastettavia asiaryhmiä. Tällaisia maa- ja metsätalouden asiaryhmiä hallinto-oikeuksissa ovat esimerkiksi lomituspalvelua (*maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki 1231/1996*), metsänkäyttöä (*metsälaki 1093/1996* ja *laki kestävän metsätalouden rahoituksesta 544/2007*), eläinsuojelua (*eläinsuojelulaki 247/1996*) tai Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuksissa myös poronhoitoa (*poronhoitolaki 848/1990*) koskevat asiat. *Kasvinterveyden suojelemista koskevan lain (702/2003)* mukaisten valitusten muutoksenhaku tapahtuu maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan, hallinto-oikeuteen valitustie on puolestaan metsän hyönteis- ja sienituhoja koskevilla asioissa (*laki 263/1991*). *Lannoitevalmistelain (539/2006)* mukainen muutoksenhakutie on valituslautakuntaan, siihen sisällöllisesti verrattavan *rehulain (86/2008)* kuitenkin hallinto-oikeuteen. Myös maatalousverotuksella, maatilojen rakennuslupa-asioilla ja ympäristölupa-asioilla on läheistä liityntää maaseutuelinkeinoihin.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan prosessikeinot kattavat vain hallintopäätöksistä tehtyjen valitusten ja prosessuaalisten kantelujen käsittelyn. Jos hallintoviranomainen määräisi maaseutuelinkeinoasiassa velvoitteen tilanteessa, jossa sen toimivalta olisi säännelty puutteellisesti, ainoa oikeussuojakeino olisi nostaa tehtyä päätöstä vastaan perusteettoman edun palautuskanne hallintoriitamenettelyä hallinto-oikeudessa.

Kaikki lautakunnan asiaryhmät ovat sellaisia, että ne voidaan siirtää käsiteltäviksi hallinto-oikeuksiin.

2.3.2 Tuomioistuinten yhteinen laatutyö ja koulutus

Perustuslain mukaisesti korkein hallinto-oikeus valvoo lainkäyttöä omalla toimialallaan. Korkeimman hallinto-oikeuden johdolla on myös kehitetty hallintotuomioistuinten laatutyötä. Vuonna 2005 aloitti toimintansa hallintotuomioistuinten koulutustyöryhmä, jossa on edustajia korkeimmasta hallinto-oikeudesta ja hallintotuomioistuimista. Työryhmä organisoii vuosittain useampia koulu-

tustilaisuuksia ajankohtaisista aiheista. Korkein hallinto-oikeus järjestää vuosittain myös hallintotuomioistuinpäivän, jossa käsitellään laajemmin hallintolainkäyttöön liittyviä yhteiskunnallisia aihepiirejä.

Oikeusministeriön hallintotuomioistuimille järjestämän koulutuksen vuosittaiset painopistealueet määrittelee tuomarikoulutuksen ohjausryhmä ja kansliahenkilöstön koulutusryhmä, joissa kummassakin on vahva tuomioistuin edustus. Koulutussuunnittelussa on otettu huomioon myös EU- ja ihmisoikeuskoulutuksen tarpeet. Hallintotuomioistuinten lainkäyttöhenkilöstön prosessinjohtovalmiuksia on kehitetty myös yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston kanssa järjestetyssä hallintolainkäytön koulutusohjelmassa.

Lisäksi tuomioistuimet ovat järjestäneet sisäistä koulutusta sekä kehittäneet työmenetelmiä, muun muassa sähköistä lainkäyttöä.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa sovelletaan soveltuvin osin hallintolainkäytölakia ja lautakunta voi toimittaa myös suullisen käsittelyn ja katselmuksen. Prosessi on siten pääsääntöisesti vastaava kuin hallintotuomioistuimissa. Lautakunnan tehtävien siirtämisen edellyttämän substanssiasiantuntemuksen turvaaminen otetaan huomioon suunniteltaessa hallinto-oikeuksien koulutusta. Lisäksi hallinto-oikeuksien on mahdollista hyödyntää maa- ja metsätalousministeriön ja Maaseutuviraston uuden ohjelmakauden osalta järjestämää koulutusta. Lisäksi muutokseen valmistaudutaan muun muassa hyödyntämällä virkamiesvaihtoa asiantuntemuksen siirtämiseksi. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen siirtyi toukokuun alusta 2013 työskentelemään esittelijänä yksi Hämeenlinnan hallinto-oikeuden hallinto-oikeustuomareista. Siirron tarkoituksena on perehdyttää maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätöksistä tehtyjen valitusten käsittelyyn.

Valituslautakunnassa käsitellään myös ruotsinkielisiä asioita, joita on noin 10 prosenttia asiämäärästä. Koska nyt puheena olevan tietyn asiaryhmän kohdalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuden toimialueeksi tulee koko maa, tuomioistuin muodostuu kaksikieliseksi. Kaksikielisen tuomioistuimen tulee suoriutua kaikista kielellisistä velvollisuuksistaan molemmilla kielillä, suomeksi ja ruotsiksi, ilman ulkopuolista käännös- tai

tulkkausapua (kielilaki 423/2003). Käsittelykielen määräytymistä ja ruotsinkielisten asioiden määrää on selvitetty tarkemmin Maaseutuelinkeinojen muutoksenhakutyöryhmän mietinnössä (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2007:1, s. 32–34). Valituslautakunnan nykyisellä henkilöstöllä on ollut riittävä osaaminen ruotsinkielisissä asioissa ja lisäksi lautakunnassa on tällä hetkellä kaksi äidinkieltään ruotsinkielistä sivutoimista esittelijää. Hämeenlinnan hallinto-oikeuden lainkäyttöhenkilöstö täyttää kaksikielisen tuomioistuimen edellyttämät kelpoisuusvaatimukset ruotsin kielen osalta. Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa on järjestetty ruotsin kielen koulutusta ja sitä järjestetään myös jatkossa sekä lainkäyttöhenkilöstölle että asiakaspalvelussa toimiville. Ruotsinkielinen asiakaspalvelu turvataan myös rekrytoitaessa henkilöstöä hallinto-oikeuteen.

Myös saamenkielisten tuomioistuinasiakkaiden kielellinen asema turvataan Pohjois-Suomen hallinto-oikeudessa ja muissakin hallinto-oikeuksissa saamen kielilaisa edellytetyin tavoin.

2.3.3 Yleis- ja erityisasiantuntemus tuomitsemistoiminnassa

Hallinto-oikeudet toimivat yleisinä alueellisina kollegisina hallintotuomioistuimina, joissa asiat ratkaistaan pääosin lainoppineista tuomareista koostuvissa ratkaisukokoonpanoissa.

Tuomareiden nimittämisestä säädetään tuomareiden nimittämisestä annetussa laissa. Vakinaisen hallinto-oikeustuomarin nimittää virkaansa tasavallan presidentti valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Virkanimityksen valmistele riippumaton tuomarinvalintalautakunta, joka tekee perustellun esityksen tuomarin virkaan nimittämisestä valtioneuvostolle.

Hallinto-oikeustuomarin virkaan voidaan nimittää oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut oikeamielinen Suomen kansalainen, joka aikaisemmalla toiminnallaan tuomioistuimessa tai muussa tehtävässä on osoittanut, että hänellä on täytettävänä olevan viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämä perehtyneisyys viran tehtävälleen sekä

tarvittavat henkilökohtaiset ominaisuudet. Erityisalan asiantuntemusta vaativien tuomarinvirkojen kelpoisuusvaatimuksista voidaan säätää erikseen.

Tuomarin kielitaitovaatimuksista on säädetty, että virkaan voidaan nimittää kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö, jolla on tuomioistuimen tuomiopiirin väestön enemmistön kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä yksikielisessä tuomioistuimessa toisen kielen tyydyttävä ymmärtämisen taito ja tyydyttävä suullinen taito. Kaksikielisessä tuomioistuimessa edellytyksenä on toisen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

Hallinto-oikeudessa esittelijöinä toimivat hallinto-oikeussihteerit ja notaarit. Myös tuomioistuinharjoittelua suorittava käräjännotaari voi toimia esittelijänä. Kelpoisuusvaatimuksena hallinto-oikeussihteerin virkaan on oikeustieteen kandidaatin tutkinto ja notaarin virkaan siihen soveltuva korkeakoulututkinto. Esittelijän kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset ovat vastaavat kuin tuomareilla.

Hallinto-oikeuksien virkarakenteita on viime vuosina kehitetty tuomaripainotteisemmiksi ja tuomarit valmistelevät ja esittelevät aikaisempaa enemmän asioita. Myös kansliahenkilökunnan työpanosta on pystytty hyödyntämään aikaisempaa paremmin lainkäytön tukena.

Tuomareiden ja esittelijöiden virkoja täytettäessä on mahdollista antaa painoarvoa myös tietyn hallinnonalan parissa hankitulle kokemukselle. Lisäksi hallinto-oikeuksissa on tavanomaista, että tuomarit ja esittelijät erikoistuvat tiettyihin asiaryhmiin. Koska kuitenkin hallinto-oikeuksissa eri asioiden määrät vaihtelevat paljon, on tärkeää, että lainkäyttökäytännön osaaminen on riittävän laaja-alaista. Tästä johtuen myös tehtävien kiertoa on pidetty tärkeänä.

Pysyvämpää erityisasiantuntemusta edellyttävissä asiaryhmissä hallinto-oikeuden ratkaisukokoonpanoon osallistuu lainoppineiden jäsenten lisäksi asiantuntijajäseniä. Vaasan hallinto-oikeudessa käsiteltäväksi keskitetyissä vesi- ja ympäristöasioissa asian käsittelyyn osallistuu luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtyneet päätoimiset asiantuntijajäsenet. Sivutoimiset asiantuntijajäse-

net osallistuvat hallinto-oikeuslain 7 §:ssä säädettyjen muun muassa lastensuojelu- ja mielenterveysasioiden käsittelyyn.

Hallintolainkäyttöprosessissa korostuu hallintolainkäyttölain 33 §:ssä tarkoitettu virallisperiaate. Sen mukaan valitusviranomaisen on huolehdittava siitä, että asia tulee selvitettyksi, ja tarvittaessa osoitettava asianosaiselle tai päätöksen tehneelle hallintoviranomaiselle, mitä lisäselvitystä asiassa tulee esittää. Valitusviranomaisen on myös hankittava viran puolesta selvitystä siinä laajuudessa kuin käsittelyn tasapuolisuus, oikeudenmukaisuus ja asian laatu sitä vaativat. Virallisperiaatteen asianmukainen noudattaminen edellyttää myös asioiden käsittelijöiltä kunkin asiaryhmän erittäin hyvää asiantuntemusta.

Valitusviranomaisen voi myös hankkia erityistä asiantuntemusta vaativasta kysymyksestä lausunnon ulkopuoliselta asiantuntijalta. Samoin asianosainen voi käyttää valituksensa tueksi ulkopuolista lausuntoa.

Eräissä asiaryhmissä asioiden keskittämistä yhteen hallinto-oikeuteen on perusteltu myös erityisasiantuntemusta paremmin takaavana ratkaisuna, kuten on tehty keskitettäessä tulliasioiden, välillistä verotusta koskevien asioiden ja turvapaikka-asioiden muutoksenhaku Helsingin hallinto-oikeuteen. Keskittäminen on kaikissa näissä asiaryhmissä liittynyt organisaatiomuutostilanteeseen ja sillä on saatu samalla varmistettua henkilöstön siirtyminen hallinto-oikeuteen. Käytännössä asioiden keskittäminen yhteen hallinto-oikeuteen saattaa valitusmäärän syystä tai toisesta nopeasti ja ennalta arvaamatta lisääntyessä vaikeuttaa suurten valitusmäärien hallintaa ja edistää asioiden ruuhkautumista. Toisaalta keskittämisellä on se etu, että tuomioistuimeen ohjautuu riittävässä määrin asianomaisen asiaryhmän asioita, jotta erityisasiantuntemusta voidaan parhaalla mahdollisella tavalla kehittää.

Nykyisin maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa on sivutoimisia asiantuntijajäseniä, joilta edellytetään valituslautakunnasta annetun lain 2 §:n 3 momentin mukaan lautakunnassa käsiteltävien asioiden tuntemusta. Lain esitöistä ei löydy tarkempaa määrittelyä, miksi tai millaista erityisasiantuntemusta tältä kolmannelta jäseneltä vaaditaan. Koska ennen vuoden 1995 lakiuudistusta (36/1995)

kolmas jäsen oli käsiteltävän asian mukaan vaihtuva maa- ja metsätalousministeriön virkamies, tehtävään sitä kautta luonnollisesti liittyi maataloudellista asiantuntemusta.

Eläinlääkintähuoltoon liittyvien asioiden osalta kelpoisuusvaatimukseksi on valituslautakunnasta annettu laissa erikseen säädetty yliopistollinen loppututkimus, eläinlääkärin tutkimus. Eläinlääkintähuoltoon liittyvää lainsäädäntöä on myöhemmin muutettu siten, että eläinsuojelu- ja eläinhygienialainsäädännön nojalla annetuista päätöksistä haetaan muutosta hallinto-oikeuksilta, joissa näissä asioissa ei ole asiantuntijajäseniä. Asiantuntijussektori valituslautakunnassa on viime vuosina koskenut enää lähinnä vuonna 1980 annetun eläintautilain ja sen nojalla annettujen alemmanasteisten säännösten soveltamista. Vuonna 2010 toukokuussa voimaan tulleen eläintunnistusjärjestelmää koskevan uuden lain myötä myös eläinten luovuttamis- ja siirtokieltoja koskevista päätöksistä haetaan nykyään muutosta hallinto-oikeuksilta. Viimeisen kolmen vuoden aikana valituslautakunnassa on tältä osin ollut kysymys oikeastaan enää maahan tuotua eläintä koskevista päätöksistä, joita niitäkin on ollut keskimäärin vain kaksi vuodessa. Vuoden 2014 alussa voimaan tulevan eläintautilain (441/2013) myötä myös eläintautilain ja lailla täytäntöön pantavan Euroopan unionin säädöksen nojalla tehtyihin valvontaviranomaisen päätöksiin haetaan muutosta hallinto-oikeuksilta. Maa-seutuelinkeinojen valituslautakunnan toimivallasta poistetaan tällöin valituslautakuntaa koskevan lain 1 §:n 1 momentin 7 kohta. Kokonaisuudistusta koskevassa hallituksen esityksessä ei ole ehdotettu muutoksia hallinto-oikeuslain asiantuntijajäseniä koskevaan 7 §:ään. Valituslautakunnasta annettu laissa tarkoitettu eläinlääkintähuoltoon liittyvälle asiantuntijajäsenjärjestelmälle ei siten enää ole tarvetta.

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain sekä kolttalain mukaisia asioita samoin kuin muitakin porotaloutta ja muita Lapin läänin varsinaisia luontaiselinkeinoja koskevia EU-osarahoitteisia ja kansallisia tukiasioita nykyisin käsittelevä valituslautakunnan asiantuntijajäsen on siviiliammattiltaan toimittaja ja kalastaja. Tämän jäsenen asiantuntijuuden käyttö on valtioneuvoston

nimityspäätöksellä kohdistettu näihin omaksi ryhmäkseen erottuviin, lähinnä Ylä-Lapin asioihin. Hänellä on kuvattu olevan laaja alueen erityisolosuhteiden tuntemus ja käytännön tasolle saakka kalastuksessa ja poronhoidossa ulottuva kokemus, joka helpottaa kyseisiä asioita koskevan, osittain aukollisen, säännösten soveltamista. Näiden asioiden määrä valituslautakunnassa on ollut laskeva. Viimeisen kolmen vuoden aikana asioita on ollut kaikkiaan kymmenen. Toisaalta esimerkiksi poronhoidosta Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuksissa on jo asiantuntemusta, sillä niissä käsitellään jo nykyisin ilman asiantuntijajäseniä poronhoitoa koskevia asioita. Jos valitustie nyt tarkoitetuissa asioissa ohjataan uuteen Ouluun sijoittuvaan Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen, asiantuntijajäsenjärjestelmää ei näissä asioissa ole välttämättä tarpeen säilyttää.

Muihin lautakunnan toimivaltaan kuuluviin asioiden (yli 90 prosenttia lautakunnassa käsiteltävistä asioista) käsittelyyn ja ratkaisemiseen osallistuva asiantuntijajäsen ja tämän sijaisjäsen ovat nykyisin oikeustieteellisen koulutuksen saaneita. Heidän erityisasiantuntemuksensa on joko kokemusperäistä tai koulutuksellista maataloudellista asiantuntemusta. Tosiasiallisesti tällaiselle asiantuntemukselle on valituslautakunnassa ollut hyvin vähän tarvetta yhteisöaloiteohjelmiin liittyvissä asioissa, useimmissa kalastus- ja metsästysasioissa ja muissa lukumääräisesti suhteellisen pienissä asiaryhmissä, kuten Metsähallituksen ja Suomen metsäkeskuksen tietyt viranomaispäätökset. Näissä asioissa kolmannen jäsenen rooli on ollut käytännössä toimia kokoonpanossa lainoppineena jäsenenä.

Valituslautakunnassa toteutuneiden asiantuntijuuksien laatu ja laajuus sekä lainsäädännössä toteutetut muutokset huomioon ottaen valituslautakunnassa käsiteltävien asioiden siirto Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen, Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen ja muihin alueellisesti toimivaltaisiiin hallinto-oikeuksiin jäljempänä tarkemmin esitettävällä tavalla ei edellytä, että hallinto-oikeuksiin perustettaisiin muiden kuin oikeudellisen koulutuksen saaneiden tuomareiden tai esittelijöiden virkoja.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Vallitsevien kehittämistavoitteiden mukaisesti hallintolainkäyttö osana muuta lainkäyttöä kuuluu kaikilta osin oikeusministeriön hallinnonalalla toimiville tuomioistuimiksi organisoiduille itsenäisille ja riippumattomille tuomioistuimille, hallinto-oikeuksille. Maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhakujärjestelmä poikkeaa näistä periaatteista siinä, että ensi asteen muutoksenhakuinstanssi on lautakuntatyypinen elin. Jo maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaa luotaessa maa- ja metsätalousvaliokunta piti mietinnössään (MmVM 18/1992 vp) varteenotettavana kehittämisvaihtoehtona sitä, että maaseutuelinkeinohallintoon kuuluvissa asioissa hallintoviranomaisten päätöksistä valitettaiisiin ensi asteen hallintotuomioistuimiin.

Kysymys maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhaun uudelleen järjestämisestä on noussut esille useissa myöhemmissä kehittämishankkeissa. Hallintotuomioistuintoimikunta ehdotti mietinnössään (KM 1997:4), että maaseutuelinkeinojen valituslautakunta lakkautettaisiin ja että sen käsittelemät asiat siirrettäisiin käsiteltäviksi alueellisesti toimivaltaisissa hallinto-oikeuksissa. Myös tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitea esitti mietinnössään (KM 2003:3) tavoitteeksi, että lainkäyttöä harjoittavista muutoksenhakulautakunnista luovutaan ja niissä olevat asiat siirretään hallintotuomioistuimiin. Korkein hallinto-oikeus kiinnitti vuonna 2003 valtioneuvostolle tekemässään esityksessä hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi huomiota maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan asemaan. Esityksessä katsottiin, että lautakunnan käsittelemät asiat tulisi ohjata hallinto-oikeuksiin. Viimeksi asioiden siirtämistä hallintotuomioistuimiin on ehdotettu maaseutuelinkeinojen muutoksenhakutyöryhmän mietinnössä vuonna 2007 (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2007:1).

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan itsenäisyyttä ja riippumattomuutta ei enää lainsäädännölliseltä kannalta voida asettaa kysymyksenalaiseksi. Valittajan näkökul-

masta muutoksenhakuelin saattaa kuitenkin edelleen näyttäytyä osana maataloushallintoa eikä niinkään riippumattomana tuomioistuimiin rinnastettavana lainkäyttöelimenä. Tämä siitä syystä, että lautakunta kuuluu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle.

Uudistuksen tavoitteena on edistää hallintoasioiden muutoksenhakujärjestelmän yhtenäisyyttä ja selkeyttä hallintolainkäyttöä. Samalla vahvistetaan hallintolainkäytön yleisten oikeusperiaatteiden yhtenäistä soveltamista. Uudistuksella muutoksenhaku maaseutuelinkeinoasioissa siirretään hallintotuomioistuimiin. Samalla erilaisten tukiasioden käsittely yhdenmukaistuu. Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi uudistuksen yhteydessä toteutetaan lisäksi joitakin oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmää koskevia muutoksia.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan tapahtuvan muutoksenhaun etuna on pidetty asioiden nopeaa käsittelyä, päätösten yhdenmukaisuutta ja lautakunnan erityisasiantuntemusta. Uudistuksen toteuttamisessa on pyritty ottamaan huomioon nämä kriteerit ja esimerkiksi asioiden keskittämistä harkittaessa valitsemaan vaihtoehto, jonka voidaan arvioida parhaiten takaavan valittajien oikeusturvan toteutumista. Uudistuksen käytännön toteutuksessa tulee mahdollisuuksien mukaan turvata myös lautakunnan nykyisen henkilöstön asema.

Perustuslain 21 §:n säännökset täyttävän oikeudenkäyntimenettelyn joutuisuuden varmistamiseksi tulee huolehtia tarvittavista voimavarojen siirroista hallinto-oikeuksiin ja henkilöstön perehdyttämisestä uusiin asiarhmiin.

Muutoksenhakua hallinto-oikeuksiin koskevien uudistusten yhteydessä on tehty eräitä yleishallinto-oikeudellisia linjauksia. Oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentamista ehdotetaan sellaisten lakien osalta, joiden muutoksenhakusäännöksiä nyt muutokin muutettaisiin ja joissa oikaisu ja valituslupa eivät vielä ole käytössä, mutta joihin ne muutoin sopivat. Oikaisuvaatimuksen ja valituslupan sopivuutta arvioitaisiin samoin perustein kuin valtioneuvoston yleisessä hankkeessa oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentamiseksi. Oikaisuvaati-

musmenettelyyn ja valitusluvan myöntämisperusteisiin sovellettaisiin mahdollisuuksien mukaan näitä koskevia yleissäännöksiä.

Edellä kohdassa 2.1.2. asiantuntemuksen tarpeen lautakunnassa on käytännössä kuvattu liittyvän maataloudelliseen tietämykseen ja tukiasioihin, jotka ehdotuksen mukaan keskitettäisiin Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Keskitäminen mahdollistaa sen, että Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa olisi mahdollista kiinnittää jatkossa erityistä huomiota näiden asioiden erityisasiantuntemukseen. Muutoin erityisasiantuntemus pysyvänä järjestelmänä on hallinto-oikeuksien nykyisen käytännön mukaan liitetty aina asian ratkaisijoihin ja heidän kelpoisuuteensa. Laissa on joko päätoimisille hallinto-oikeustuomareille määrätty erityinen yliopistotutkintovaatimus taikka luotu jonkin teknisen, luonnontieteellisen tai lääketieteellisen kysymyksen osalta sivutoimisten jäsenten järjestelmä. Syksyllä 2013 voimaan tulevassa IPR-asioiden käsittelyuudistuksessa markkinaoikeuteen tulee päätoimisia markkinaoikeusinsinöörejä, jotka ottavat tuomarijäsenten ohella osaa lainkäyttöratkaisuihin ja myös valmistelevat asioita.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan toimivaltaan kuuluva maatalouden tukijärjestelmä on monimutkainen ja muuttuva oikeudellinen kokonaisuus. Siihen sisältyvät maataloudellista tietämystä vaativat kysymykset liittyvät kuitenkin yhteen elinkeinonhaaraan, maatalouselinkeinon. Hallinto-oikeuksissa ratkaistaan muiden elinkeinoalojen tukijärjestelmiä koskevia valituksia, jotka pitkälti rinnastuvat valituslautakunnassa käsiteltäviin maaseudun tukijärjestelmiin liittyviin asioihin. Maataloudellista asiantuntemusta tarvitaan hallinto-oikeuksissa jo nyt muun ohella maatilaverotusta koskevia muutoksenhakuja ratkaistaessa.

Valituslautakunnan toimivaltaan nykyisin sisältyviä asiantuntijuusvaatimuksia on vaikea pitää sen tyyppisinä, että niiden perusteella lautakunnan asiantuntijajäsenjärjestelmä olisi syytä siirtää hallinto-oikeuksiin taikka luoda tuomarin tai myös esittelijöiden virkoihin sidottuja erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Ne saattaisivat jopa synnyttää ajatuksen intressiedustajasta, mikä on vieras lähtökohta hallinto-oikeuksissa. Samalla täl-

lainen ratkaisu heikentäisi luottamusta riippumattomaan ja puolueettomaan hallintotuomioistuimeen. Lautakunnankin nykyiset asiantuntijajäsenet tukiasioissa ovat oikeustieteellisen koulutuksen saaneita.

Oikeuslaitoksessa lainkäyttötoimintaa harjoittavilta edellytetään kasvavassa määrin erikoistumista tiettyihin asiaryhmiin, koska tämä on yksi keino turvata käsittelyn tehokkuutta. Erikoistumisedellytystä ei välttämättä sidota virkojen muodollisiin kelpoisuusehtoihin, vaan tavoitetta edistetään joustavin menettelyin rekrytoinneilla ja koulutuksella.

Maaseutuelinkeinoasioiden erityisasiantuntemus turvataan Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen siirtyvän valituslautakunnan henkilöstön asiantuntijuudella, koulutuksella ja tarvittaessa rekrytoitaessa uutta henkilöstöä kiinnittämällä huomiota perehtyneisyyteen maaseutuelinkeinoasioissa. Käytännössä hallinto-oikeuksien sisällä asiantuntijuus turvataan siten, että tietyn jaoston piirissä muutama tuomarit ja esittelijät erikoistuvat maaseutuelinkeinoasioihin. Kaikille hallinto-oikeuksille annetaan koulutusta uusista asiaryhmistä. Myöhempi koulutus voidaan järjestää joko tuomioistuinten yhteisen laatutyöhön liittyvänä tai oikeusministeriön vuosittaisen koulutuksen osana. Tulevan ohjelmakauden alkamisesta seuraaviin koulutustarpeisiin on mahdollista vastata kehittämällä yhteistyötä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan virkamiesten koulutuksesta vastaavien tahojen kanssa. Yksittäisessä lainkäyttöasiassa erityistietoa vaativaa kysymystä on mahdollista selvittää myös lausuntoimenettelyllä.

3.2 Keskeiset ehdotukset

3.2.1 Laki maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhaku-uudistuksen voimaanpanosta

Uuden muutoksenhakujärjestelmän säätäminen maaseutuelinkeinoasioihin aiheuttaa muutoksia useisiin maaseutuelinkeinoasioita koskevien lakien muutoksenhakusäännöksiin. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annettu laki (1203/1992) kumottaisiin, jolloin sen perusteella maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annettu asetus (141/1995) kumoutuisi samalla.

Maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) 39 §:n ja luopumiseläkelain (16/1974) 23 §:n mukaan tiettyihin kunnan viranomaisen tai maaseutuelinkeinopiirin (sittemmin TE-keskus) eläkelaitokselle antamiin sitoviin lausuntoihin eläkkeen saamisen edellytyksistä saa hakea muutosta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalta. Sukupolvenvaihdoksen on kuitenkin pitänyt tapahtua jo ennen vuotta 1996 ja maatalouden harjoittamisesta luopumisen ennen vuotta 1993, joten eläkepäätöksiä ja niihin liittyviä lausuntoja ei enää tehdä. Nykyisin voidaan tehdä vain eläkkeen maksua koskevia päätöksiä, jotka tekee Maatalousyrittäjien eläkelaitos (MELA) ja joista valitetaan työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan. Selvyyden vuoksi molemmat säännökset olisi syytä nyt kumota.

Lakiteknisistä syistä on katsottu tarkoituksenmukaiseksi säätää uusien säännösten voimaantulosta erillisellä lailla, missä samalla säädetään myös tarvittavista siirtymävaiheen järjestelyistä.

Voimaanpanolaissa säädettäisiin yhteensä 27 lainmuutoksen voimaantulosta. Tässä vaiheessa voimaanpanolaissa mainituista laista kaksi on eduskunnan hyväksymiä, mutta niitä ei ole saatettu voimaan, koska asia on vielä komission käsittelyssä (laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista ja laki porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta). Mainittujen lakien voimaantulon osalta on tästä syystä tarpeen säätää voimaanpanolaissa, että voimaanpanosta säädetään erikseen valtioneuvoston asetuksella. Samalla tarvittavat muutokset tulisi sisällyttää eduskunnan samassa yhteydessä kumoamaan lakiin, joka on tällä hetkellä vielä voimassa (porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki). Voimaanpanolain 1 §:ssä mainitaan tästä poikkeuksellisesta syystä sekä vanha että molemmat uudet lait. Mainitusta syystä ehdotukseen sisältyy myös edellä tarkoitettujen lakien muuttamista koskeva ehdotus.

Voimaanpanolaissa säädettäisiin voimaantulevista ja kumottavista säädöksistä, menettelyistä maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä

sekä maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan henkilöstöä koskevista järjestelyistä.

Siirtymäjärjestelyjen perusteella alempien viranomaisten tulee liittää uuden järjestelmän mukaiset oikaisuvaatimus- ja valitusosoitukset niihin päätöksiin, jotka tehdään lain voimaantulon jälkeen. Ennen lain voimaantuloa tehtäviin päätöksiin liitetään oikaisuvaatimus- ja valitusosoitukset sen mukaan, mitä laissa tuolloin on säädetty. Voimaanpanolain järjestelyn seurauksena nämäkin asiat ohjataan toimivaltaiseen muutoksenhakuviranomaiseen. Valituslautakunnassa suoritettut prosessitoimet jäävät voimaan, jollei muutoksenhakutuomioistuimien toisin määrää.

3.2.2 Oikaisuvaatimusmenettelyn ja valitusluvan käyttöalan laajentaminen

Tässä yhteydessä ehdotetaan edellä mainitun valtioneuvostossa vireillä olevan hankkeen linjauksen mukaisesti oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentamista sellaisten lakien osalta, joiden muutoksenhakusäännöksiä nyt muutoinkin muutettaisiin ja joissa oikaisu ja valituslupa eivät vielä ole käytössä mutta joihin ne sopisivat. Oikaisuvaatimuksen ja valitusluvan sopivuutta on tässä valmistelutyössä arvioitu samoin perustein kuin valtioneuvoston yleisessä hankkeessa oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentamiseksi. Tavoitteena on, että oikaisuvaatimusmenettelyyn ja valitusluvan myöntämisperusteisiin sovellettaisiin mahdollisuuksien mukaan asiaa koskevia yleissäännöksiä. Yleissäännösten käyttämisellä turvataan samalla sääntelyn säilymistä yhdenmukaisena.

Oikaisuvaatimusmenettelyn soveltuvuutta asiaryhmiin arvioitaessa on otettu ensinnäkin huomioon se, miten järjestelmä soveltuu kyseessä olevan ratkaisutoiminnan luonteeseen. Erityistä huomiota on kiinnitetty oikeusturvanäkökohtiin. Käytännössä tämä tarkoittaa, että oikaisuvaatimusta ei ehdoteta käytettäväksi tilanteessa, jossa oikaisuvaatimus voi hidastaa pääsyä tuomioistuimeen (esimerkiksi päätös kiireellisestä turvaamistoimesta tai hallintopakon käytöstä). Oikaisuvaatimus ei myöskään välttämättä sovellu asiaryhmiin, joissa samassa asiassa on useita asianosaisia.

Oikaisuvaatimus soveltuu erityisen hyvin asiaryhmiin, joissa rutiininomaisesti ratkaistaan paljon samankaltaisia asioita ja joissa päätösten perustelut ovat usein niukat. Tällöin oikaisuvaatimus mahdollistaa yksityiskohtaisemmin perustellun päätöksen antamisen. Oikaisuvaatimus soveltuu hyvin myös asioihin, joissa valitusvaiheessa esitetään usein asiaan vaikuttavaa lisäselvitystä, sekä asioihin, joissa on vakiintunutta oikeuskäytäntöä. Oikaisuvaatimus ei sovellu asiaryhmiin, joissa ratkaistaviin asioihin liittyy yleensä vaativaa oikeudellista harkintaa. Tällöin oikaisuvaatimus todennäköisesti vain lisäisi yhden välivaiheen muutoksenhaussa, koska viranomaisen ei todennäköisesti oikaisuvaatimusvaiheessakaan muuttaisi kantansa laintulkintakäytännöstä. Oikaisuvaatimusmenettely soveltuu yleensä kuitenkin ongelmitta sellaisiin asiaryhmiin, joissa päätöksenteko perustuu viranomaisen erityisasiantuntemukseen.

Lähtökohtaisesti oikaisuvaatimus tehtäisiin päätöksen tehneelle taholle itselleen. Harkittaessa oikaisuvaatimusmenettelyn laajentamista uusiin asiaryhmiin voi myös olla syytä harkita vaihtoehtoa, jossa oikaisuvaatimus tehdään hallinnonalan muulle viranomaiselle. Tässä hallituksen esityksessä noudatetaan myös tätä oikeusministeriön laajemman hankkeen yhteydessä tekemää linjausta oikaisuvaatimusmenettelyn käytöstä.

Arvioitaessa sitä, voidaanko asiaryhmässä säätää valitusluvanvaraisesta jatkamuutoksenhausta korkeimpaan hallinto-oikeuteen, huomiota on kiinnitetty erityisesti edeltävien oikeussuojakeinojen riittävyyteen sekä asian oikeudelliseen laatuun. Tässä hallituksen esityksessä noudatetaan perustuslakivaliokunnan lausunnossaan (PeVL 32/2012 vp) esittämiä näkemyksiä valitusluvan käyttöalan laajentamisesta.

3.2.3 Muut lainmuutokset

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalle on nykyisellään ohjattu muutoksenhaku erilaisista maaseutuelinkeinoja koskevista hallintopäätöksistä. Lautakunnan toimivalta on määräytynyt paljolti maaseutuelinkeino-, metsästyks- ja kalastusasioita koskevien eri-

tyislakien muutoksenhakusäännösten kautta. Lautakunnan tehtävien siirtämisestä hallinto-oikeuksille seuraa siten tarve tehdä muutoksia usean eri lain muutoksenhakusäännöksiin. Esitetyillä muutoksilla näihin säännöksiin pyrittäisiin mahdollisimman suureen menettelylliseen ja säännösten rakenteen yhtenäisyyteen, jossa otetaan huomioon tarve keskitää tietyt asiaryhmät Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen ja tietyt Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen.

Muutoksenhaku ohjattaisiin esityksen mukaan maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan sijaan alueelliseen hallinto-oikeuteen. Hämeenlinnan hallinto-oikeuden toimivaltaan keskitettäisiin muutoksenhaut varsinaisista maatilatalouden harjoittamiseen liittyvistä tuista samoin kuin muutoksenhaut maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain ja maatalouden rakennetuista annetun lain nojalla myönnettävistä tuista. Porotaloutta ja luontaiselinkeinoja koskevis- sa tukiasioissa sekä eräissä kolttalain nojalla ratkaistavissa asioissa toimivaltainen hallinto-oikeus olisi Pohjois-Suomen hallinto-oikeus. Muissa tukiasioissa toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyisi hallinto-oikeuksien normaalin tuomiopiirijaon ja hallintolainkäyttölain 12 §:n säännösten mukaisesti. Niissä tapauksissa, joissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialue ulottuu useamman hallinto-oikeuden tuomiopiiriin, ratkaisevaa on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätoimipaikan sijainti.

Eri lakien muutoksenhakusäännöksiin tehtävien muutosten yhteydessä on arvioitu oikaisuvaatimusmenettelyn ja valituslupajärjestelmän laajentamista kunkin säädöksen osalta edellä kohdassa 3.2.2. esitettyjen linjausten mukaisesti.

Maaliskuussa 2013 voimaan tullut laki maatalouden tukien toimeenpanosta (192/2013) on keskeinen maataloustukien toimeenpanomenettelyitä sääntelevä laki. Lakia sovelletaan niiden tukien toimeenpanoon, joista on säädetty Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetussa laissa (193/2013), maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetussa laissa (1559/2001), ja luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan pa-

rantamiseen liittyvistä tuista annetussa laissa (1440/2006). Säädettyinä muutoksenhakutienä on valitus maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan. Maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain soveltamisalaan kuuluvat lait koskevat keskeisesti maataloustukia. Näin ollen esitetään nyt näiden asioiden keskittämistä Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen ja Ahvenanmaalla Manner-Suomen toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta Ahvenanmaan hallintotuomioistuimeen.

Maaseutuelinkeinojen rahoituslakia (329/1999) sovelletaan tukeen, joka myönnetään vesistötoimenpiteeseen taikka maatilalan asunto-olojen parantamista tai perinneympäristön säilyttämistä koskevaan investointiin. Lisäksi lakia sovelletaan tukeen, joka myönnetään vapaaehtoisen velkajärjestelyn yhteydessä maatilatalouden kehittämisrahaston varoista myönnettyyn valtionlainaan, luottolaitoksen varoista myönnettyyn korkotukilainaan tai valtion myyntihintasaamiseen liittyvänä tukena. Muutoksenhaku ehdotetaan nyt ohjattavan Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Lakiin ei ehdoteta sisällytettävän säännöstä oikaisuvaatimusmenettelystä, koska sen ei katsota sopivan lain nojalla tehtäviin päätöksiin.

Maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettua lakia (1443/2006) sovelletaan maaseudun kehittämiseen myönnettäviin tukiiin, jotka rahoitetaan Euroopan yhteisön ja vastaavista kansallisista varoista taikka kokonaan kansallisista tai Euroopan yhteisöjen varoista. Lain 57 §:n mukaan lain mukaisista päätöksistä valitetaan maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttää valituslupaa lukuun ottamatta tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää koskevia asioita. Muutoksenhaku ehdotetaan ohjattavaksi Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen.

Maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettuun lakiin ei ehdoteta sisällytettävän säännöstä oikaisuvaatimusmenettelystä, koska sen ei katsota sopivan lain nojalla tehtäviin päätöksiin. Tuen myöntäminen ja maksaminen eivät ole massamenettelyä, sillä tukikohteet ovat varsin erilaisia luonteeltaan aina laajoista tutkimuslaitosten kehittämissankkeista yksittäisen elinkeinonharjoittajan ensimmäiseen laitehankintaan. Tukijärjes-

telmän oikeusperusta on kansallisen lainsäädännön lisäksi osin EU:n maatalous- ja maaseuturahastolainsäädännössä sekä EU:n valtiontukisäännöissä. Lähtökohtaisesti tuet ovat harkinnanvaraisia, koska myöntäminen riippuu muun muassa käytettävissä olevista varoista, mutta taustalla on kuitenkin hyvinkin yksityiskohtainen ja moniportainen säädösjärjestelmä. Hallintolaki mahdollistaa teknisen ja asiavirheen korjaamisen asiakkaan tai tuen myöntäjän aloitteesta. Tilanteissa joissa nämä mahdollisuudet eivät riitä, voidaan oikaisuvaatimuksen katsoa johtavan päätöksen muuttamiseen vain harvoin. Menettelystä aiheutuisi ylimääräinen hidaste itse valitusasian käsittelylle. Valituslupan laajentamista ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena ottaen huomioon tukien merkitys tuensaajien talouteen ja toimintaedellytyksiin.

Maatalouden rakennetukilakia (1476/2007) sovelletaan maatalouden rakenteen parantamiseksi myönnettävään tukeen, joka rahoitetaan Euroopan yhteisön ja vastaavista kansallisista varoista tai kokonaan kansallisista varoista. Tämän lain mukaisissa asioissa valitetaan nykyisin maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttää valituslupaa lukuun ottamatta tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää koskevaa asiaa. Muutoksenhaku ehdotetaan ohjattavan Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Lakiin ei ehdoteta sisällytettävän säännöstä oikaisuvaatimusmenettelystä, koska sen ei katsota soveltuvan lain nojalla tehtäviin päätöksiin. Lain nojalla tehtävät päätökset perustuvat tapauskohtaiseen harkintaan, jonka pohjalla on mittava EU-lainsäädäntö ja yksityiskohtainen kansallinen lainsäädäntö. Mitä edellä on oikaisuvaatimusmenettelystä ja valituslupajärjestelmän laajentamisesta todettu maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain yhteydessä, koskee myös tämän lain mukaisia elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten päätöksiä.

Edellä mainittujen muutosten lisäksi ehdotetaan Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen ohjattavan muutoksenhaun *hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002)* sekä *Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain (355/1995)* mukaisissa asioissa.

Kolttalain (253/1995) tavoitteena on edistää kolttaväestön ja -alueen elinolosuhteita ja toimeentulomahdollisuuksia sekä ylläpitää ja edistää kolttakulttuuria. Laissa säädetään lainoista, avustuksista ja muista tukitoimenpiteistä, joista voi päästä osalliseksi kolttaluueella vakituisesti asuva kolтта, joka on taloudelliselta asemaltaan, olosuhteiltaan ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sellainen, että hänen tukemistaan on pidettävä taroituksen mukaisena. Kolttalain 49 §:ssä säädetään vaalilautakunnan päätöksestä valittamisesta, 51 §:ssä kyläkokouksen ja kolttaneuvoston päätöksestä valittamisesta ja 63 §:ssä muutoksenhausta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen. Lakia ehdotetaan muutettavan siten, että muutoksenhaku ohjattaisiin kaikilta osin Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Lain 63 §:n 3 momentista ehdotetaan poistettavan siinä mainitut valituslupaperusteet. Valituslupaperusteet määräytyisivät siten jatkossa hallintolainkäyttölain mukaan. Lakiin ei ehdoteta otettavaksi säännöstä oikaisuvaatimusmenettelystä, koska sen ei katsota sopivan lain nojalla tehtäviin päätöksiin. Lain nojalla tehtävät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökset ovat pääsääntöisesti erilaisia tukitoimenpiteitä koskevia päätöksiä, jotka tehdään tapauskohtaisen arvioinnin ja harkinnan pohjalta. Oikaisuvaatimuksen voidaan siten katsoa johtavan vain harvoin päätöksen muuttamiseen. Mitä edellä on oikaisuvaatimusmenettelystä ja valituslupajärjestelmän laajentamisesta todettu maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain yhteydessä, koskee myös tämän lain mukaisia elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten päätöksiä.

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annettua lakia (986/2011) sovelletaan porotalouden ja muiden luontaiselinkeinojen rakenteen ja toimintaedellytysten parantamiseksi ja kehittämiseksi myönnettävään tukeen, joka rahoitetaan kokonaan tai osittain Euroopan unionin varoista tai yksinomaan kansallisista varoista. Muutoksenhausta säädetään lain 115 §:ssä. Muutosta haetaan nykyisen säännöksen mukaan valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan. Säännöstä ehdotettaisiin muutettavaksi siten, että muutosta haettaisiin valittamalla

Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Pykälään ei ehdoteta sisällytettävän säännöstä oikaisuvaatimusmenettelystä, koska sen ei katsota sopivan lain nojalla tehtäviin päätöksiin. Lain nojalla myönnettävissä tuissa on pääasiallisesti kyse elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten myöntämistä investointituista porotalouden ja luontaiselinkeinonharjoittajille ja paliskunnille sekä elinkeinon aloittamiseen ja kehittämiseen liittyvistä toimenpiteistä. Mitä edellä on oikaisuvaatimusmenettelystä ja valituslupajärjestelmän laajentamisesta todettu maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain yhteydessä, koskee myös tämän lain mukaisia elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten päätöksiä. Laki tulee voimaan myöhemmin valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Näin ollen myös tällä lailla kumottavaan *porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin (45/2000)* ehdotetaan tehtävien tarpeelliset muutokset muutoksenhaun ohjaamiseksi Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen.

Porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta annettua lakia (987/2011) sovelletaan poronhoitolaissa (848/1990) tarkoitulla poronhoitoalueella porotaloutta kohdanneesta luonnononnettomuudesta tai muusta tuhosta aiheutuneista vahingoista maksettaviin korvauksiin. Lain 14 §:ssä viitataan muutoksenhaun osalta valtionavustuslain (688/2001) säännöksiin. Lakiin ehdotetaan lisättävän uusi 14 a §, jossa säädettäisiin muutoksenhausta. Valtioneuvoston päätökseen, jolla todetaan olosuhteiden muuttuminen korvaukseen oikeuttavaksi tuhoksi, samoin kuin valtioneuvoston sekä maa- ja metsätalousministeriön päätökseen tuhon arviointiin käytettävän tutkimuslaitoksen valinnasta ei saisi hakea muutosta valittamalla. Valituskieltoa pidetään tarpeellisena erityisesti siksi, että korvausmenettely on tarvittaessa saatava nopeasti käyntiin. Pykälään ehdotetaan myös valtionavustuslain säännöstä vastaavaa säännöstä oikaisuvaatimusmenettelystä.

Peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain (947/1997) mukaista tukea voivat saada vesilaissa tarkoitetut ojitus-, järjestely- tai säännöstely-yhtiöt tai kiinteistönomistajat. Tuen myöntämisen edellytyksenä on hanke-

suunnitelma, joka voidaan joutua vahvistamaan vesilain (587/2011) mukaisessa ojitus-toimituksessa. Tuella on yhteys Vaasan hallinto-oikeudessa käsiteltäviin vesiasioihin. Toisaalta kyseessä on maataloustukena pidettävä tuki, jolla on yhteys Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen keskitettäväksi esitettäviin asioihin. Tuettavan hankkeen hyödyn tulee kohdistua pääasiassa viljelysmaahan ja useampaan kuin yhteen maatalaan. Peruskuivastustoiminnan tukemisesta annetun lain mukaisia muutoksenhakuasioita ei kuitenkaan esitetä keskitettäväksi, koska kyseisten asioiden ei katsota edellyttävän siinä määrin erityisasiantuntemusta, että keskittäminen olisi perusteltua. Muutosta haettaisiin siten toimivaltaiselta hallinto-oikeudelta.

Taimiaineistolain (1205/1994), metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lain (241/2002), siemenkauppalain (728/2000) ja lannoitevalmistelain (539/2006) mukaisia asioita koskeva muutoksenhaku ehdotetaan ohjattavaksi toimivaltaiseen hallinto-oikeuteen. Taimiaineistolakiin ja metsänviljelyaineiston kaupasta annettuun lakiin lisätäisiin säännökset oikaisuvaatimusmenettelystä ja valitusluvasta korkeimpaan hallinto-oikeuteen valitettaessa. Siemenkauppalakiin (728/2000) ja lannoitevalmistelakiin lisätäisiin säännökset valitusluvasta korkeimpaan hallinto-oikeuteen valitettaessa. Siemenkauppalain ja metsänviljelyaineistosta annetun lain muutoksenhakusäännöksissä korvattaisiin Kasvintuotannon tarkastuskeskus Elintarviketurvallisuusvirastolla. Elintarviketurvallisuusvirasto aloitti toimintansa 1.5.2006 (laki Elintarviketurvallisuusvirastosta 54/2006). Virasto muodostettiin kolmesta elintarvike- ja eläinlääkintähuollon keskushallintoviranomaisesta, Elintarvikevirasto, Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos sekä Kasvintuotannon tarkastuskeskus, sekä maa- ja metsätalousministeriön elintarvike- ja terveysosaston toimeenpanotehtävistä. Erityislakien muutoksenhakusäännöksiä ei tässä yhteydessä ole muutettu. Näin ollen Elintarviketurvallisuusviraston päätöksistä, jotka koskevat aikaisemmin Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen toimivaltaan kuuluneita asioita, on haettu muutosta aikaisempien säännösten perustella edelleen maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalta.

Toimivaltaisiin alueellisiin hallinto-oikeuksiin ehdotetaan lisäksi ohjattavan muutoksenhaun seuraavien lakien mukaisissa asioissa: *maataloustuotteiden markkinajärjestelyistä annettu laki (999/2012), Euroopan kalatalousrahaston kansallisesta hallinnoinnista ja elinkeinokalataloudelle myönnettävistä tuista annettu laki (1447/2006), kalastuslaki (286/1982), Metsähallituksesta annettu laki (1378/2004), riistahallintolaki (158/2011), riistavahinkolaki (105/2009), kasvinterveyden suojelemisesta annettu laki (702/2003), yhteisaluelaki (758/1989) ja yhteismetsälaki 109/2003).*

Hallinto-oikeuksien suoritteista perittävistä maksuista säädetään *laissa tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista (701/1993)*. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan suoritteista perittävästä maksusta on perussäännökset maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 1067/2012, jonka voimassaoloaika päättyy 31.12.2014.

Säännökset ovat sisällöllisesti paljolti samanlaisia, itse käsittelymaksu on hallinto-oikeuksissa euromääräisesti pienempi. Lain maksuttomien suoritteiden luetteloon on perusteltua lisätä asetuksen 1 §:n 4 momentin 1 kohtaa vastaava luottojen maksuhelpotusta, vapaaehtoista velkajärjestelyä tai valtion takautumisvaatimuksesta luopumista koskeva asia. Eri rahoitustukilajeista poistetaan vastaavalta osalta viittaukset maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan. Asetuksessa on maksettomiin päätöksiin sisällytetty myös muun ohella kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain tai eläintautilain nojalla annettavat päätökset sekä yleisen edun kannalta tärkeässä ympäristön- tai työympäristön suojeluun liittyvässä asiassa annettavat päätökset. Tällaisten päätösten kohdalla on jatkossa perustellumpaa ratkaista yksittäistapauksittain maksun perimisen kohtuullisuus lain 7 §:n 3 momentin nojalla.

Hallinto-oikeuslain 12 a §:ssä on säädetty hallinto-oikeuden kokoonpanosta eräissä asioissa. Pykälän 1 momentin mukaan hallinto-oikeus on päätösvaltainen lain 12 §:ssä säädetyn kolmijäsenisen kokoonpanon lisäksi myös kokoonpanossa, johon kuuluu kaksi jäsentä, jollei asiassa ratkaistavana olevan kysymyksen laatu edellytä kolmijäsenisen ko-

koonpanon käyttämistä ja ratkaistavana on jonkin 12 a §:ssä erikseen mainitun lain mukainen asia. Säännökseen ehdotetaan otettavaksi uusi kohta, jonka perusteella sen soveltamisalan piiriin tulisivat sellaiset hallinto-oikeuksiin nyt siirrettävät muutoksenhakuasiat, joissa mahdollisuutta kevennettyyn koonpanoon voidaan pitää tarkoituksenmukaisena.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Hallinnon sisäistä oikaisuvaatimusjärjestelmää ennen hallinto-oikeudelle tehtävää valitusta esitetään joissakin erityislaeissa laajennettavaksi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin luotavan oikaisuvaatimusmenettelyn osalta on kuitenkin arvioitavissa, ettei laajennus tule edellyttämään lisäresursointia.

Valtion vuoden 2013 talousarviossa on momentille 30.01.04 (Lautakuntien toimintamenot, siirtomääräraha 2 v.) osoitettu 895 000 euron määräraha. Määrärahaa saa käyttää sekä maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan että eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan toimintamenoihin.

Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunta, jonka tehtävänä on antaa asiantuntijalausuntoja eläinlääkintään liittyvissä hoitovirheksymyksissä, toimii valituslautakunnan yhteydessä siten, että valituslautakunta tuottaa arviolautakunnalle sisäiset hallintopalvelut. Arviolautakunnan puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle, joina toimivat valituslautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, sekä asiantuntijajäsenille ja sivutoimisille esittelijöille maksetaan myös palkkiot mainitulta momentilta. Vuonna 2013 arviolautakunnan arvioitu määrärahatarve on 60 000 euroa. Muu osa eli 835 000 euroa on kohdistettavissa valituslautakunnan menoihin.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun asetuksen (141/1995) 15 §:n mukaan ministeriö ja sen määräämiltä osin maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (Tike) huolehtivat valituslautakunnan kirjaamo-, lähettämö-, arkistointi-, maksuliikenne- ja tilinpitotehtävistä, nimikirjanpitä-

misestä sekä tietoliikenne-, posti- ja muista vastaavista palvelutehtävistä. Tike sen enempää kuin ministeriökään eivät enää tuota valituslautakunnalle sisäisiä hallintopalveluita, vaan valituslautakunta tuottaa ne itse, mikäli ne eivät kuulu valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen (Palkeet) palvelutehtäviin. Valituslautakunta kuuluu ministeriön kanssa samaan palvelusopimukseen ja valituslautakunta on maksanut kerran vuodessa toimintamenoistaan ministeriölle henkilötyövuosien mukaisen suhteellisen osuuden Palkeiden kokonaisvuosikorvauksesta.

Valtion vuoden 2014 talousarvioesityksessä esitetään lautakuntien toimintamenoihin vuoden 2013 suuruista määrärahaa. Toimintamomentille 30.04.04 esitetään 595 000 euron määrärahaa. Valituslautakunnan lakkauttamisen yhteydessä 1.9.2014 lukien siirretään vuoden 2014 talousarvioesityksessä neljän kuukauden menoja vastaava osuus momentilta momentille 25.10.03. Lisäksi momentille 30.30.01 siirrettäisiin arviolautakunnan uudelleen organisoimien tarpeisiin tarvittavat varat.

Koska muutoksenhakutie osassa asioista hajautetaan kaikkiin hallinto-oikeuksiin, kokonaiskustannukset ovat hieman suuremmat kuin nykyisessä keskitetyssä muutoksenhakupöytäjärjestelmässä. Jos uusikin järjestelmä olisi kaikilta osin keskitetty, voitaisiin arvioida selvittävän suurin piirtein samalla henkilötyövuosien määrällä kuin mitä valituslautakunnassa nykyisin on (11 htv). Siirto hallinto-oikeuksiin on kuitenkin välttämätöntä toteuttaa sekä valittajien läheisyysperiaatteen että hallinto-oikeuksien tasapuolisen kehittämisen kannalta mahdollisimman hajautettuna.

Vuonna 2012 valituslautakuntaan tuli viireille 255 valitusta ja se antoi yhteensä 200 päätöstä (206 diaarinumeroitua asiaa). Viimeisten neljän vuoden aikana uusia valitusta on tullut vuosittain viireille keskimäärin 265. Tällä hetkellä valitusmäärän ei ennusteta kasvavan. Valitusten lukumäärässä saattaa tulla nousua seuraavan ohjelmakauden alkamisen jälkeen, siten että muutoksenhakuasioiden hallinto-oikeuksiin ne tulisivat viireille vuonna 2016.

Varsinaiseen maatilatalouden harjoittamiseen liittyvien tukien, kehittämisen ja rakenne-

tukien sekä eräiden muiden lakien valitustie keskitetään Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Näiden keskitettyjen muutoksenhakuasioiden määrä on arviolta yli puolet valituslautakunnassa käsiteltyjen valitusten kokonaismäärästä. Asioiden käsittelemiseksi Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen tarvitaan riippuen muiden hallintolainkäyttöasioiden määrän kehityksestä vähintään 3—4 tuomaria, 2—4 esittelijää sekä yksi toimistotyöntekijä. Tältä osin vuotuiset palkkausmenot kasvaisivat noin 520 000—600 000 euroa. Resurssiarviossa on varmistettu myös siirrettävien asioiden viivytyksetön käsittely. Samalla myös valituslautakunnan vakinaiselle henkilöstölle on henkilöstöpoliittisten periaatteiden mukaisesti taattava työpaikka Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa.

Kaikkiin hallinto-oikeuksiin hajautettavia valituksia tulisi jatkossa olemaan keskimäärin noin 100—120 valitusta vuodessa ennen uuden ohjelmakauden alkamista. Valitukset lisääntyisivät yhtä hallinto-oikeutta kohti tasaisesti jaettuna noin 20:lla vuodessa. Käytännössä valitukset eivät jakaudu tasaisesti kaikkiin hallinto-oikeuksiin, vaan kohdassa 2.1.2 esitettyjen taulukoiden perusteella voidaan arvioida, että Turun ja Hämeenlinnan hallinto-oikeuksissa on varauduttava muita hallinto-oikeuksia suurempiin valitusmääriin. Käytännössä hajautettavien asioiden määrä edellyttäisi kokonaisuutena noin 1—2 htv:n lisähenkilöstötarvetta lähinnä esittelijöiden ja tuomareiden määrään. Palkkauskustannukset olisivat tältä osin noin 140 000 euroa. Lisäresurssi ei ole suoraan jaettavissa kaikkiin hallinto-oikeuksiin. Kunkin hallinto-oikeuden henkilöstötarve arvioidaan kuitenkin vuosittaisissa tulosneuvotteluissa ottaen huomioon myös kuhunkin hallinto-oikeuteen ohjautuvat maaseutuelinkeinoasiat.

Valituslautakunnan asioiden siirto ja sen myötä lisähenkilöstön sijoittuminen Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen lisää Hämeenlinnan hallinto-oikeuden toimitilarvetta. Riittävien toimitilojen hankkiminen merkitsee vähintään noin 27 000 euron vuotuista lisäystä hallinto-oikeuden vuokramenoihin.

Lisäksi on varauduttava asioiden siirrosta aiheutuviin lisääntyviin koulutusmenoihin sekä asianhallintajärjestelmiin tehtävien muutosten työstämiseen. Tältä osin kustan-

nuksiin on varattava noin 40 000 euroa. Lisäksi on otettava huomioon uudistuksen johdosta nousevat Palkeiden ja oikeusrekisterikeskuksen (ORK) palvelumaksut.

4.2 Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhaku- ja siirto maa- ja metsätalousministeriön alaisesta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluviin hallinto-oikeuksiin vähentää lautakuntatyyppisten muutoksenhakuviranomaisten määrää ja yhtenäistää hallinto-oikeudellisen lainkäytön tuomioistuinorganisaatiota. Muutos noudattaa viime aikoina toteutettua linjausta. Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain kumoaminen (114/2013) tuli voimaan 1.9.2013, jolloin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta siirtyi muutoksenhakuasioiden käsitteleminen oikeusministeriön hallinnonalalle. Samoin valtion virkamieslain (750/1994) muuttamisesta annettu laki (177/2013) tuli voimaan 1.4.2013. Tässä yhteydessä valtion virkamieslautakunnan toiminta lakkaa ja uusien valitusasioiden käsitteleminen on siirtynyt alueellisiin hallinto-oikeuksiin.

Valtion virkamieslaki (750/1994) sisältää säännökset virkamiehen asemasta erityyppisissä organisaatioiden muutostilanteissa. Valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelyjen yhteydessä virat ja niihin nimetyt virkamiehet siirtyvät samaan virastoon tai samoihin virastoihin kuin tehtävät siirtyvät. Määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetty virkamies siirtyy viraston palvelukseen määräaikaisen virkasuhteensa keston ajaksi. Virka ja määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetty voidaan siirtää ilman suostumusta, jos siirto tapahtuu virkamiehen työssäkäyntialueella tai -alueelle. Työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle henkilön tosiasiallisesta asuinpaikasta.

Valtioneuvosto on tehnyt 26.1.2012 periaatepäätöksen valtion henkilöstön aseman järjestämisestä organisaatioiden muutostilanteissa. Periaatepäätöstä täydentää valtiovarainministeriön antamat soveltamisohjeet. Periaatepäätöksen tarkoituksena on vahvistaa

yhtenäiset toimintatavat valtion-hallinnon organisaatioiden muutostilanteisiin ja henkilöstön aseman turvaamiseen ja tukea muutosten hallintaa ja laadukasta johtamista. Yleisenä periaatteena on, että valtionhallinnon organisaation muutostilanteissa noudatetaan valtion henkilöstöjohtamisen linjauksia ja henkilöstön asema järjestetään voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Periaatepäätöksen mukaan palvelussuhteen jatkuvuuden turvaamista valtiolla edesauttaa, että henkilöstö on valmis siirtymään uuteen yksikköön tai uusiin tehtäviin omalla työssäkäyntialueellaan.

Ellei henkilö annan suostumustaan siirtoon, muutoksen kohteena olevan henkilön sijoittumista työelämään ja ensisijaisesti valtionhallintoon tuetaan valtioneuvoston periaatepäätöksen toimintalinjauksia noudattaen.

Lautakunnan päätoiminen henkilöstö koostuu keväällä 2013 määrääjäksi nimitetystä puheenjohtajasta, varapuheenjohtajasta ja sihteeristä sekä kahdesta vakinaisesta esittelijästä ja kahdesta määräaikaisesta esittelijästä, joiden määräaikaisuudet päättyisivät vasta vuosina 2016 ja 2017, sekä osastosihteeristä. Lisäksi vuoden 2013 loppuun valituslautakunnassa on määrääkainen avustavaan henkilöstöön kuuluva. Puheenjohtajalla, varapuheenjohtajalla sekä sihteerillä on kullakin taustavirat myös valituslautakunnassa. Lautakunnassa on 11 henkilötyövuotta, joista kaksi on keväällä 2013 täyttämättä. Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan uudelleen järjestelyn yhteydessä yksi avoinna oleva virka siirrettäisiin tässä yhteydessä muualle.

Organisaatiomuutoksen sujuvan toteutumisen kannalta paras vaihtoehto olisi, että nykyiset maa- ja metsätalousministeriön alaisen valituslautakunnan virkamiehet voisivat siirtyä oikeusministeriön alaiseen Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen edellä kohdassa 4.1. hahmotellun henkilöstöresurssitarpeen mukaisesti. Näin säilyisi parhaiten lautakunnassa oleva maaseutuelinkeinoasioiden asiantuntemus.

Lautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtajan virkoja ei voida siirtää suoraan tuomarin viroiksi, koska ne eivät ole virkamieslaissa tarkoitettuja tuomarinvirkoja, vaikka niiden haltijoilla on sama virassa pysymisoikeus ja he toimivat tuomarin vastuulla. Molemmat virat on täytetty määrääjäksi. Pu-

heenjohtajan toimikausi päättyy heinäkuussa 2016 henkilön saavuttaessa virkamieslaissa säädetyn eroamisiän. Varapuheenjohtajan toimikausi päättyy vuoden 2017 lopussa. Sekä puheenjohtajalla että varapuheenjohtajalla on taustavirat valituslautakunnassa.

Tuomarin virat ovat virkamieslain 4 §:n mukaisia ns. erittelyvirkoja, mitä statusta valituslautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan viroilla ei ole. Tuomarinvirkoihin nimittäminen tapahtuu perustuslain 102 §:n ja tuomareiden nimittämisestä annetun lain (205/2000) säännösten mukaisesti. Oikeusministeriön tulee ensin hyväksyttää valtion talousarviossa hallinto-oikeuksiin perustettavat tuomarinvirat, jonka jälkeen ministeriö voi perustaa virat. Tuomarinvirat täytettäisiin normaalin hakumenettelyn kautta. Tuomarinviran kelpoisuusvaatimuksen ohella hakulmoituksessa on mahdollista painottaa maaseutuelinkeinolainsäädännön tuntemusta ja käytännön kokemusta sen soveltamisessa. Mikäli puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ei tulisi nimitetyksi hakumenettelyn kautta tuomarinvirkaan, voitaisiin hänet suostumuksellaan siirtää toimikautensa loppuun ajoittuvaksi määrääjäksi Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tuomarinvirkaan.

Muut lautakunnan vakinaiset ja päätoimiset virat ja niiden viranhaltijat voidaan suostumuksellaan siirtää voimaannonlain säännöksen perusteella hallinnonalalta toiselle. Sama koskee määräaikaisessa virkasuhteessa olevia, joiden nykyisin voimassa oleva määräaikaisuus kestää yli organisaatiomuutoksen voimaan tulon. Kaikilla valituslautakunnan nykyiseen henkilöstöön kuuluvalla työssäkäyntialue muuttuu, joten ilman suostumusta siirto ei ole mahdollista.

Yksi valituslautakunnan esittelijöistä ei täytä hallinto-oikeussihteerin kelpoisuusvaatimuksia. Hänet on mahdollista siirtää notaarin virkaan, jos hän antaa suostumuksensa. Esittelijän nykyisen palkkauksen ja notaarin palkkauksen erotus tulisi maksettavaksi palkanlisänä.

Valituslautakunnan mahdollisesti ennen organisaatiomuutosta tarvitsema henkilöstö voidaan nimittää määräaikaisiin virkasuhteisiin enintään uudistuksen voimaan tulon ajankohtaan. Näin ollen heidän osaltaan ei ole sääntelytarvetta.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 19.2.2013 työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan henkilöstön asema valitusasioiden käsittelyn siirtyessä valituslautakunnasta hallinto-oikeuksiin. Työryhmän tulee varmistua siitä, että muutoksessa noudatetaan valtion hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja valtioneuvoston periaatepäätöstä (26.1.2012) valtion henkilöstön aseman järjestämisestä organisaation muutostilanteessa ja sen nojalla annettuja ohjeita ja suosituksia. Työryhmässä puheenjohtaja on maa- ja metsätalousministeriöstä ja jäsenet oikeusministeriöstä, maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta sekä Hämeenlinnan hallinto-oikeudesta. Lisäksi valituslautakunnan henkilöstö on valinnut keskuudestaan edustajan työryhmään. Yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (651/1988) edellyttämät yhteistoimintaneuvottelut valituslautakunnassa käytiin toukokuussa 2013.

4.3 Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhakutien liittäminen osaksi yleistä hallintolainkäytön muutoksenhakujärjestelmää säilyttää ennallaan maaseutuelinkeinoja harjoittavien henkilöiden oikeusturvan tason. Uudistus vahvistaa yhteiskunnan jäsenen keskuudessa kuvaa riippumattomasta tuomioistuimesta päätöksentekijänä ja lisää tätä kautta yleistä luottamusta oikeuslaitokseen.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Kuten kohdasta 1 Johdanto ilmenee, kysymys maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan toimivaltaan kuuluvien asioiden käsittelyn siirtämisestä lautakunnasta varsinaiseen hallintotuomioistuinjärjestelmään on ollut esillä vuodesta 1997 lähtien, jolloin mietintönsä jättänyt hallintotuomioistuintoimikunta (KM 1997:4) ehdotti tällaista siirtoa. Myös tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean

mietinnössä (KM 2003:3) tehtiin vastaava ehdotus.

Asiaa on perusteellisemmin tämän jälkeen selvitetty maaseutuelinkeinojen muutoksenhakutyöryhmän välimietinnössä ”Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa käsiteltävien asioiden siirtäminen hallinto-oikeuksiin (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2006:7) ja työryhmän samannimisessä loppumietinnössä (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2007:1).

Loppumietinnössä ehdotettiin, että maatalouden tilatukijärjestelmää koskevat valitukset käsiteltäisiin ensi asteena Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa. Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa käsiteltäisiin lisäksi ennen vuotta 2007 käyttöön otettuihin tukimuotoihin kohdistuvat valitukset. Rovaniemen hallinto-oikeuteen ehdotettiin keskitettäväksi porotaloutta, luontaiselinkeinoja ja kolttatukia koskevien muutoksenhakuasioiden käsittely. Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen toimivaltaan ehdotettiin ne maaseutuelinkeinojen tukipäätöksiä koskevat muutoksenhaut, joissa valituksenalaisen päätöksen on tehnyt Ahvenanmaan lääninhallitus. Ehdotuksen mukaan muut valituslautakunnan toimivaltaan kuuluvat asiat jaettaisiin käsiteltäväksi kaikissa hallinto-oikeuksissa.

Loppumietinnössä on laadittu lausuntotivistelmä (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2007:11). Valituslautakunnan lakkauttamista vastustivat tuossa vaiheessa maaseutuelinkeinojen valituslautakunta, Maaseutuoikeuden Seura, Uudenmaan TE-keskus, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f. ja Agronomiliitto. Muutoin uudistukseen suhtauduttiin pääosin myönteisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö ja oikeusministeriö asettivat 27.11.2012 yhteisen työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin edellä tarkoitettun mietinnön linjausten pohjalta tehdä ehdotus maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa käsiteltävien asioiden siirtämisestä hallinto-oikeuksiin. Työryhmän tuli laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Työryhmä on luovuttanut mietintönsä 29.5.2013. Ehdotuksen johdosta saatuja lausuntoja käsitellään kohdassa 5.2.

Maa- ja metsätalousministeriö teki alueellistamisen koordinaatioryhmälle ilmoituksen

maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan lakkauttamisesta ja muutoksenhakuasioiden käsittelemisen siirtämisestä alueellisiin hallinto-oikeuksiin työryhmämietinnössä 2007:1 esitettyjä periaatteita noudattaen. Ministeriö esitti, ettei asiassa tarvitsisi tehdä sijoittamisselvitystä. Alueellistamisen koordinaatio-ryhmä kokouksessaan 20.3.2013 hyväksyi ministeriön ilmoituksen, eikä edellyttänyt sijoittamisselvityksen tekemistä.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Hallituksen esitysehdotuksesta pyydettiin lausunnot oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriötä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalta, valtiokonttorilta, korkeimmalta hallinto-oikeudelta, alueellisilta hallinto-oikeuksilta, Maaseutuvirastolta, Elintarviketurvallisuusvirastolta, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, aluehallintovirastoilta, Tullilta, Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, Ahvenanmaan valtionvirastolta, Ahvenanmaan hallintotuomioistuimelta, Metsähallitukselta, maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta, Suomen Kuntaliitolta, Saamelaiskäräjiltä, Paliskuntain yhdistykseltä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK:lta, Pro Agria Maaseutukeskusten Liitolta, Maaseutu-oikeuden seura ry:ltä, Maa-seudun kehittäjät ry:ltä, Suomen metsäkeskukselta, Suomen riistakeskukselta, Kalatalouden keskusliitolta, Suomen lakimiesliitolta, Suomen tuomariliitolta, Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry:ltä, Julkisanalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry:ltä, Palkansaajajärjestö Pardia ry:ltä, Agronomiliitolta.

Lausuntoja saatiin 34 kappaletta. Lähes kaikki lausunnonantajat puolsivat esitystä. Myös tiettyjen asiaryhmien keskittämistä esitysin tavoin tiettyihin hallinto-oikeuksiin pääosin kannatettiin. Lausunnoissa ehdotettiin lisäksi joidenkin eri hallinto-oikeuksiin hajauttaviksi esitettyjen asioiden keskittämistä yhteen hallinto-oikeuteen. Keskittämistä ehdotettiin muun muassa metsästys- ja kalastusasioiden osalta. Tältä osin asian jatko-

valmistelussa katsottiin kuitenkin, että tämän esityksen mukainen linjaus on perusteltu ottaen huomioon tarpeen hallinto-oikeuksien tasapainoiseen kehittämiseen.

Useammassa lausunnossa kiinnitetään huomiota hallinto-oikeuksien riittävien resurssien turvaamiseen jatkossa. Lisäksi lausunnoissa kiinnitetään huomiota tarpeeseen turvata Hämeenlinnan hallinto-oikeuden edellytykset käsitellä ruotsinkieliset valitusasiat.

Hallituksen esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä edellä mainitun työryhmän ehdotusten pohjalta ja ottaen huomioon saadut lausunnot.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Maa- ja metsätalousministeriössä valmistellaan muutosta maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annettuun lakiin. Asiaa koskeva hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta ja elintarvikelain 2 §:n 3 momentin kumoamisesta on tarkoitus antaa eduskunnalle lokakuussa 2013. Lakiin lisättäisiin maatalouden yhteisestä markkinajärjestelystä ja tiettyjä maataloustuotteita koskevista erityissäännöksistä (yhteisiä markkinajärjestelyjä koskeva asetus) annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1234/2007 mukaisia kaupan pitämisen vaatimuksia koskevat säännökset. Valituskelpoisia päätöksiä lain nojalla tekevien viranomaisten joukko laajenisi tässä yhteydessä. Näin ollen lain muutoksenhakua koskevan 90 §:n 1 momenttia on tarkoitus tuossa yhteydessä muuttaa sisällyttämällä siihen viittaukset kyseisten viranomaisten tekemiin päätöksiin. Kyseisellä hallituksen esityksellä ei ole vaikutusta tähän hallituksen esitykseen.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan yhteydessä toimii eläinlääkintävahinkojen arviolautakunta. Erillinen hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnasta annetun lain muuttamisesta annetaan eduskunnalle syyskuussa 2013. Tässä esityksessä ehdotetaan, että eläinlääkintävahinkojen arviolautakunta sijoitettaisiin Eviran yhteyteen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhaku-uudistuksen voimaantulon perustelut

1 §. *Voimaan tulevat säädökset.* Maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhaku-uudistuksen voimaantulon perustelut annettavalla lailla säädettäisiin kaikkien tähän esitykseen kuuluvien säädösten voimaantulosta ja voimaantuloa koskevien vireillä olevien asioiden käsittelystä. Pykälän kohdissa 1–7 säädettäisiin niiden lakien voimaantulosta, joiden mukaiset asiat keskitettäisiin Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Pykälän kohdissa 8 ja 9 säädettäisiin niiden lakien voimaantulosta, joiden mukaiset asiat keskitettäisiin Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Pykälän kohdissa 10–23 säädettäisiin lopulta niiden lakien voimaantulosta, joiden mukaiset asiat muutoksenhaku-uudistuksessa ohjattaisiin kaikkiin hallinto-oikeuksiin.

Kolttalain muutoksella muun ohella muutettaisiin toimivaltaisen tuomioistuimen nimeä vastaamaan 1.4.2014 voimaan tulevaa hallinto-oikeuksien rakenneuudistuslainsäädäntöä. Voimaantulolakiin sisältyvän lain myöhempi voimaantulo ei edellytä kolttalain osalta erillistä voimaantulosääntelyä, koska rakenneuudistuksessa säädetään yleisesti, että uutta tuomioistuinjärjestelmää sovelletaan niihin asioihin, joita aikaisemmin on käsitelty Oulun tai Rovaniemen hallinto-oikeudessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 115 §:n muuttamisesta annetun lain ja porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosta. Nämä lait tulisivat voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista 26.8.2011 annettu laki (986/2011) ja porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta samana päivänä annettu laki (987/2011) tulevat voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Esitöiden mukaan (HE 247/2010 vp) tämä johtuu siitä, että viimeksi

mainitussa laissa tarkoitettu korvaus olisi selaista valtiontukea, joka on ilmoitettava Euroopan komissiolle valtiontukea eikä sitä saa panna voimaan ennen kuin tukijärjestelmä on hyväksytty. Esitöiden mukaan (HE 247/2010 vp) on niin ikään tarkoituksenmukaista, että myös rakennetukia koskeva laki (986/2011) tulee voimaan vasta sen jälkeen, kun komission hyväksyntä mainittuun lakiehdotukseen sisältyville tukijärjestelmille on saatu.

2 §. *Kumottavat säädökset ja säännökset.* Voimaantulolakiin kumottaisiin kokonaan maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annettu laki samasta päivämäärästä kuin 1 §:ssä luetellut lait tulisivat voimaan. Samalla kumoutuisi sen nojalla annettu asetus maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta (141/1995). Lisäksi kumottaisiin maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) 39 § ja luopumiseläkelain (16/1974) 23 §:n 1, 2 ja 3 momentit tarpeettomina, koska näitä eläkepäätöksiä ei enää tehdä.

3 §. *Uuden lainsäädännön soveltaminen.* Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa 1 §:ssä mainittujen lakien voimaan tullessa vireillä olevien asioiden käsittelyyn sovellettaisiin 1 §:ssä mainittuja lakeja, jollei voimaantulolaista muuta johdu.

Siltä osin kuin 1 §:ssä tarkoitettuihin lakeihin sisältyy ehdotuksia varsinaista muutoksenhakua edeltävän oikaisuvaatimusjärjestelmän käytön laajentamisesta (esim. taimiaineistolain 16 §:n 1 momentti) ei ole tarpeen erikseen säätää viranomaisessa vireillä olevan asian käsittelystä. Viranomaisessa vireillä olevaan asiaan sovelletaan 1 §:ssä tarkoitettua lainsäädäntöä. Muutoksenhakijoiden oikeusturvataso pysyy entisellään huolimatta viranomaisessa noudatettavaksi tulevasta uudesta oikaisuvaatimusmenettelystä. Ennen uudistuksen voimaantuloa viranomaisissa tehtäviin päätöksiin voidaan liittää päätöksen tekohetkellä vielä voimassa olevan lain mukainen valitusosoitus.

4 §. *Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa vireillä olevat asiat.* Maaseutuelinkei-

nojen valituslautakunnassa vireillä olevat asiat siirretään käsiteltäviksi Hämeenlinnan tai Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen taikka muuhun toimivaltaiseen hallintotuomioistuimeen sen mukaisesti kuin näiden tuomioistuinten toimivallasta säädetään 1 §:ssä tarkoitetuissa laeissa.

Käytännön toiminnassa tulee erikseen ottaa huomioon se, että valituslautakunnassa käsitellyt asiat, joissa on jo tehty pääasialkaisu, hoidetaan myös teknisesti loppuun valituslautakunnassa ennen asioiden siirtoa. Hallinto-oikeuksissa ja Ahvenanmaan hallintotuomioistuimessa asioiden käsittelyjärjestyksessä tulee ottaa huomioon siirrettyjen asioiden osalta niiden vireillepanoaika valituslautakunnassa.

Vireillä olevissa asioissa jo suoritettujen toimenpiteet jäisivät voimaan kunnes kukin asia ratkaistaan tai hallintotuomioistuimissa jossakin asiassa toisin määrää. Siirretyssä asiassa ei peritä käsittelymaksua, jos asia on ollut aiempien säännösten mukaan maksuton.

Siltä osin kuin esityksessä on ehdotettu tehtäväksi joitakin valituslupajärjestelmän käyttöalaa koskevia laajennuksia, kysymys on valitusoikeuden supistumisesta mainittujen asioiden osalta. Uusia säännöksiä ei sovelleta taannehtivasti valituslautakunnassa vireillä oleviin asioihin. Hallintotuomioistuimiin valituslautakunnasta siirrettävien asioiden jatkovalitusoikeus määräytyy siis lain 1 §:ssä tarkoitettujen lakien voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan.

5 §. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä olevat asiat. Muutoksenhaussa korkeimpaan hallinto-oikeuteen tarvitaan eräissä tapauksissa valituslupa. Tässä yhteydessä valituslupaperusteet on poistettu koltalaista ja peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetusta laista, joissa lupaperusteista on vielä erikseen säädetty. Jatkossa sovellettavaksi tulevat näiltäkin osin hallintolainkäyttölain yleiset valituslupaperusteet.

Muutoksenhaku-uudistuksen yhteydessä on niin ikään joiltakin osin laajennettu valituslupajärjestelmän käyttöalaa 1 §:ssä tarkoitetuissa laeissa (ks. esim. metsähallituksesta annettua lakia, riistahallintolakia, siemenkauppalakia ja yhteisaluelakia koskevien muutosten perustelut). Korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä olevat asiat käsitellään

loppuun aiempien säännösten mukaisesti. Samoin menetellään asiassa, jota koskeva valituksenalainen päätös on tehty ennen uusien lakien voimaantuloa ja joka on tullut vireille korkeimmassa hallinto-oikeudessa näiden lakien voimaantulon jälkeen.

6 §. Henkilöstön siirtyminen. Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että valituslautakunnan nykyiset puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lainkäyttöneuvoksen virat lakkaisivat. Nämä virat eivät ole tuomarin nimittämistä annetun lain (205/2000) mukaisia tuomarin virkoja, joten niitä ei ole mahdollista siirtää Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen, kuten edellä yleisperustelujen kohdassa 4.2. todetaan. Vakinaiset virat täytettäisiin normaalin vakinaisen tuomarin virkaa koskevan hakumenettelyn kautta.

Pykälän 2 momentissa luotaisiin kuitenkin mahdollisuus siirtää valituslautakunnassa päätoimisesti toimiva lautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja siinä vaiheessa, kun valituslautakunnan lakkauttaminen tulee voimaan, Hämeenlinnan hallinto-oikeuden hallinto-oikeustuomarin virkaan määrääjäksi. Siirto kestäisi heidän nykyisten toimikautensa päättymiseen saakka. Puheenjohtaja tulee valtion virkamieslaissa säädettyyn eroamisikään huhtikuussa 2016. Varapuheenjohtajan toimikausi päättyy vuoden 2017 lopussa. Siirto edellyttäisi henkilön suostumusta. Tuomarien nimittämistä annetun lain (205/2000) 18 §:n (614/2011) mukaan korkein hallinto-oikeus nimittää tuomarin vuotta pidemmäksi määrääjäksi hallinto-oikeuteen hallinto-oikeuden ylituomarin esityksestä. Päätösvallasta ei ole tarpeen säätää erikseen.

Muu valituslautakunnan henkilöstö, sekä vakituudessa virassa olevat että lain voimaan tullessa määräaikaisissa virkasuhteissa olevat virkamiehet, siirrettäisiin pykälän 3 momentin mukaan valtion virkamieslain 5 a §:n nojalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Siirto edellyttäisi henkilöiden suostumusta, koska kaikkien osalta työssäkäyntialue muuttuisi. Määräaikaisessa virkasuhteessa oleva olisi mahdollista siirtää nykyisen määräaikaisuutensa päättymiseen saakka. Oikeusministeriö vahvistaisi päätöksellään virkojen ja henkilöiden siirtymisen Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen.

7 §. Voimaantulo. Voimaanpanolaki tulisi voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen jälkeen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi siitä, että muussa laissa tai asetuksessa maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta säädetty koskee muutoksenhaku-uudistuksen voimaanpanolain tultua voimaan toimivaltaista hallintotuomioistuinta.

1.2 Laki maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 54 §:n muuttamisesta

54 §. Muutoksenhaku. Pykälässä maaseutuelinkeinojen valituslautakunta korvattaisiin siten, että oikaisuvaatimukseen annettuun Maaseutuviraston, sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saisi haakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen ja oikaisuvaatimukseen annettuun Ahvenanmaan valtionviraston päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla Ahvenanmaan hallintotuomioistuimeen. Maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) mukaisen porotalouden tuen osalta muutoksenhaku ohjattaisiin Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi, takaisinperintää koskevia asioita lukuun ottamatta valituslupaa, kuten nykyisin.

1.3 Laki Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

11 §. Muutoksenhaku. Pykälää muutettaisiin siten, että Maaseutuviraston, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä maa- ja metsätalousministeriön päätöksestä valitettaisiin Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen ja Ahvenanmaan valtionviraston päätöksestä Ahvenanmaan hallintotuomioistuimeen. Nykyisin voimassa olevan säännöksen mukaan maa- ja metsätalousministeriön päätöksestä valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitustien muuttaminen tältä osin Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen vastaa omaksuttua linjaa, jonka mukaan ministeriöiden päätöksiä koskevat valitukset ohjataan hallinto-

oikeuksiin kun kyse on luonteeltaan tavanomaisesta hallintopäätöksestä. Lain voima-saolo päättyy 31. päivänä maaliskuuta 2015 maitokiintiöjärjestelmän lakkauttamisen vuoksi. Tästä syystä ei pidetä tarpeellisena esittää oikaisuvaatimusjärjestelmän sisällyttämistä muutoksenhakua koskevaan pykälään. Valittaminen Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tai Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa kuten nykyisin maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätöksestä valittaminen.

1.4 Laki maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta

58, 60, 61 ja 63 §. Lain 58 §:ään sisällytettäisiin muutoksenhakumenettelyä koskevan 60 §:n ja jatkomuutoksenhakua koskevan 61 §:n säännökset ja lain 60 ja 61 § kumotaisiin. Viittaukset maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan korvattaisiin viittauksilla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Lain nojalla tehtävät päätökset perustuvat yksittäistapaukselliseen harkintaan. Oikaisuvaatimusmenettelystä ei tästä syystä katsota olevan sellaista hyötyä muutoksenhaussa, että sitä koskevan säännöksen sisällyttäminen pykälään olisi perusteltua. Käsittelemäksun perimistä koskevasta 63 §:stä poistettaisiin viittaus maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan.

1.5 Laki maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

3 a §. Pykälässä säädetään valittamisesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksestä, jossa rahaston varoihin kuuluvaa kiinteää omaisuutta luovutettaessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on asettanut ostajaksi ilmoittautuneet keskinäiseen etusijajärjestykseen. Etusijajärjestyksestä harkittaessa kriteereiksi on asetettu maataloudellista erityistietämystä vaativia seikkoja eli muodostuvien maatilojen elinkelpoisuus ja tilusten tarkoituksenmukainen sijainti sekä hakijoiden edellytykset menestyä maatilatalouden harjoittajina. Valitustie on näin ollen perus-

teltua keskittää Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen ja säännöstä muutettaisiin vastaavasti. Säännöksestä poistettaisiin tarpeettomana maininta valituksen 30 päivän määräajasta, koska määräajasta säädetään hallintolainkäyttölaissa. Laissa ei ole erityissäännöksiä jatkomuutoksenhausta, joten korkeimpaan hallinto-oikeuteen saa valittaa ilman lupaa hallintolainkäyttölain 9 §:n nojalla. Maatalouden kehittämisrahaston tulevaisuus on tätä esitystä tehtäessä avoinna, eikä lakiin tästä syystä esitetä tässä vaiheessa tehtävän oikaisuvaatimusmenettelyä tai valituslupaa koskevia muutoksia.

1.6 Laki maatalouden rakennetuista annetun lain 67 §:n muuttamisesta

67 §. Muutoksenhaku. Pykälässä viittaukset maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan korvattaisiin viittauksilla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Muutoksenhaku ei edellyttäisi oikaisuvaatimuksen tekemistä. Lain nojalla tehtävät rakennetukipäätökset ovat tapauskohtaisesti harkittavia ja ne perustuvat yksityiskohtaiseen kansalliseen lainsäädäntöön. Hallintolain mahdollistamat teknisen ja asiavirheen korjaaminen katsotaan riittäviksi niihin tilanteisiin, joissa päätös on siten virheellinen, että se on syytä joko asiakkaan aloitteesta tai tuen myöntäjän omasta aloitteesta korjata. Tilanteessa, jossa nämä keinot eivät riitä, ei oikaisuvaatimusmenettelynkään arvioida tuovan muutosta tilanteeseen. Menettely aiheuttaisi näin ollen ylimääräisen hidasteen valituksen vireille saattamiselle. Oikaisuvaatimusmenettelyä ei siten pidetä edellä kohdassa 3.2.2. esitettyjen linjausten pohjalta tarpeellisena. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi nykyisin voimassa olevan säännöksen tavoin valituslupaa lukuun ottamatta tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää koskevia asioita.

1.7 Laki maaseudun kehittämisen myönnettävistä tuista annetun lain 57 §:n muuttamisesta

57 §. Muutoksenhaku. Pykälässä viittaukset maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan korvattaisiin viittauksilla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Muutoksenhaku ei edellyt-

täisi oikaisuvaatimuksen tekemistä. Lain nojalla tehtävät rakennetukipäätökset ovat tapauskohtaisesti harkittavia ja ne perustuvat yksityiskohtaiseen kansalliseen ja Euroopan unionin lainsäädäntöön. Hallintolain mahdollistamat teknisen ja asiavirheen korjaaminen katsotaan riittäviksi niihin tilanteisiin, joissa päätös on siten virheellinen, että se on syytä joko asiakkaan aloitteesta tai tuen myöntäjän omasta aloitteesta korjata. Tilanteessa, jossa nämä keinot eivät riitä, ei oikaisuvaatimusmenettelynkään arvioida tuovan muutosta tilanteeseen. Menettely aiheuttaisi näin ollen ylimääräisen hidasteen valituksen vireille saattamiselle. Oikaisuvaatimusmenettelyä ei siten pidetä edellä kohdassa 3.2.2. esitettyjen linjausten pohjalta tarpeellisena. Valituskirjelmä voitaisiin toimittaa myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka olisi lähetettävä kirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle. Näin joustavoitettaisiin muutoksenhakumenettelyä. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi nykyisin voimassa olevan säännöksen tavoin valituslupaa lukuun ottamatta tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää koskevia asioita.

1.8 Laki hukkakauran torjunnasta annetun lain 22 §:n muuttamisesta

22 §. Muutoksenhaku. Pykälässä maaseutuelinkeinojen valituslautakunta korvattaisiin Hämeenlinnan hallinto-oikeudella ja Kasvintuotannon tarkastuskeskus Elintarviketurvalisuusvirastolla. Pykälän 1 momentista poistettaisiin tarpeettomana maininta kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen päätöksestä tehtävän oikaisuvaatimuksen 30 päivän määräajasta. Sama 30 päivän määräaika päätöksen tiedoksisaamisesta seuraa hallintolain 49 c §:stä. Oikaisuvaatimusmenettelyn ulkopuolelle rajattaisiin edellä kohdassa 3.2.2. esitettyjen linjausten mukaisesti lain 5 luvussa tarkoitetut pakkokeinoja koskevat päätökset. Pykälän 2 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Elintarviketurvallisuusviraston päätökseen saisi hakea muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Pykälän 3 momentin mukaan valittaminen hallinto-

oikeuden päätöksestä edellyttäisi jatkossa korkeimman hallinto-oikeuden myöntämää valituslupaa lukuun ottamatta lain 5 luvun mukaisia pakkokeinoasioita.

1.9 Laki kolttalain muuttamisesta

49 ja 51 §. Pykälät saatettaisiin ajan tasalle korvaamalla viittaukset Lapin läänioikeuteen viittauksilla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen.

63 §. Muutoksenhaku. Pykälää muutettaisiin siten, että maaseutuelinkeinojen valituslautakunta korvattaisiin Pohjois-Suomen hallinto-oikeudella ja menettelyn osalta viitattaisiin hallintolainkäyttölakiin.

Kuten nykyisinkin, korkeimmalta hallinto-oikeudelta saisi hakea muutosta ilman valituslupaa lain 36—39 §:ssä tarkoitettuihin asioihin (tilan luovutuslupa, valtionlainan tai avustuksen takaisinperiminen) tai vapaaehtoisen velkajärjestelyn raukeamiseen. Pykälän 3 momentista poistettaisiin siinä olleet valituslupaperusteet, koska ne perustuvat hallintolainkäyttölakiin.

64 §. Käsittelemaksun periminen. Pykälästä poistettaisiin maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaa koskeva viittaus.

1.10 Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 115 §:n muuttamisesta

115 §. Muutoksenhaku. Pykälässä viittaukset maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan korvattaisiin viittauksilla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Muutoksenhaku ei edelleenkään edellyttäisi oikaisuvaatimuksen tekemistä. Valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi nykyisin voimassa olevan säännöksen tavoin valituslupaa lukuun ottamatta tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää koskevia asioita. Lain nojalla tehtävien päätösten luonteesta johtuen ja edellä kappaleessa 3.2.2. esitettyihin linjauksiin perustuen oikaisuvaatimusmenettelyn käyttöönottamiselle tai valituslupamenettelyn laajentamiselle ei arvioida olevan tarvetta.

Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella myöhemmin säädettävänä ajan-kohtana.

1.11 Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain muuttamisesta

55 §. Muutoksenhakuoikeus. Maaseutuviraston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen maaseutuelinkeinoasioiden valituslautakunnan sijaan.

56 §. Muutoksenhakumenettely. Pykälän muotoilua yksinkertaistettaisiin ilman sisällöllisiä muutoksia.

57 §. Muutoksenhaku hallinto-oikeuden päätökseen. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi nykyisin voimassa olevan säännöksen tavoin valituslupaa lukuun ottamatta tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää, lainan irtisanomista, vapaaehtoisen velkajärjestelyn raukeamista tai erityisen etuuden peruuttamista koskevia asioita. Pykälästä poistettaisiin sen 2 momentissa säädetyt valituslupaperusteet ja valituslupaperusteet määräytyisivät jatkossa hallintolainkäyttölain mukaan.

1.12 Laki porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta

14 §. Pykälän 1 momentista poistettaisiin viittaus valtionavustuslain muutoksenhakua koskeviin säännöksiin ja muutoksenhakua koskeva pykälän 4 momentti kumottaisiin. Muutoksenhausta säädettäisiin uudessa 14 a §:ssä. Näin selkeytettäisiin muutoksenhakua koskevia säännöksiä.

14 a §. Lakiin lisättäisiin uusi 14 a §, jossa säädettäisiin muutoksenhausta. Valtioneuvoston sekä maa- ja metsätalousministeriön päätökseen ei saisi vaatia oikaisua eikä hakea muutosta valittamalla. Lain 5 §:n 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö päättää hallinnonalansa tutkimuslaitosten sekä yksityisten tutkimuslaitosten käyttämisestä tuhon toteamiseen. Valtioneuvosto päättää muiden julkisten tutkimuslaitosten käyttämisestä tähän tarkoitukseen. Lain 5 §:n 4 momentin mukaan olosuhteiden muuttuminen korvaukseen oikeuttavaksi tuhoksi todetaan valtioneuvoston päätöksellä. Valituskieltoa pidetään tarpeellisena erityisesti siksi, että

korvausmenettely on tarvittaessa saatava nopeasti käyntiin. Pykälän 2 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Maaseutuviraston päätökseen saisi vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta. Oikaisuvaatimuksesta säädetään nykyisin vastaavasti valtionavustuslaissa. Koska kyse on porotaloutta koskevista asioista, oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi edellä kappaleessa 3.2.3. esitetyn linjauksen mukaisesti hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen.

Laki porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta ei ole voimassa, vaan sen voimaantulosta säädetään myöhemmin valtioneuvoston asetuksella.

1.13 Laki peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta

27 §. Muutoksenhaku. Pykälässä maaseutuelinkeinojen valituslautakunta korvattaisiin hallinto-oikeudella. Toimivaltainen hallinto-oikeus olisi se, jonka tuomiopiirissä peruskuivatushankkeen kohteena oleva alue tai sen pääosa sijaitsee. Jos valitus jätettäisiin päätöksen tehneelle viranomaiselle, sen tulisi viipymättä toimittaa se edelleen hallinto-oikeudelle. Lain nojalla annettavat päätökset perustuvat tapauskohtaiseen harkintaan, eikä oikaisuvaatimusmenettelyn käyttöön ottamista pidetä edellä kohdassa 3.2.2. esitettyjen linjausten johdosta tarpeellisena. Valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi nykyisin voimassa olevan säännöksen tavoin valituslupaa lukuun ottamatta avustuksen takaisinperimistä tai lainan irtisanomista koskevia asioita. Pykälästä poistettaisiin sen 2 momentissa säädetty valituslupaperusteet ja jatkossa sovellettaisiin hallintolainkäyttölain mukaisia yleisiä valituslupaperusteita.

1.14 Laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain 90 §:n muuttamisesta

90 §. Muutoksenhaku. Lain muutoksenhaku koskevan 90 §:n 2 momenttia muutettaisiin korvaamalla maaseutuelinkeinojen vali-

tuslautakunta hallinto-oikeudella. Maaseutuvirastolta voisi vaatia oikaisua muissa kuin hallinnollista pakkoa koskevissa asioissa. Oikaisuvaatimuksesta säädetään jo nykyisin voimassa olevassa säännöksessä. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa lukuun ottamatta hallinnollisen pakon käyttöä, takaisinperintää, seuraamusmaksun määräämistä tai valvontaa koskevia asioita.

1.15 Laki Euroopan kalatalousrahaston kansallisesta hallinnoinnista ja elinkeinokalataloudelle myönnettävistä tuista annetun lain 27 §:n muuttamisesta

27 §. Muutoksenhaku. Pykälässä maaseutuelinkeinojen valituslautakunta muutettaisiin hallinto-oikeudeksi. Muutoksenhaku ei edelleenkään edellyttäisi oikaisuvaatimuksen tekemistä. Euroopan unionin rahastokautta 2014—2020 varten valmistellaan uutta lakia, eikä nykyisin voimassa olevaan lakiin katsota tarpeelliseksi tehdä tässä yhteydessä muuta kuin välttämättömät muutokset. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi nykyisin voimassa olevan säännöksen tavoin valituslupaa lukuun ottamatta tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää koskevia asioita.

1.16 Laki kalastuslain muuttamisesta

81, 85, 123 §. Vuoden 1994 alusta kalastuslakia muutettiin lailla 1355/1993 siten, että kalastusalueenkokouksen oikaisuvaatimusmenettelyssä tekemistä päätöksistä voidaan valittaa valituslautakuntaan. Myöhemmällä kalastuslain muutoksella (laki 154/2003), joka tuli voimaan maaliskuun alusta 2003, selvennettiin aiempaa käytäntöä ja ohjattiin myös työvoima- ja elinkeinokeskuksen kalastuslain nojalla tekemien kaikkien päätösten muutoksenhaku valituslautakuntaan.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta korvattaisiin pykälissä hallinto-oikeudella ja menettelyn osalta viitattaisiin hallintolainkäyttölakiin. Toimivaltainen hallinto-oikeus

olisi se, jonka tuomiopiirissä pääosa kysymyksessä olevasta kalastusalueesta sijaitsee. Jollei tätä toimivaltaperustetta 123 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa voida käyttää, toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyy hallintolainkäyttölain 12 §:n perusteella.

Lain 85 §:n 3 momentissa määritelty 60 päivän valitusaika kalastusalueen kokouksen oikaisuvaatimus päätöksestä poistettaisiin ja valitusaika olisi hallintolainkäyttölain mukaisesti 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista. Voimassa olevan lain sanamuodon mukaan valitusoikeus on vain oikaisua pyytäneellä. Kuitenkin oikaisuvaatimukseen annetun ratkaisun lopputuloksesta riippuu, onko valitusintressi oikaisua pyytäneellä vai, jos lopputulosta muutetaan, sellaisella muulla taholla, jonka oikeutta tai etua muutettu päätös koskee. Tämä oikeussuojaa kaventava epäjohtomukaisuus ehdotetaan samalla korjattavaksi. Lain 85 §:stä jäisi pois ylimääräistä muutoksenhakua koskeva nykyisen pykälän 4 momentti ja tältä osin noudatettaisiin hallintolainkäyttölain yleissäännöksiä.

Laissa ei ole erityissäännöksiä muutoksenhausta korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joten tältä osin sovelletaan hallintolainkäyttölain 9 §:ää. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei edelleenkään edellyttäisi valituslupaa.

1.17 Laki Metsähallituksesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

13 §. Muutoksenhaku. Lain 13 § jaettaisiin säännösten selkeyden vuoksi 13, 13 a ja 13 b §:ään ja maaseutuelinkeinojen valituslautakunta korvattaisiin säännöksissä hallinto-oikeudella. Lain 13 §:ssä säädettäisiin muutoksenhausta muuhun kuin yksittäiseen lupapäätökseen. Luonnonsuojelulain nojalla tehtyyn Metsähallituksen päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin luonnonsuojelulaissa säädetään. Muuhun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen, eikä valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi tältä osin valituslupaa.

13 a §. Muutoksenhaku yksittäiseen lupapäätökseen. Lain 13 a §:ssä säädettäisiin muutoksenhausta lain 9 §:n 3 momentissa

tarkoitettuun yksittäiseen lupapäätökseen. Yksittäiseen päätökseen saisi vaatia oikaisua Metsähallitukselta, kuten nykyisen säännöksenkin mukaan. Säännöksestä poistettaisiin tarpeettomana maininta 30 päivän määräajasta oikaisuvaatimuksen tekemiselle. Sama 30 päivän määräaika päätöksen tiedoksisaamisesta seuraa hallintolain 49 c §:stä. Oikaisuvaatimukseen annettuun Metsähallituksen päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi jatkossa valituslupaa.

13 b §. Toimivaltainen hallinto-oikeus. Toimivaltainen olisi ensisijaisesti se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätöksen kohteena oleva alue tai sen pääosa sijaitsee. Jos tätä perustetta ei voitaisi käyttää, toimivaltainen olisi se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä valittajalla on kotipaikka.

1.18 Laki riistahallintolain 31 §:n muuttamisesta

31 §. Muutoksenhaku. Pykälässä viittaus maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan korvattaisiin viittauksella hallinto-oikeuteen. Menettelyn osalta viittaus hallintolainkäyttölain soveltamisesta siirrettäisiin pykälän 3 momentista sen 1 momenttiin. Maininta 30 päivän valitusajasta poistettaisiin tarpeettomana pykälän 1 momentista. Sama 30 päivän määräaika päätöksen tiedoksisaamisesta seuraa hallintolainkäyttölain 22 §:stä. Muutoksenhaku ei jatkossakaan edellyttäisi oikaisuvaatimuksen tekemistä. Oikaisuvaatimusmenettelyn arvioidaan edellä kohdassa 3.2.2. esitettyjen linjausten pohjalta soveltuvan huonosti lain nojalla tehtäviin päätöksiin. Päätösten määrä on suhteellisen vähäinen, eikä oikaisuvaatimuksen arvioida tuovan niihin useinkaan muutosta. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi jatkossa valituslupaa.

1.19 Laki riistavahinkolain 47 §:n muuttamisesta

47 §. Muutoksenhaku. Pykälässä korvataan viittaukset työvoima- ja elinkeinokeskukseen viittauksilla elinkeino-, liikenne- ja ympäris-

tökeskukseen sekä viittaukset maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan viittauksilla hallinto-oikeuteen. Pykälän 1 momentista säädettäisiin kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tekemää päätöstä koskevan oikaisuvaatimuksen tekemisestä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Momentista poistettaisiin maininta oikaisuvaatimuksen 30 päivän määräajasta ja viitattaisiin menettelyn osalta hallintolakiin. Oikaisuvaatimuksen käsittelemiseen toimivaltainen olisi se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus jonka alueella kunta sijaitsee.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin uutena säännöksenä oikaisuvaatimuksesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, Suomen metsäkeskuksen, Maaseutuviraston ja Valtiokonttorin tekemiin hallintopäätöksiin. Oikaisua saisi vaatia päätöksen tehneeltä viranomaiselta siten kuin hallintolaissa säädetään. Pykälän 2 momentin säännös ei koske päätöstä, jonka elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen pykälän 1 momentin nojalla oikaisuvaatimuksen johdosta.

Pykälän 3 momentin mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Pykälän 4 momentin mukaan valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi nykyisin voimassa olevan säännöksen tavoin valituslupaa lukuun ottamatta korvauksen takaisinperintää koskevia asioita.

Pykälän 5 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön tekemään valtioneuvoston päätökseen voi hakea valtioneuvoston päätökseen mukaisesti oikaisua maa- ja metsätalousministeriöltä. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevan pykälän 3 momenttiin.

1.20 Laki taimiaineistolain 16 §:n muuttamisesta

16 §. Muutoksenhaku. Pykälässä maaseutuelinkeinojen valituslautakunta korvattaisiin hallinto-oikeudella, pykälään lisättäisiin säännökset oikaisuvaatimuksesta ja valitusluvasta. Lain 3 §:n mukaiseen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen taimiaineiston toimittajan hyväksymisestä ja rekisteröinnistä saisi vaatia oikaisua päätök-

sen tehneeltä viranomaiselta. Muuhun päätökseen ja oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi jatkossa valituslupaa siltä osin kuin asia koskee lain 3 §:n mukaista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöstä.

1.21 Laki siemenkauppalain 32 §:n muuttamisesta

32 §. Muutoksenhaku. Pykälässä Kasvinuotannon tarkastuskeskus korvattaisiin Elin-
tarviketurvallisuusvirastolla ja maaseutuelinkeinojen valituslautakunta hallinto-oikeudella. Muutoksenhaku ei edellyttäisi oikaisuvaatimuksen tekemistä, koska kyse on taupauskohtaiseen harkintaan perustuvista päätöksistä. Edellä kohdassa 3.2.2. esitettyjen linjausten mukaisesti oikaisuvaatimuksen ei katsota soveltuvan tämän lain nojalla tehtäviin päätöksiin. Toimivaltainen hallinto-oikeus olisi se, johon päätös olennaisimmin liittyy joko alueen sijainnin tai elinkeinonharjoittajan kotipaikan perusteella. Pykälän 3 momenttiin säädettäisiin uutena säännöksenä, että valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa lukuun ottamatta lain 29—31 §:ssä tarkoitetuissa sanktioluonteisissa ja pakkokeinoasioissa (kylvösiemenen markkinointikielto, hävittämis- ja maastavientimääräys sekä uhkasakko ja teettäminen) annettua hallinto-oikeuden päätöstä.

1.22 Laki metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lain 29 ja 30 §:n muuttamisesta

29 §. Muutoksenhaku. Pykälässä maaseutuelinkeinojen valituslautakunta korvattaisiin hallinto-oikeudella. Lain 7 luvun mukaista pakkokeinoja koskevaan päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen ilman oikaisuvaatimuksen tekemistä. Muilta osin muutoksenhaku edellyttäisi jatkossa oikaisuvaatimuksen tekemistä päätöksen tehneelle viranomaiselle. Toimivaltainen hallinto-oikeus olisi se, johon päätös olennaisimmin liittyy joko alueen sijainnin tai elinkei-

nonharjoittajan kotipaikan perusteella. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi jatkossa valituslupaa lukuun ottamatta lain 7 luvun mukaisia pakkokeinoasioita.

30 §. Täytäntöönpano. Pykälässä valitusviranomaisen korvattaisiin muutoksenhakuviranomaisella.

1.23 Laki kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 34 ja 35 §:n muuttamisesta

34 §. Muutoksenhaku. Lailla torjutaan kasvintuhoajien leviämistä valvomalla elinkeinonharjoittajien (tuottaja, varastoija, markkinoija, välittäjä, maahantuojia, maastaviejiä) kasvien ja kasvituotteiden laatua. Vuoden 2004 alusta voimaan tulleessa kasvinterveyden suojelemisesta annetussa laissa (702/2003) valitukset Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen päätöksistä ohjattiin lautakunnalle. Aikaisemman kasvinsuojelulain (1203/1994) mukaisesti valitustien kustannusten ja vahinkojen korvaamista koskevista TE-keskusten päätöksistä oli jo ollut lautakuntaan. Valvontaviranomaisena voi kuitenkin toimia maahantuonin yhteydessä myös tullilaitos, jonka päätöksistä on tullilain (1466/1994) mukaisesti voitu jo valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen.

Pykälässä maaseutuelinkeinojen valituslautakunta muutettaisiin hallinto-oikeudeksi. Pykälän 1 momentin mukaan lain 6 luvussa (pakkokeinot ja seuraamukset) tarkoitettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Tämän momentin mukaisesti hallinto-oikeuden päätöksestä saisi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen ilman valituslupaa. Pykälän 2 momentin mukaan muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen saisi jatkossa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi tältä osin jatkossa valituslupaa. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin toimivaltaisesta hallinto-oikeudesta. Toimivaltainen hallinto-oikeus olisi se, johon päätös olennai-

simmin liittyy joko alueen sijainnin tai elinkeinonharjoittajan kotipaikan perusteella.

35 §. Täytäntöönpano. Pykälässä muutettiin viittaus valitusviranomaiseen viittaukseksi muutoksenhakuviranomaiseen.

1.24 Laki lannoitevalmistelain 41 §:n muuttamisesta

41 §. Muutoksenhaku. Vuonna 2006 voimaan tulleessa lannoitevalmistelaisissa (539/2006) siirrettiin muutoksenhaku kaikilta osin maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalle. Sitä ennen Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen päätöksestä oli valitettu suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja vain kustannusten ja vahinkojen korvaamista koskevasta työvoima- ja elinkeinokeskusten päätöksistä lautakuntaan. Lailla valvotaan toiminnanharjoittajan (valmistaja, tekninen käsittelijä, markkinoija, kuljettaja, käyttäjä, maahantuojia ja maastaviejiä) lannoitevalmistelaitosten tai niiden raaka-aineiden laatua.

Pykälää muutettaisiin siten, että maaseutuelinkeinojen valituslautakunta korvattaisiin hallinto-oikeudella. Muutoksenhaku ei jatkossakaan edellyttäisi oikaisuvaatimuksen tekemistä. Lain nojalla tehtävät päätökset perustuvat tapauskohtaiseen harkintaan ja ovat luonteeltaan sellaisia, ettei oikaisuvaatimusmenettely sovellu niihin edellä kohdassa 3.2.2. esitettyjen linjausten mukaisesti. Pykälän 1 momentin mukaan lannoitevalmistelain nojalla annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus olisi se, johon päätös olennaisimmin liittyy joko alueen sijainnin tai elinkeinonharjoittajan kotipaikan perusteella. Pykälän 3 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätöksestä saisi jatkossa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Lain 6 luvun mukaisissa hallinnollisissa pakkokeinoissa koskevissa asioissa valituslupaa ei kuitenkaan edellytetäisi. Pykälän 4 momentin mukaan lain 33 §:n 3 momentissa tarkoitettua väliaikaista kieltoa koskevaan päätökseen ei edelleenkaan saisi hakea muutosta valittamalla.

1.25 Laki yhteisluelain muuttamisesta

18 § ja 23 b §. Lain 18 §:n 3 momentista poistettaisiin muutoksenhakua koskeva viimeinen virke ja lakiin lisättäisiin uusi 23 b §. Lain 23 b §:ssä säädettäisiin muutoksenhausta lain 16 §:n 3 momentissa ja 18 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen. Lain 16 §:n 3 momentissa säädetään yhteisalueen muuttamista yhteismetsäksi koskevan osakaskunnan päätöksen vahvistamisesta Suomen metsäkeskuksen toimesta. Nämä päätökset kuuluvat nykyisin maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan toimivaltaan maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain 1 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla. Lain 18 §:n 3 momentissa säädetään osakaskunnan sääntöjen ja sääntöjen muutoksen vahvistamisesta aluehallintoviraston toimesta. Näistä Suomen metsäkeskuksen ja aluehallintoviraston päätöksistä saisi 23 b §:n mukaan hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Toimivaltainen hallinto-oikeus olisi se, jonka tuomiopiirissä sijaitsee pääosa yhteisestä alueesta. Lain 18 §:n 3 momentissa tarkoitettua päätöksen osalta toimivaltainen olisi lisäksi se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä sijaitsee pääosa niiden kiinteistöjen alueesta, joihin yhteinen etuus kuuluu. Hallinto-oikeuden päätökseen saisi jatkossa hakea muutosta valittamalla vain jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

1.26 Laki yhteismetsälain muuttamisesta

47 a §. Muutoksenhaku. Lakiin lisättäisiin uusi 47 a § muutoksenhausta Suomen metsäkeskuksen tekemään päätökseen. Suomen metsäkeskuksen päätöksistä on voinut valittaa maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain 1 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla. Pykälän mukaan Suomen metsäkeskuksen tekemään hallintopäätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valituskirjelmä voitaisiin toimittaa myös Suomen metsäkeskukselle, jonka olisi viipymättä toimitettava valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta muutoksenhakuviranomaiselle.

1.27 Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 6 §:n muuttamisesta

6 §. Maksuttomat suoritteet. Käsittelymaksua ei jatkossakaan perittäisi maaseutuelinkeinotukiin liittyvien luottojen maksuhelpotusta, vapaaehtoista velkajärjestelyä tai valtion takautumisvaatimuksesta luopumista koskevissa asioissa. Samansisältöinen säännös on aikaisemmin ollut maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan suoritteista perittävistä maksuista annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa.

1.28 Laki hallinto-oikeuslain 12 a §:n muuttamisesta

12 a §. Hallinto-oikeuden kokoonpano eräissä asioissa. Pykälän 1 momentin mukaan hallinto-oikeus on päätösvaltainen lain 12 §:ssä säädetyn kolmijäsenisen kokoonpanon lisäksi myös kokoonpanossa, johon kuuluu kaksi jäsentä, jollei asiassa ratkaistavana olevan kysymyksen laatu edellytä kolmijäsenisen kokoonpanon käyttämistä ja ratkaistavana on jonkin 12 a §:ssä erikseen mainitun lain mukainen asia. Säännökseen ehdotetaan otettavaksi uusi 13 kohta, jonka perusteella säännöksen soveltamisalan piiriin tulisivat sellaiset maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta sen lakkauttamisen myötä hallinto-oikeuksiin siirrettävät muutoksenhakuasiat, joissa on kysymys hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002), kasvinterveydensuojelamisesta annetun lain (702/2003), Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain (355/1995), riistahallintolain (158/2011), riistavahinkolain (105/2009) tai Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) uuden 13 a §:n 2 momentin soveltamisesta.

Muutettavaksi ehdotetussa pykälässä tarkoitettua kevennettyä kokoonpanoa on pidetty tarkoituksenmukaisena sellaisissa asiarhmissä, joissa valitusasiat ovat yleensä oikeudellisesti selkeitä ja niitä koskeva oikeuskäytäntö vakiintunut. Myös oikeudenkäyntiaineiston tulisi yleensä olla sillä tavoin suppea, ettei asioiden laajuus edellytä laajempaa

kokoonpanoa (HE 85/2005 vp, s. 24). Kevennetty kokoonpano on säädetty mahdolliseksi asioissa, joita koskevat valitukset ovat yleensä luonteeltaan rajoitettuja tai teknisiä, niihin liittyvä oikeuskäytäntö vakiintunutta, viranomaisten kokemus ja asiantuntemus asioiden käsittelemisestä hyvä tai yksinkertaisissa asioissa, joiden ratkaisemiseen ei liity vaikeaa näytön arviointia. Edelleen kevennyksessä kokoonpanossa voidaan käsitellä asioita, joihin ei liity oikeudellisesti vaikeita kysymyksiä. Muun ohella viimeksi mainitut rajaukset on huomioitava käytettäessä muutettavaksi ehdotetun säännöksen sisältämää oikean kokoonpanon valintaan liittyvää harkintavaltaa ja arvioitaessa sitä, edellyttääkö ratkaistavana olevan kysymyksen laatu kuitenkin kolmijäsenisen kokoonpanon käyttämistä.

Metsähallituksesta annetun lain 6 §:ssä säädetään metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä. Voimassa olevan Metsähallituksesta annetun lain muutoksenhakua koskevassa 13 §:ssä on säädetty erikseen muutoksenhausta Metsähallituksen luonnonsuojelulain mukaiseen päätökseen, lain 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuja kiintiöitä koskevaan päätökseen ja lain 9 §:n 3 momentissa tarkoitettuun yksittäiseen päätökseen. Voimassa olevan 13 §:n 5 momentin mukaan muuhun mainitussa laissa tarkoitettuun Metsähallituksen päätökseen saa hakea valittamalla muutosta maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan. Maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhaku-uudistuksen toteuttamisen yhteydessä viimeksi mainitusta 13 §:n 5 momentissa tarkoitettujen asioiden sekä lain 9 §:n 2 momentissa tarkoitettujen asioiden muutoksenhausta säädettäisiin lain 13 §:n 2 momentissa. Lisäämällä muutettavaksi ehdotettuun hallinto-oikeuslain 12 a §:ään maininta Metsähallituksesta annetun lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitetuista asioista hallinto-oikeus olisi näissä asioissa päätösvaltainen myös kevennyksessä kokoonpanossa.

Vuonna 2009 annetussa riistavahinkolaissa on säädetty niistä perusteista ja menettelyistä, joita noudatetaan myönnettäessä valtion talousarvioon otetuista määrärahoista varoja riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen sekä mainittujen vahinkojen ennalta ehkäisemiseen. Laissa on säännökset muun

ohella avustusten myöntämisestä vahinkojen ennalta ehkäisemiseen, viljelys- ja eläinvahinkojen korvaamisesta, porovahinkojen korvaamisesta, vasahävikkikorvauksesta sekä irtaimisto- ja metsävahinkojen korvaamisesta ja korvauksen takaisinperinnästä.

Vuonna 2011 annetun riistahallintolain säännöksillä muodostettiin Suomen riistakeskus yhdistämällä metsästyslaissa säädetyt Metsästäjien keskusjärjestö ja riistanhoitopiirit yhdeksi organisaatioksi hallinnon päällekkäisyyksien purkamiseksi ja toimintojen tehostamiseksi. Mainitun lain mukaan riistanhoitokeskuksen julkisia hallintotehtäviä ovat muun ohella metsästyslaissa sekä riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetussa laissa säädetyt tehtävät, ja metsästyksen valvojen sekä metsästäjätutkinnon ja ampumakokeiden vastaanottajien nimittäminen ohjaus ja valvonta. Keskuksen julkisista hallintotehtävistä on säädetty tarkemmin lain 2 §:n 1 momentissa. Myös riistanhoitoyhdistysten tehtäviin kuuluu lain 14 §:ssä tarkemmin säädetyistä julkisista hallintotehtävistä, kuten metsästäjätutkintojen järjestämisestä, huolehtiminen. Riistahallintolain 30 ja 31 §:ssä on säädetty oikaisuvaatimusmenettelystä ja muutoksenhausta. Metsästyslain 90 §:n mukaan oikaisuvaatimuksen tekemisestä ja muutoksenhausta Suomen riistakeskuksen ja riistanhoitoyhdistyksen tekemään päätökseen säädetään riistahallintolaissa. Päätöksissä voi olla kysymys esimerkiksi erilaisista pyyntiluvista tai luvista poiketa pyyntivälineitä ja -menetelmiä koskevista kielloista. Lisäämällä muutettavaksi ehdotettuun hallinto-oikeuslain 12 a §:ään maininta riistahallintolaista hallinto-oikeus olisi päätösvaltainen Suomen riistakeskuksen ja riistanhoitoyhdistyksen päätöstä koskevassa asiassa myös kevennyksessä kokoonpanossa, jollei asiassa ratkaistavana olevan kysymyksen laadusta muuta johdu.

Hukkakauran torjunnasta annetulla lailla torjutaan hukkakauran leviämistä valvomalla sekä viljelmiä ja niiden lähialueita että viljan, siementen ym. markkinointia maahantuontia ja maastavientiä. Kasvinterveyden suojelemisesta annetulla lailla torjutaan kasvintuhoojien leviämistä valvomalla elinkeinonharjoittajien (tuottaja, varastoija, markkinoija, välittäjä, maahantuojat, maastaviejä) kasvien ja kas-

vituoitteiden laatua. Mainittujen lakien nojalla ratkaistavissa siirrettävissä muutoksenhakuasioissa voidaan pitää tarkoituksenmukaisena mahdollisuutta myös kevennetyn kokoonpanon käyttämiseen hallinto-oikeudessa.

Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain (355/1995) nojalla Maaseutuvirasto hyväksyy maidon ostajat sekä pitää rekisteriä, johon talletetaan muun ohella tiedot vahvistetuista viitemääristä. Saman lain nojalla Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vahvistaa toimitusten ja suoramyyntien viitemäärät. Muun ohella viitemäärien vahvistamiseen liittyvää päätöksentekoa voidaan pitää siinä määrin teknisluonteisena, että mahdollisuus muutoksenhakuasioiden käsittelyyn kevennetyissä kokoonpanossa on perusteltu.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa käsiteltävien asioiden hallinto-oikeuksiin siirtämiseen liittyvän lainvalmistelun yhteydessä ei ole ollut tyhjentävästi mahdollista arvioida kaikkien yli kahdenkymmenen muutettavan lain perusteella mahdollisesti annettavia erilaisia valituskelpoisia päätöksiä hallinto-oikeuslain 12 a §:n soveltamisalan kannalta. Asian uudelleenarviointia pidetään tarpeellisena siinä vaiheessa kuin on jo koke-musta kysymyksessä olevien asioiden käsittelemisestä hallinto-oikeuksissa ja siitä, mikä verran ja minkä tyyppisiä nyt tarkoitettujen lakien nojalla annettuja päätöksiä koskevia muutoksenhakuasioita hallinto-oikeuksiin tulee käsiteltäväksi.

2 Voimaantulo

Ehdotetun lain maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhaku-uudistuksen voimaantuloa ehdotetaan tulevan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Muiden ehdotettujen lakien ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2014.

3 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

Eräät ehdotukseen sisältyvät lakiehdotukset ovat merkityksellisiä suhteessa perustuslain

21 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyyn erityisesti siinä suhteessa, että ehdotuksessa muutoksenhakua korkeimpaan hallinto-oikeuteen rajoitetaan valituslupajärjestelmällä eräissä asiaryhmissä, minkä lisäksi ehdotuksessa ehdotetaan eräiltä osin valituskiellon käyttöön ottamista.”

Porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta annettuun lakiin ehdotetaan otettavaksi valituskielto, jonka mukaan valtioneuvoston sekä maa- ja metsätalousministeriön 5 §:ssä tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla (mainitun lain uusi 14 a §:n 1 momentti).

Mainitun lain 5 §:n 1 momentin mukaan korvauksen maksamisen edellytyksenä on, että tuho sekä sen laajuus ja vaikutus porotalouteen on todettu selvityksellä, jonka on tehnyt yksi tai useampi tutkimuslaitos tuhon laadun mukaan. Lain 5 §:n 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö päättää hallinnonalansa tutkimuslaitosten sekä yksityisten tutkimuslaitosten käyttämisestä tuhon toteamiseen. Valtioneuvosto päättää muiden julkisten tutkimuslaitosten käyttämisestä vastaavaan tarkoitukseen. Lain 5 §:n 4 momentin mukaan olosuhteiden muuttuminen korvaukseen oikeuttavaksi tuhoksi todetaan valtioneuvoston päätöksellä.

Kysymyksessä oleva valituskielto ei kohdistu sellaiseen päätöksentekoon, joka koskisi tässä vaiheessa valituskelpoisen hallintopäätöksen tekemistä. Kysymys on lähinnä käytännön järjestelyistä, miten laissa tarkoitettu tuho todennetaan. Kun korvauspäätöksistä on mahdollisuus hakea muutosta valittamalla, tuossa yhteydessä voidaan kiinnittää huomiota myös tuhojen selvittämisen asianmukaisuuteen eikä siten ole tarpeen, että näistä valmistelevista toimista valitettaisiin erikseen hallintotuomioistuimeen. Mainittu valituskielto on siten oikeudelliselta luonteeltaan selventävä eikä sitä voida pitää ongelmallisena suhteessa perustuslain 21 §:ään.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 32/2012 vp tarkistanut aiempaa kantansa valituslupajärjestelmän poikkeuksellisuudesta.

Lausunnossaan valiokunta on todennut, että valituslupajärjestelmän hyväksyttävyyttä ja oikeasuhtaisuutta on sinänsä syytä kussakin tapauksessa arvioida valiokunnan aiem-

man käytännön pohjalta. Perustuslain 21 §:n kannalta asiaa tarkasteltaessa keskeistä on siten varmistua siitä, että muutoksenhakujärjestelmä kokonaisuutena turvaa sekä oikeusturvan saatavuuden ja riittävyden että asian käsittelyn niin joutuisasti kuin se on oikeusturvavaatimuksen valossa mahdollista. Järjestelmän soveltamisen tulisikin kaikissa asiaryhmissä perustua yhtenäiseen ja johdonmukaiseen arvioon perustellun oikeus-suojan tarpeesta. Tällöin on tarkasteltava etenkin sitä, turvaavatko korkeinta hallinto-oikeutta edeltävät muutoksenhakujärjestelyt kyseisessä asiaryhmässä asian laadun ja merkittävyyden edellyttämät oikeusturvatakeet. Merkitystä on myös sillä, riittääkö korkeimman hallinto-oikeuden velvollisuus tai mahdollisuus valituslupan myöntämiseen laissa säädettyjen perusteiden täytyessä turvaamaan oikeusturvan saatavuuden kyseisessä asiaryhmässä. Myönteisissä tapauksissa valituslupajärjestelmän soveltaminen on perustuslain 21 §:n valossa yleensä perusteltua.

Käsillä olevassa ehdotuksessa asian käsittely edellyttää hallintolainkäyttölaissa säädettyillä perusteilla myönnettävää valituslupaa lähinnä silloin, kun kysymys on tuen myöntämisestä. Sen sijaan muutoksenhaku tuen takaisinperintää tai maksatuksen keskeyttämisestä koskevista päätöksistä ei edellytä valituslupaa. Rajaus on tällä oikeudenalalla jo pitkään vakiintuneen käytännön mukainen.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 25/2005 vp sinänsä katsonut, että EU:n rahoittamissa suorissa tuissa on kysymys taloudellisesti niin merkittävästä tuesta viljelijöille, että tällaista tukea tulee tarkastella suhteessa perustuslain 18 §:n 1 momentissa tarkoitettun elinkeinonvapauden kannalta. Perustuslakivaliokunnan käytännössä ei yleensä muutoin ole tarkasteltu yritystoiminnan tukemista mainitun perusoikeuden tai omaisuuden suojan kannalta.

Ehdotuksessa valituslupajärjestelmä esitetään lisättäväksi riistahallintolakiin (31 §), taimiaineistolakiin (16 §), siemenkauppalakiin (32 §), metsänviljelyaineiston kaupasta annettuun lakiin (29 §), kasvinterveyden suojelemisesta annettuun lakiin (34 §), lannoitevalmistelakiin (41 §) ja yhteisuelakiin (23 b §).

Riistahallintolain 30 §:ssä säädetään jo nykyisin oikaisuvaatimusmenettelyn soveltamisesta Suomen riistakeskuksen muuhun kuin lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun päätökseen sekä riistanhoitoyhdistyksen metsästäjätutkimuksen tai ampumakokeen hyväksymistä koskevaan päätökseen. Lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisia päätöksiä ovat muun muassa metsästyslain mukaiset lupapäätökset. Oikaisuvaatimusjärjestelmän soveltamisalaa ei ehdoteta laajennettavaksi. Valittaminen hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi jatkossa valituslupaa. Perustuslakivaliokunnan uuden linjauksen ja aikaisemman käytännön perusteella oikeusturvavaateet asian käsittelyssä täyttävät perustuslain 21 §:n edellytykset, eikä ehdotus ole tältä osin ongelmallinen suhteessa mainittuun perusoikeussäännökseen.

Taimiaineistolaisissa, metsänviljelyaineiston kaupasta annetussa laissa ja kasvinterveyden suojelemisesta annetussa laissa otettaisiin käyttöön oikaisuvaatimusjärjestelmä muutoin paitsi hallinnollisen pakon käyttämistä koskevien päätösten osalta. Siemenkauppalakiin ja lannoitevalmistelakiin ei oteta oikaisuvaatimusjärjestelmää koskevia säännöksiä. Kaikissa edellä mainituissa laissa on käytössä valituslupajärjestelmä, mutta se ei koskisi hallinnollisen pakon käyttämistä. Ehdotus ei myöskään näiltä osin ole arvioitavissa ongelmalliseksi suhteessa perustuslain 21 §:ään.

Yhteisuelain muutoksessa kysymys on osaltaan siitä, että laissa ei ole säädetty muutoksenhausta sellaisissa tilanteissa, joissa on kysymys hallinto-oikeudellisesta päätöksestä ja siten hallinto-oikeudellisesta oikeussuhteesta. Ehdotuksessa oikeuskäytännössä esiintyneiden tulkintatilanteiden mukaisesti esitetään, että lain 16 §:n 3 momentissa ja 18 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa (käyttötarkoituksen muuttaminen yhteismetsäksi ja osakaskunnan sääntöjen vahvistaminen) muutoksenhaku korkeimmassa hallinto-oikeudessa edellyttäisi valituslupaa. Oikeus-suojatarpeet on arvioitava riittäviksi, vaikka tässä laissa muutoksenhakua ei edeltäisikään oikaisuvaatimuksen käsittely. Kysymys on yksittäisistä tulkintatilanteista, joten oikaisuvaatimuksen käyttäminen ei välttämättä lisää

oikeussuojaa. Toisaalta kysymys ei ole niin merkittävistä asioista, että muutoksenhakua korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei rajoitettaisi millään tavoin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhaku-uudistuksen voimaanpanosta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Voimaan tulevat säädökset.

Seuraavat lait tulevat voimaan 1 päivänä kuuta 20 :

1) maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 54 §:n muuttamisesta annettu laki (/);

2) Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain 11 §:n muuttamisesta annettu laki (/);

3) maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta annettu laki (/);

4) maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta annettu laki (/);

5) maatalouden rakennetuista annetun lain 67 §:n muuttamisesta annettu laki (/);

6) maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain 57 §:n muuttamisesta annettu laki (/);

7) hukkakauran torjunnasta annetun lain 22 §:n muuttamisesta annettu laki (/);

8) kolttalain muuttamisesta annettu laki (/);

9) porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain muuttamisesta annettu laki (/)

10) peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta annettu laki (/);

11) maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain 90 §:n muuttamisesta annettu laki (/);

12) Euroopan kalatalousrahaston kansallisesta hallinnoinnista ja elinkeinokalatalou-

delle myönnettävistä tuista annetun lain 27 §:n muuttamisesta annettu laki (/);

13) kalastuslain muuttamisesta annettu laki (/);

14) Metsähallituksesta annetun lain muuttamisesta annettu laki (/);

15) riistahallintolain 31 §:n muuttamisesta annettu laki (/);

16) riistavahinkolain 47 §:n muuttamisesta annettu laki (/);

17) taimiaineistolain 16 §:n muuttamisesta annettu laki (/);

18) siemenkauppalain 32 §:n muuttamisesta annettu laki (/);

19) metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lain 29 ja 30 §:n muuttamisesta annettu laki (/);

20) kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 34 ja 35 §:n muuttamisesta annettu laki (/);

21) lannoitevalmistelain 41 §:n muuttamisesta annettu laki (/);

22) yhteisaluelain muuttamisesta annettu laki (/);

23) yhteismetsälain muuttamisesta annettu laki (/);

24) tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 6 §:n muuttamisesta annettu laki (/) sekä

25) hallinto-oikeuslain 12 a §:n muuttamisesta annettu laki (/).

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 115 §:n muuttamisesta annettu laki (/) ja porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta annettu laki (/) tulevat

voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

2 §

Kumottavat säädökset ja säännökset

Tällä lailla kumotaan:

- 1) maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annettu laki (1203/1992);
- 2) maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) 39 §, sellaisena kuin se on laissa 1471/1993; sekä
- 3) luopumiseläkelain (16/1974) 23 §:n 1—3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1304/1985.

3 §

Uuden lainsäädännön soveltaminen

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa 1 §:ssä mainittujen lakien voimaan tullessa vireillä olevien asioiden käsittelyyn sovelletaan 1 §:ssä mainittuja lakeja, jollei tässä laissa toisin säädetä.

4 §

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa vireillä olevat asiat

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa vireillä olevat asiat siirretään käsiteltäviksi Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen, Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen, muuhun toimivaltaiseen hallinto-oikeuteen tai Ahvenanmaan hallintotuomioistuimeen sen mukaisesti kuin muutoksenhausta 1 §:ssä mainituissa laeissa säädetään. Vastaavasti siirretään myös ne valituksenalaiset asiat, jotka on ratkaistu ennen 1 §:ssä mainittujen lakien voimaantuloa, mutta joita koskevat valitukset tulevat vireille vasta 1 §:ssä mainittujen lakien voimaantulon jälkeen valituksenalaiseen päätökseen liitetyn valitusosoituksen mukaisesti maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalle osoitettuina.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan tai sen puheenjohtajan määräämät väliaikaiset toimenpiteet ja muut toimet jäävät voi-

maan, kunnes asia ratkaistaan tai hallintotuomioistuin toisin määrää.

Hallintotuomioistuimelle siirretyn asian käsittelystä ei peritä maksua, jos asian käsittely maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa on ollut 1 §:ssä mainittujen lakien voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti maksuton.

Jatkovalitusoikeus hallintotuomioistuimelle siirretyssä asiassa, johon 1 §:ssä mainitun lain mukaan saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan, määräytyy 1 §:ssä mainittujen lakien voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan, jos päätökseen mainittujen säännösten nojalla saa valittamalla hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

5 §

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä olevat asiat

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä olevat asiat käsitellään loppuun 1 §:ssä mainittujen lakien voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Aikaisempaa lainsäädäntöä sovelletaan myös niihin valituksenalaisiin asioihin, jotka on ratkaistu ennen 1 §:ssä mainittujen lakien voimaantuloa, mutta joita koskevat valitukset tulevat korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireille vasta 1 §:ssä mainittujen lakien voimaantulon jälkeen valituksenalaiseen päätökseen liitetyn valitusosoituksen mukaisesti.

Jos valituksenalainen päätös on tarpeen kumota ja asia palauttaa uudelleen käsiteltäväksi, korkein hallinto-oikeus palauttaa asian sille hallintotuomioistuimelle, joka on asiallisesti ja alueellisesti toimivaltainen käsittelemään asian 1 §:ssä mainitun lain nojalla.

6 §

Henkilöstön siirtyminen

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lainkäyttöneuvoksen virat lakkaavat tämän lain voimaan tullessa.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa päätoimisesti toimivat, tuomareiden nimittä-

misestä annetun lain (205/2000) 11 §:ssä säädetyt kelpoisuusvaatimukset täyttävät lainkäyttöneuvokset voidaan siirtää tämän lain voimaan tullessa Hämeenlinnan hallinto-oikeuden hallinto-oikeustuomarin virkaan, enintään kuitenkin nykyisen toimikautensa loppuun. Siirtäminen edellyttää virkamiehen suostumusta.

Valituslautakunnan muut virat sekä niihin nimitetyt henkilöt siirretään valtion virkamieslain (750/1994) 5 a §:n nojalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Sama koskee lain voimaan tullessa määräaikaisessa virkasuhteessa olevia henkilöitä määräaikaisen vir-

kasuhteen päättymiseen saakka. Siirto edellyttää asianomaisen henkilön suostumusta.

7 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Mitä muussa laissa tai asetuksessa säädetään maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta, koskee tämän lain tultua voimaan toimivaltaista hallintotuomioistuinta.

2.

Laki**maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 54 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) 54 § seuraavasti:

54 §

Muutoksenhaku

Kunnan viranomaisen tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua 12 §:n mukaan toimivaltaiselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta siten kuin hallintolaisissa säädetään. Jos vaatimus koskee Ahvenanmaan maakunnan kunnan päätöstä, oikaisuvaatimus tehdään Ahvenanmaan valti-onvirastolle.

Maaseutuviraston, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä Ahvenanmaan valtionviraston hallintopäätökseen saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta siten kuin hallintolaisissa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun Maaseutuviraston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Oikaisuvaatimukseen

annettuun Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen, joka koskee porotalouden tuen myöntämistä tai takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Oikaisuvaatimukseen annettuun Ahvenanmaan valti-onviraston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Ahvenanmaan hallintotuomioistuimeen.

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden, Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden ja Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen päätökseen, joka koskee tuen takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin hallinto-oikeuden ja Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

3.

Laki**Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain (355/1995) 11 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 435/2007 ja 1475/2009, seuraavasti:

11 §

Muutoksenhaku

Maaseutuviraston, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä maa- ja metsätalousministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Ahvenanmaan valti-onviraston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Ahvenanmaan hallintotuomioistuimeen.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä toimitettava valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta 1 momentissa tarkoitettulle tuomioistuimelle.

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden ja Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

4.

Laki**maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 60 ja 61 §, sellaisina kuin ne ovat, 60 § laissa 1483/2009 ja 61 § laissa 1479/2007, sekä
muutetaan 58 ja 63 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1483/2009 seuraavasti:

58 §

Muutoksenhaku

Maaseutuviraston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölais- sa (586/1996) säädetään.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä toimitettava valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee vapaaehtoisen velkajärjestelyn raukeamista, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan

hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölais- sa säädetään. Muuhun hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

63 §

Käsittelymaksun periminen

Maaseutuviraston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen velkajärjestelyä koskevat päätökset ovat maksuttomia.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

5.

Laki**maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/1966) 3 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1458/2009 seuraavasti:

3 a §

Rahaston varoihin kuuluvaa kiinteää omaisuutta luovutettaessa tulee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asettaa ostajaksi ilmoittautuneet keskinäiseen etusijajärjestykseen. Etusijajärjestystä harkittaessa on erityisesti otettava huomioon muodostuvien maatiilojen elinkelpoisuus ja tilusten tarkoituksenmukainen sijainti sekä hakijoiden edellytykset menestyä maatilatalouden harjoittajina.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen edellä mainittuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

6.

Laki**maatalouden rakennetuista annetun lain 67 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) 67 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1507/2009, seuraavasti:

67 §

Muutoksenhaku

Maaseutuviraston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä toimitettava valituskirjelmä sekä

asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

7.

Laki**maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain 57 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain (1443/2006) 57 §, sellaisena kuin se on laissa 1503/2009, seuraavasti:

57 §

Muutoksenhaku

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka on viipymättä lähetettävä valituskir-

jelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

8.

Laki**hukkakauran torjunnasta annetun lain 22 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002) 22 §, sellaisena kuin se on laissa 212/2010, seuraavasti:

22 §

Muutoksenhaku

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen muuhun kuin 5 luvussa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua siltä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, jonka toimialueella asianomainen kunta tai, jos kyseessä on kuntayhtymä, kuntayhtymän kotipaikka sijaitsee.

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen 5 luvussa tarkoitettuun päätökseen, Elintarviketurvallisuusviraston päätökseen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan tai

muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee 5 luvussa tarkoitettua päätöstä, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muuhun hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

9.

Laki**kolttalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kolttalain (253/1995) 49, 51, 63 ja 64 §, sellaisena kuin niistä ovat 63 § osaksi laeissa 575/1997 ja 1474/2009, sekä 64 § laissa 1474/2009, seuraavasti:

49 §

Vaalilautakunnan päätöksestä valittaminen

Edellä 48 §:n 2 momentissa tarkoitettu henkilö saa hakea muutosta vaalilautakunnan päätökseen valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa siitä, kun vaalin tulos on julkaistu, sillä perusteella, että päätös loukkaa hänen oikeuttaan tai on syntynyt virheellisessä järjestyksessä taikka on muutoin lainvastainen. Muutoksenhaussa noudatetaan muutoin, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

51 §

Kyläkokouksen ja kolttaneuvoston päätöksestä valittaminen

Kolttien kyläkokouksen ja kolttaneuvoston päätökseen saa kolttaluonalla asuva täysiikäinen koltti tai hänen puolisonsa taikka kolttaneuvoston jäsen hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä tai on muutoin lainvastainen. Sama oikeus on sillä, jonka oikeutta päätös loukkaa.

Muutosta ei kuitenkaan saa hakea sellaiseen päätökseen, joka sisältää lausunnon viranomaiselle, ellei lausunto sido viranomaiselta.

Muutosta on haettava 30 päivän kuluessa päätöksestä tiedottamisesta. Muutoin muu-

toksenhaussa noudatetaan, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

63 §

Muutoksenhaku

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätökseen 36—39 §:ssä tarkoitettussa asiassa taikka asiassa, joka koskee vapaaehtoisen velkajärjestelyn tai muun maksuhelpotuksen raukeamista, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Maa- ja metsätalousministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

64 §

Käsittelymaksun periminen

Tämän lain nojalla annetuista päätöksistä peritään maksu siten kuin maksujen perimi-

sestä erikseen säädetään. Velkajärjestelyä ja muita luottojen maksuhelpotuksia sekä avustuksen ja muun tuen myöntämistä koskevat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökset ovat kuitenkin maksuttomia.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

10.

Laki

porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 115 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011) 115 § seuraavasti:

115 §

Muutoksenhaku

Maaseutuviraston, Metsähallituksen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä toimitettava valituskirjelmä sekä

asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

11.

Laki**porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) 55—57 §, sellaisina kuin niistä ovat 55 § osaksi laissa 1485/2009 ja 56 § laissa 1485/2009, seuraavasti:

55 §

Muutoksenhakuoikeus

Maaseutuviraston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Metsähallituksen lupapäätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen.

Maa- ja metsätalousministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

56 §

Muutoksenhakumenettely

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä toimitettava valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa hallinto-oikeudelle.

Maa- ja metsätalousministeriön päätöstä koskeva valitus voidaan toimittaa suoraan korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

57 §

Muutoksenhaku hallinto-oikeuden päätökseen

Hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää, lainan irtisanomista, vapaaehtoisen velkajärjestelyn raukeamista tai erityisen etuuden peruuttamista, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

12.

Laki**porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain (987/2011)
 14 § ja
lisätään lakiin uusi 14 a § seuraavasti:

14 §

Korvausjärjestelmän muu toimeenpano

Tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001) siltä osin kuin kysymys on mainitun lain 9 §:n 2 momentissa, 10 ja 11 §:ssä, 12 §:n 1 momentissa, 13—21 §:ssä, 22 §:n 1 momentin 1, 2 ja 7 kohdassa ja 2 ja 3 momentissa sekä 23—33 ja 35—36 §:ssä tarkoitetuista seikoista.

Sen lisäksi, mitä valtionavustuslain 16 §:ssä säädetään, oikeus suorittaa tarkastuksia ja päätöksellään valtuuttaa suorittamaan tarkastuksia on myös maa- ja metsätalousministeriöllä sekä Maaseutuvirastolla.

Sen estämättä, mitä valtionavustuslaissa säädetään, korvaus voidaan periä takaisin, jos Euroopan unionin valtiontukia koskeva tai muu lainsäädäntö sitä edellyttää.

14 a §

Muutoksenhaku

Valtioneuvoston sekä maa- ja metsätalousministeriön 5 §:ssä tarkoitettuun päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä hakea muutosta valittamalla.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen sekä Maaseutuviraston päätökseen saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

13.

Laki**peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain (947/1997) 27 §, sellaisena kuin se on laissa 1481/2009 seuraavasti:

27 §

Muutoksenhaku

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuk-
sen päätökseen saa hakea muutosta valitta-
malla hallinto-oikeuteen siten kuin hallinto-
lainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Toi-
mivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka
tuomiopiirissä peruskuivatushankeen kohtee-
na oleva alue tai pääosa siitä sijaitsee.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös
elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle,
jonka on viipymättä toimitettava valituskir-

jelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lau-
suntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee
avustuksen takaisinperimistä tai lainan irtisa-
nomista, saa hakea muutosta valittamalla
korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin
hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin
hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muu-
tosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-
oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erik-
seen lailla.

14.

Laki**maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain 90 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain (999/2012) 90 §:n 2 momentti seuraavasti:

90 §

Muutoksenhaku

Maaseutuviraston tekemään muuhun kuin hallinnollisen pakon käyttöä koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua Maaseutuvirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään. Maaseutuviraston oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen ja hallinnollisen pakon käyttöä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen si-

ten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee hallinnollisen pakon käyttöä, takaisinperintää, seuraamusmaksun määräämistä tai valvontaa, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muuhun hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

15.

Laki**Euroopan kalatalousrahaston kansallisesta hallinnoinnista ja elinkeinokalataloudelle myönnettävistä tuista annetun lain 27 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Euroopan kalatalousrahaston kansallisesta hallinnoinnista ja elinkeinokalataloudelle myönnettävistä tuista annetun lain (1447/2006) 27 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1504/2009, seuraavasti:

27 §

Muutoksenhaku

Valtioneuvoston päätökseen, joka koskee 5 §:ssä tarkoitetun kansallisen strategiasuunnitelman tai 6 §:ssä tarkoitetun toimintaohjelman hyväksymistä tai muuttamista, ei saa hakea muutosta valittamalla. Hallintoviranomaisen 6 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Maa- ja metsätalousministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

16.

Laki**kalastuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kalastuslain (286/1982) 81, 85 ja 123 §, sellaisina kuin ne ovat, 81 ja 123 § laissa 1462/2009 ja 85 § osaksi laeissa 1355/1993 ja 493/1997, seuraavasti:

81 §

Kunkin kalastusalueen tulee hyväksyä käyttö- ja hoitosuunnitelma päätöksellä, jota kannattaa vähintään kaksi kolmasosaa läsnä olevista kalastusalueen jäsenistä. Jollei ehdotusta saada edellä mainitulla ääntenemmistöllä hyväksytyksi, ehdotus on alistettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vahvistettavaksi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi, ottaen huomioon 79 §:n säännökset, tehdä ehdotukseen välttämättömäksi havaitut muutokset.

Mitä 1 momentissa säädetään käyttö- ja hoitosuunnitelman hyväksymisestä, koskee vastaavasti sen muuttamista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 1 momentin nojalla tekemään päätökseen saa se, jonka oikeutta asia koskee, hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä pääosa kysymyksessä olevasta kalastusalueesta sijaitsee.

85 §

Se, jonka oikeutta kalastusalueen kokouksen tai kalastusalueen hallituksen päätös koskee, voi, jollei päätöstä ole alistettava, vaatia kalastusalueen kokoukselta päätöksen oikaisemista sillä perusteella, että päätös ei ole syntynyt laillisessa järjestyksessä taikka on lain, asetuksen tai kalastusalueen ohjesääntöön vastainen taikka poikkeaa siitä, mitä käyttö- ja hoitosuunnitelmassa on määrätty.

Oikaisuvaatimus on esitettävä kolmenkymmenen päivän kuluessa päätöksen tekemisestä. Tarvittaessa on ylimääräinen kokous

kutsuttava koolle käsittelemään oikaisuvaatimusta.

Kalastusalueen kokouksen oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä pääosa kysymyksessä olevasta kalastusalueesta sijaitsee. Hallinto-oikeus voi päättää, että ennen asian lopullista ratkaisemista päätös saadaan panna täytäntöön heti, jos siihen on erityistä syytä eikä täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi.

123 §

Tässä laissa tarkoitettussa asiassa annettuun yleisen alioikeuden päätökseen saadaan hakea muutosta siinä järjestyksessä kuin muutoksen hausta alioikeuden päätökseen on oikeudenkäymiskaassa säädetty.

Tässä laissa tarkoitettussa asiassa annettuun aluehallintoviraston päätökseen saadaan hakea muutosta siinä järjestyksessä kuin vesilainlaissa säädetään muutoksen hakemisesta vesitalousasiassa annettuun aluehallintoviraston päätökseen. Siitä, kenellä on oikeus hakea muutosta aluehallintoviraston päätökseen rauhoituspiirin lakkauttamisesta, säädetään 47 §:n 3 momentissa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä kysymyksessä oleva alue tai sen pääosa sijaitsee. Ellei tätä perus-

tetta voida käyttää, toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyy siten kuin hallintolainkäyttölain 12 §:ssä säädetään.

Tämän lain 106 §:ssä tarkoitettuun aluehallintoviraston päätökseen saadaan hakea muu-

tosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

17.

Laki

Metsähallituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) 13 § sekä lisätään lakiin uusi 13 a ja 13 b § seuraavasti:

13 §

Muutoksenhaku

Luonnonsuojelulain nojalla tehtyyn Metsähallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin luonnonsuojelulaissa säädetään.

Muuhun kuin 1 momentissa tai 9 §:n 3 momentissa tarkoitettuun yksittäistä lupaa koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Muutoksenhakuviranomainen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

13 a §

Muutoksenhaku yksittäiseen lupapäätökseen

Edellä 9 §:n 3 momentissa tarkoitettuun yksittäistä lupaa koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua Metsähallitukselta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun Metsähallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu yksittäistä lupaa koskeva päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Muutoksenhakuviranomainen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

13 b §

Toimivaltainen hallinto-oikeus

Toimivaltainen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätöksen kohteena oleva alue tai sen pääosa sijaitsee. Ellei tätä perustetta voida käyttää, toimivaltainen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä valittajalla on kotipaikka.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

18.

Laki**riistahallintolain 31 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan riistahallintolain (158/2011) 31 § seuraavasti:

31 §

Muutoksenhaku

Suomen riistakeskuksen 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun ja oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa

hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu yksittäistä lupaa koskeva Suomen riistakeskuksen päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhakuun huolimatta. Muutoksenhakuviranomaisen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

19.

Laki**riistavahinkolain 47 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan riistavahinkolain (105/2009) 47 § seuraavasti:

47 §

Muutoksenhaku

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen päätökseen saa vaatia oikaisua elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Toimivaltainen on se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueella asianomainen kunta sijaitsee.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, Suomen metsäkeskuksen, Maaseutuviraston ja Valtiokonttorin hallintopäätökseen saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä vi-

ranomaiselta siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee korvauksen takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Maa- ja metsätalousministeriön tekemään valtionapupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin valtioneuvoston laissa säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

20.

Laki

taimiaineistolain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan taimiaineistolain (1205/1994) 16 §, sellaisena kuin se on laissa 727/2000, seuraavasti:

16 §

Muutoksenhaku

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten 3 §:ssä tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Muuhun tämän lain mukaiseen hallintopäätökseen sekä oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy joko alueen sijainnin tai elinkeinonharjoittajan kotipaikan perusteella. Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä lähetet-

tävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 1 momentissa tarkoitettua asiaa koskeva valitus, saa kuitenkin hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Edellä 10 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin päätä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

21.

Laki**siemenkauppain 32 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan siemenkauppain (728/2000) 32 § seuraavasti:

32 §

Muutoksenhaku

Elintarviketurvallisuusviraston päätökseen sekä päätökseen, jonka kasvilajikelautakunta on antanut lajikkeen hyväksymistä koskevaan hakemukseen, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy joko alueen sijainnin tai elinkeinonharjoittajan kotipaikan perusteella.

Elintarviketurvallisuusviraston päätöstä koskeva valituskirjelmä voidaan toimittaa myös Elintarviketurvallisuusvirastolle, jonka

on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätökseen 29—31 §:ssä tarkoitetuissa asioissa saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoin hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Edellä 29 §:n 3 momentissa tarkoitettua väliaikaista markkinointikieltoa koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

22.

Laki**metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lain 29 ja 30 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lain (241/2002) 29 ja 30 § seuraavasti:

29 §

Muutoksenhaku

Edellä 7 luvussa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Muuhun päätökseen saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy joko alueen sijainnin tai elinkeinonharjoittajan kotipaikan perusteella.

Hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee 7 luvussa tarkoitettua päätöstä, saa

hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muuhun hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

30 §

Täytäntöönpano

Tämän lain nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

23.

Laki

kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 34 ja 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003) 34 ja 35 § seuraavasti:

34 §

Muutoksenhaku

Edellä 6 luvussa tarkoitettuun päätökseen sekä Elintarviketurvallisuusviraston päätökseen perusteettoman edun palautuksesta saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Muuhun päätökseen saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy joko alueen sijainnin tai elinkeinonharjoittajan kotipaikan perusteella.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee 6 luvussa tarkoitettua päätöstä tai Elintarviketurvallisuusviraston päätöstä perusteettoman edun palautuksesta, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tullilaitokselle 14 §:n 2 momentin mukaisesti maa- ja metsätalousministeriön asetuksella siirretyn tehtävän osalta muutosta haetaan siinä järjestyksessä kuin tullilaissa (1466/1994) säädetään.

35 §

Täytäntöönpano

Tämän lain nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

24.

Laki**lannoitevalmistelain 41 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lannoitevalmistelain (539/2006) 41 § seuraavasti:

41 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy joko alueen sijainnin tai elinkeinonharjoittajan kotipaikan perusteella.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä toimitettava valituskirjelmä sekä

asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee 6 luvussa tarkoitettua päätöstä, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen muussa asiassa saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Edellä 33 §:n 3 momentissa tarkoitettua väli aikaista kieltoa koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

25.

Laki**yhteisluelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteisluelain (758/1989) 18 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 915/2011, ja
lisätään lakiin uusi 23 b § seuraavasti:

18 §

Osakaskunnan säännöt ja sääntöjen muutos on alistettava aluehallintoviraston vahvistettaviksi, ja ne tulevat voimaan, kun vahvistamispäätös on saanut lainvoiman. Aluehallintoviraston on vahvistettava säännöt, jos ne ovat lain mukaiset eikä niistä aiheudu vahinkoa osakkaalle.

23 b §

Edellä 16 §:n 3 momentissa ja 18 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa

(586/1996) säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä sijaitsee pääosa yhteisestä alueesta. Edellä 18 §:n 3 momentissa tarkoitettun päätöksen osalta toimivaltainen on lisäksi se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä sijaitsee pääosa niiden kiinteistöjen alueesta, joihin yhteinen erityinen etuus kuuluu.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

26.

Laki**yhteismetsälain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään yhteismetsälakiin (109/2003) uusi 47 a § seuraavasti:

47 a §

Muutoksenhaku

Suomen metsäkeskuksen tekemään hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös Suomen metsäkeskukselle, jonka on viipymättä toimitettava valituskirjelmä sekä asiaansa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta muutoksenhakuviranomaiselle.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

27.

Laki

tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (701/1993) 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 714/1994, 1651/1995, 60/2001, 582/2001, 1546/2001, 269/2002, 778/2005, 852/2006, 375/2007, 1459/2007 ja 452/2011, uusi 11 a kohta seuraavasti:

6 §

Maksuttomat suoritteet

Tämän lain mukaisia käsittelymaksuja ei peritä:

11 a) maaseutuelinkeinotukiasioissa, jotka koskevat luottojen maksuhelpotusta, vapaaehtoista velkajärjestelyä tai valtion takautumisvaatimuksesta luopumista;

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

28.

Laki

hallinto-oikeuslain 12 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan hallinto-oikeuslain (430/1999) 12 a §:n 1 momentin 11 ja 12 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 675/2006, sekä

lisätään 12 a §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 675/2006, 1454/2007, 326/2009 ja 665/2011, uusi 13 kohta seuraavasti:

12 a §

Hallinto-oikeuden kokoonpano eräissä asioissa

Hallinto-oikeus on päätösvaltainen myös kokoonpanossa, johon kuuluu kaksi jäsentä, jollei asiassa ratkaistavana olevan kysymyksen laatu edellytä kolmijäsenisen kokoonpa-

non käyttämistä ja ratkaistavana on muutoksenhakuasia, jossa on kysymys:

11) tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (701/1993), valtion maksuperustelain (150/1992) tai maksuvapautuslain (529/1980) soveltamisesta,

12) perintökaaren (40/1965) 5 luvun 2 §:n mukaisesta valtiolle tulleen perinnön luovuttamisesta, tai

13) hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002), kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003), Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain (355/1995), riistahallintolain (158/2011) tai riistavahin-

kolain (105/2009) soveltamisesta taikka Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) 13 §:n 2 momentin nojalla tehdyn valituksen käsittelemisestä.

—————
Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

Helsingissä 16 päivänä syyskuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Maa- ja metsätalousministeri *Jari Koskinen*

2.

Laki**maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 54 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) 54 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

54 §

54 §

*Muutoksenhaku**Muutoksenhaku*

Kunnan viranomaisen tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua 12 §:n mukaan toimivaltaiselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta siten kuin hallintolaissa säädetään. Jos vaatimus koskee Ahvenanmaan maakunnan kunnan päätöstä, oikaisuvaatimus tehdään Ahvenanmaan valti-onvirastolle.

Maaseutuviraston, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Ahvenanmaan valti-onviraston hallintopäätökseen saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan. Muutoksenhakuun sovelletaan muutoin mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Jos valitus koskee muuta kuin 31 §:ssä tarkoitettua ta-

Kunnan viranomaisen tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua 12 §:n mukaan toimivaltaiselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta siten kuin hallintolaissa säädetään. Jos vaatimus koskee Ahvenanmaan maakunnan kunnan päätöstä, oikaisuvaatimus tehdään Ahvenanmaan valti-onvirastolle.

Maaseutuviraston, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä Ahvenanmaan valti-onviraston hallintopäätökseen saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun *Maaseutuviraston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen* päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen, joka koskee porotalouden tuen myöntämistä tai takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Oikaisuvaatimukseen annettuun Ahvenanmaan valti-onviraston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Ahvenanmaan hallintotuomioistuimeen.*

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden, Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden ja Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen päätökseen, joka koskee tuen takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeu-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kaisinperintää, päätökseen saa hakea muutosta vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

teen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. *Muutoin hallinto-oikeuden ja Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla* vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

3.

Laki

Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain (355/1995) 11 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 435/2007 ja 1475/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §.

11 §

*Muutoksenhaku.**Muutoksenhaku*

Maaseutuviraston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen *tekemään* päätökseen haetaan muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. *Myös* Ahvenanmaan valtionviraston päätöksestä haetaan muutosta valittamalla valituslautakuntaan.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös sille viranomaiselle, jonka tekemään päätökseen haetaan muutosta. Tämän viranomaisen on tällöin lähetettävä valituskirjelmä *liitteineen* sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa asiasta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalle.

Valituslautakunnan sekä maa- ja metsätalousministeriön päätökseen saa hakea muutosta

Maaseutuviraston, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen *sekä maa- ja metsätalousministeriön* päätökseen *saa hakea* muutosta valittamalla *Hämeenlinnan hallinto-oikeuden* siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Ahvenanmaan valtionviraston päätökseen *saa hakea* muutosta valittamalla *Ahvenanmaan hallintotuomioistuimeen*.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös *päätöksen tehneelle* viranomaiselle, jonka *on viipymättä toimitettava* valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa *valituksesta 1 momentissa tarkoitettulle tuomioistuimelle*.

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden ja Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen päätökseen

valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valituslautakunnan päätökseen saa hakea valittamalla muutosta, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

4.

Laki

maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 60 ja 61 §, sellaisina kuin ne ovat, 60 § laissa 1483/2009 ja 61 § laissa 1479/2007, sekä
muutetaan 58 ja 63 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1483/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

58 §

58 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Maaseutuviraston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen *tässä laissa tarkoitettuun* päätökseen haetaan muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan siten kuin *muutoksenhausta* hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Maaseutuviraston *sekä* elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen *saa hakea* muutosta valittamalla *Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen* siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä toimitettava valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee vapaaehtoisen velkajärjestelyn raukeamista, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muuhun hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

60 §

Muutoksenhakumenettely

Valituskirjelmä voidaan 58 §:ssä tarkoite- (kumotaan)
tuissa tapauksissa toimittaa muutoksenhaku-
viranomaiselle tai sille elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskukselle, jonka päätökseen muu-
tosta haetaan. Jos muutosta haetaan Maaseu-
tuviraston tämän lain nojalla antamaan pää-
tökseen, valituskirjelmä voidaan toimittaa
myös Maaseutuvirastolle. Maaseutuviraston
ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen
on lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa
kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valitukses-
ta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalle.

61 §

Muutoksenhaku maaseutuelinkeinojen vali-
tuslautakunnan päätökseen

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan (kumotaan)
päätökseen, joka koskee vapaaehtoisen velka-
järjestelyn raukeamista, saa hakea muutosta
valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen
siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.
Muuhun valituslautakunnan päätökseen saa
hakea muutosta valittamalla korkeimpaan
hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-
oikeus myöntää valitusluvan.

63 §

Käsittelymaksun periminen

Maaseutuviraston sekä elinkeino-, liikenne-
ja ympäristökeskuksen velkajärjestelyä kos-
kevat päätökset ovat maksuttomia. Velkajär-
jestelyä koskevat päätökset ovat maksuttomia
myös maaseutuelinkeinojen valituslautakun-
nassa.

63 §

Käsittelymaksun periminen

Maaseutuviraston sekä elinkeino-, liikenne-
ja ympäristökeskuksen velkajärjestelyä kos-
kevat päätökset ovat maksuttomia.

Tämän lain voimaantulosta säädetään
erikseen lailla.

5.

Laki**maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/1966) 3 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1458/2009 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 a §

Rahaston varoihin kuuluvaa kiinteää omaisuutta luovutettaessa tulee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asettaa ostajaksi ilmoittautuneet keskinäiseen etusijajärjestykseen. Etusijajärjestystä harkittaessa on erityisesti otettava huomioon muodostuvien maatiilojen elinkelpoisuus ja tilusten tarkoituksenmukainen sijainti sekä hakijoiden edellytykset menestyä maatilatalouden harjoittajina. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen edellä mainittuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Ehdotus

3 a §

Rahaston varoihin kuuluvaa kiinteää omaisuutta luovutettaessa tulee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asettaa ostajaksi ilmoittautuneet keskinäiseen etusijajärjestykseen. Etusijajärjestystä harkittaessa on erityisesti otettava huomioon muodostuvien maatiilojen elinkelpoisuus ja tilusten tarkoituksenmukainen sijainti sekä hakijoiden edellytykset menestyä maatilatalouden harjoittajina. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen edellä mainittuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.*

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

6.

Laki**maatalouden rakennetuista annetun lain 67 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) 67 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1507/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

67 §

67 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Maaseutuviraston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös sille viranomaiselle, jonka päätökseen haetaan muutosta. Viranomaisen on toimitettava valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa muutoksenhakuviranomaiselle.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen asiassa, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin valituslautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *korkeimpaan hallinto-oikeuteen* vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Maaseutuviraston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen* siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös *päätöksen tehneelle* viranomaiselle, jonka *on viipymättä* toimitettava valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa *valituksesta hallinto-oikeudelle*.

Hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin *hallinto-oikeuden* päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

7.

Laki**maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain 57 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain (1443/2006) 57 §, sellaisena kuin se on laissa 1503/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

57 §

57 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen *tässä laissa tarkoitettuun* päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen* siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *korkeimpaan hallinto-oikeuteen* vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin *hallinto-oikeuden* päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

8.

Laki**hukkakauran torjunnasta annetun lain 22 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002) 22 §, sellaisena kuin se on laissa 212/2010, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

22 §

22 §

*Muutoksenhaku**Muutoksenhaku*

Maaseutuelinkeinoviranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen *tytymätön asiansainen* saa hakea *päätökseen* oikaisua siltä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, jonka toimialueella asianomainen kunta tai, jos kyseessä on kuntayhtymä, kuntayhtymän kotipaikka sijaitsee, *30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Maaseutuelinkeinoviranomaisen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.*

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Elintarviketurvallisuusviraston *tekemään* päätökseen haetaan muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen *muuhun kuin 5 luvussa tarkoitettuun* päätökseen saa *vaatia* oikaisua siltä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, jonka toimialueella asianomainen kunta tai, jos kyseessä on kuntayhtymä, kuntayhtymän kotipaikka sijaitsee.

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen *5 luvussa tarkoitettuun* päätökseen, Elintarviketurvallisuusviraston päätökseen *sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan tai muuhun päätökseen* saa hakea muutosta valittamalla *Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen siten kuin* hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen *asiassa, joka koskee 5 luvussa tarkoitettua päätöstä, saa hakea* muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen *siten kuin* hallintolainkäyttölaissa säädetään. *Muuhun hallinto-oikeuden päätökseen* saa hakea muutosta valittamalla *vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.*

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

9.

Laki**kolttalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kolttalain (253/1995) 49, 51, 63 ja 64 §, sellaisena kuin niistä ovat 63 § osaksi laeissa 575/1997 ja 1474/2009, sekä 64 § laissa 1474/2009, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

49 §

49 §

*Vaalilautakunnan päätöksestä valittaminen**Vaalilautakunnan päätöksestä valittaminen*

Vaalilautakunnan päätökseen saa 48 §:n 2 momentissa tarkoitettu henkilö hakea muutosta sillä perusteella, että päätös loukkaa hänen oikeuttaan tai se on syntynyt virheellisessä järjestyksessä taikka se on muutoin lainvastainen. *Valitus on tehtävä kirjallisesti Lapin lääninoikeudelle 30 päivän kuluessa siitä, kun vaalin tulos on julkaistu.* Muutoksenhaussa noudatetaan muutoin, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Edellä 48 §:n 2 momentissa tarkoitettu henkilö saa hakea muutosta vaalilautakunnan päätökseen *valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa siitä, kun vaalin tulos on julkaistu,* sillä perusteella, että päätös loukkaa hänen oikeuttaan tai on syntynyt virheellisessä järjestyksessä taikka on muutoin lainvastainen. Muutoksenhaussa noudatetaan muutoin, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

51 §

51 §

*Päätöksen moitteenvaraisuus****Kyläkokouksen ja kolttaneuvoston päätöksestä valittaminen***

Kolttien kyläkokouksen ja kolttaneuvoston päätökseen saa kolttaluonalla asuva täysiikäinen kolttalu tai hänen puolisonsa taikka kolttaneuvoston jäsen hakea muutosta Lapin lääninoikeudelta, *jos* päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä taikka muutoin on lainvastainen. Sama oikeus on sillä, jonka oikeutta päätös loukkaa.

Kolttien kyläkokouksen ja kolttaneuvoston päätökseen saa kolttaluonalla asuva täysiikäinen kolttalu tai hänen puolisonsa taikka kolttaneuvoston jäsen hakea muutosta *valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen sillä perusteella,* että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä *tai on* muutoin lainvastainen. Sama oikeus on sillä, jonka oikeutta päätös loukkaa.

Muutosta ei kuitenkaan saa hakea sellaiseen päätökseen, joka sisältää lausunnon viranomaiselle, ellei lausunto sido viranomaista.

Muutosta ei kuitenkaan saa hakea sellaiseen päätökseen, joka sisältää lausunnon viranomaiselle, ellei lausunto sido viranomaista.

Muutosta on haettava 30 päivän kuluessa päätöksestä tiedottamisesta. Muutoin muutoksenhausta noudatetaan, mitä *muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa* säädetään.

Muutosta on haettava 30 päivän kuluessa päätöksestä tiedottamisesta. Muutoin muutoksenhausta noudatetaan, mitä *hallintolainkäyttölaissa* säädetään.

63 §

Muutoksenhaku

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen *tässä laissa tarkoitettussa asiassa tekemään päätökseen* saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Valituskirjelmä voidaan *1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa* toimittaa myös sille viranomaiselle, jonka päätökseen muutosta haetaan, ja sen on lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa muutoksenhakuviranomaiselle.

Valituslautakunnan 36—39 §:ssä mainitussa asiassa taikka vapaaehtoisen velkajärjestelyn tai muun maksuhelpotuksen raukeamista koskevassa asiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Muuten valituslautakunnan *tässä laissa tarkoitettussa asiassa antamaan päätökseen* saa hakea muutosta vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. *Lupa voidaan myöntää, jos:*

1) *lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;*

2) *asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; taikka*

3) *valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.*

Asianomaisen ministeriön *tämän lain nojalla antamaan päätökseen* saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

64 §

Käsittelymaksun periminen

Tämän lain nojalla annetuista päätöksistä peritään maksu siten kuin maksujen perimisestä erikseen säädetään. Velkajärjestelyä ja muita luottojen maksuhelpotuksia sekä avustuksen ja muun tuen myöntämistä koskevat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen

63 §

Muutoksenhaku

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.*

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös *päätöksen tehneelle* viranomaiselle, jonka on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta *hallinto-oikeudelle.*

Hallinto-oikeuden päätökseen 36—39 §:ssä *tarkoitettussa* asiassa taikka asiassa, joka koskee vapaaehtoisen velkajärjestelyn tai muun maksuhelpotuksen raukeamista, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. *Muutoin hallinto-oikeuden päätökseen* saa hakea muutosta vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Maa- ja metsätalousministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

64 §

Käsittelymaksun periminen

Tämän lain nojalla annetuista päätöksistä peritään maksu siten kuin maksujen perimisestä erikseen säädetään. Velkajärjestelyä ja muita luottojen maksuhelpotuksia sekä avustuksen ja muun tuen myöntämistä koskevat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen

päätökset ovat kuitenkin maksuttomia. *Myös velkajärjestelyä ja muita maksuhelpotuksia koskevat maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökset ovat maksuttomia.*

päätökset ovat kuitenkin maksuttomia.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

10.

Laki

porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 115 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011) 115 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

115 §

115 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Maaseutuviraston, Metsähallituksen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen *tässä laissa tarkoitettuun* päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös sille viranomaiselle, jonka päätökseen haetaan muutosta. Viranomaisen on toimitettava valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa muutoksenhakuviranomaiselle.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen asiassa, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin valituslautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *korkeimpaan hallinto-oikeuteen* vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Maaseutuviraston, Metsähallituksen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen* siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös *päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä toimitettava* valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa *valituksesta hallinto-oikeudelle*.

Hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin *hallinto-oikeuden* päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

11.

Laki**porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) 55—57 §,
sellaisina kuin niistä ovat 55 § osaksi laissa 1485/2009 ja 56 § laissa 1485/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

55 §

55 §

*Muutoksenhakuoikeus**Muutoksenhakuoikeus*

Asianosainen saa hakea muutosta Maaseutuviraston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tämän lain nojalla tekemään päätökseen valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä.

Metsähallituksen lupapäätökseen haetaan muutosta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain (1203/1992) 1 §:n mukaisesti.

Maa- ja metsätalousministeriön päätökseen saa hakea muutosta siten kuin muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Maaseutuviraston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Metsähallituksen lupapäätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen.

Maa- ja metsätalousministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimman hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

56 §

56 §

*Muutoksenhakumenettely**Muutoksenhakumenettely*

Valituskirjelmä voidaan toimittaa muutoksenhakuviranomaiselle tai sille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka päätökseen muutosta haetaan. Jos muutosta haetaan Maaseutuviraston tämän lain perusteella antamaan päätökseen, valituskirjelmä voidaan toimittaa myös Maaseutuvirastolle. Maaseutuviraston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäris-

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä toimitettava valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa hallinto-oikeudelle.

tökeskuksen on lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalle.

Maa- ja metsätalousministeriön päätöstä koskeva valitus voidaan toimittaa suoraan korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

57 §

Muutoksenhaku maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan antamaan päätökseen asiassa, joka koskee tuen takaisinperintää tai lakkauttamista, lainan irtisanomista, vapaaehtoisen velkajärjestelyn raukeamista tai erityisen etuuden peruuttamista, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muuten maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valituslupa voidaan myöntää, jos:

1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhteneväisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;

2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai

3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Maa- ja metsätalousministeriön päätöstä koskeva valitus voidaan toimittaa suoraan korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

57 §

*Muutoksenhaku **hallinto-oikeuden** päätökseen*

Hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää, lainan irtisanomista, vapaaehtoisen velkajärjestelyn raukeamista tai erityisen etuuden peruuttamista, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. *Muutoin hallinto-oikeuden* päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

12.

Laki**porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain (987/2011)
 14 § ja

lisätään lakiin uusi 14 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

14 §

Korvausjärjestelmän muu toimeenpano

Korvausjärjestelmän muu toimeenpano

Tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001) siltä osin kuin kysymys on mainitun lain 9 §:n 2 momentissa, 10 ja 11 §:ssä, 12 §:n 1 momentissa, 13—21 §:ssä, 22 §:n 1 momentin 1, 2 ja 7 kohdassa ja 2 ja 3 momentissa sekä 23—36 §:ssä tarkoitetuista seikoista.

Tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001) siltä osin kuin kysymys on mainitun lain 9 §:n 2 momentissa, 10 ja 11 §:ssä, 12 §:n 1 momentissa, 13—21 §:ssä, 22 §:n 1 momentin 1, 2 ja 7 kohdassa ja 2 ja 3 momentissa sekä 23—33 ja 35—36 §:ssä tarkoitetuista seikoista.

Sen lisäksi, mitä valtionavustuslain 16 §:ssä säädetään, oikeus suorittaa tarkastuksia ja päätöksellään valtuuttaa suorittamaan tarkastuksia on myös maa- ja metsätalousministeriöllä ja Maaseutuvirastolla.

Sen lisäksi, mitä valtionavustuslain 16 §:ssä säädetään, oikeus suorittaa tarkastuksia ja päätöksellään valtuuttaa suorittamaan tarkastuksia on myös maa- ja metsätalousministeriöllä *sekä* Maaseutuvirastolla.

Sen estämättä, mitä valtionavustuslaissa säädetään, korvaus voidaan periä takaisin, jos Euroopan unionin valtiontukia koskeva tai muu lainsäädäntö sitä edellyttää.

Sen estämättä, mitä valtionavustuslaissa säädetään, korvaus voidaan periä takaisin, jos Euroopan unionin valtiontukia koskeva tai muu lainsäädäntö sitä edellyttää.

Oikaisuvaatimukseen annettuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalta.

14 a §

Muutoksenhaku

Valtioneuvoston sekä maa- ja metsätalousministeriön 5 §:ssä tarkoitettuun päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä hakea muutosta valittamalla.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä Maaseutuviraston päätökseen saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta siten kuin hallintolaissa (434/2003)

säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

13.

Laki

peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain (947/1997) 27 §, sellaisena kuin se on laissa 1481/2009 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

27 §

27 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tässä laissa tarkoitetussa asiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan siinä järjestyksessä kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka on lähetettävä valituskirjelmä ja asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta muutoksenhakuviranomaiselle.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan I momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Jos kysymys on muusta kuin tämän lain 18 §:ää koskevasta asiasta, muutosta saa hakea vain jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Lupa voidaan myöntää ainoastaan, jos lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä peruskuivatushankeen kohteena oleva alue tai pääosa siitä sijaitsee.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka on viipymättä toimitettava valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee avustuksen takaisinperimistä tai lainan irtisanomista, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Voimassa oleva laki

tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi tai jos luvan myöntämiseen on muu painava syy.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

14.

Laki

maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain 90 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain (999/2012) 90 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

90 §

90 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Maaseutuviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista Maaseutuvirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään. Maaseutuviraston oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen, joka koskee takaisinperintää, seuraamusmaksun määräämistä tai valvontaa, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muihin valituslautakunnan päätöksiin saa hakea muutosta vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Maaseutuviraston tekemään muuhun kuin hallinnollisen pakon käyttöä koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua Maaseutuvirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään. Maaseutuviraston oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen ja hallinnollisen pakon käyttöä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee hallinnollisen pakon käyttöä, takaisinperintää, seuraamusmaksun määräämistä tai valvontaa, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muuhun hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

15.

Laki

Euroopan kalatalousrahaston kansallisesta hallinnoinnista ja elinkeinokalataloudelle myönnettävistä tuista annetun lain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Euroopan kalatalousrahaston kansallisesta hallinnoinnista ja elinkeinokalataloudelle myönnettävistä tuista annetun lain (1447/2006) 27 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1504/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

27 §

Muutoksenhaku

Valtioneuvoston päätökseen, joka koskee 5 §:ssä tarkoitetun kansallisen strategiasuunnitelman tai 6 §:ssä tarkoitetun toimintaohjelman hyväksymistä tai muuttamista, ei saa valittamalla hakea muutosta. Hallintoviranomaisen 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu päätöksestä ei saa valittamalla hakea muutosta.

Maa- ja metsätalousministeriön *tämän lain nojalla tekemään* päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen *tämän lain nojalla tekemään* päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valituslautakunnan antamaan päätökseen saa muutoin hakea muutosta valittamalla korkeimpaan *hallinto-oikeuteen*, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Ehdotus

27 §

Muutoksenhaku

Valtioneuvoston päätökseen, joka koskee 5 §:ssä tarkoitetun kansallisen strategiasuunnitelman tai 6 §:ssä tarkoitetun toimintaohjelman hyväksymistä tai muuttamista, ei saa hakea muutosta valittamalla. Hallintoviranomaisen 6 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Maa- ja metsätalousministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *hallinto-oikeuteen* siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla *korkeimpaan hallinto-oikeuteen* siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. *Muutoin hallinto-oikeuden* päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

16.

Laki**kalastuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kalastuslain (286/1982) 81, 85 ja 123 §, sellaisina kuin ne ovat, 81 ja 123 § laissa 1462/2009 ja 85 § osaksi laeissa 1355/1993 ja 493/1997, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

81 §

Kunkin kalastusalueen tulee hyväksyä käyttö- ja hoitosuunnitelma päätöksellä, jota kannattaa vähintään kaksi kolmasosaa läsnä olevista kalastusalueen jäsenistä. Jollei ehdotusta saada edellä mainitulla ääntenenemmistöllä hyväksytyksi, ehdotus on alistettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vahvistettavaksi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi, ottaen huomioon 79 §:n säännökset, tehdä ehdotukseen välttämättömäksi havaitut muutokset.

Mitä 1 momentissa säädetään käyttö- ja hoitosuunnitelman hyväksymisestä, koskee vastaavasti sen muuttamista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 1 momentin nojalla tekemään päätökseen saa se, jonka oikeutta asia koskee, hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta.

85 §

Se, jonka oikeutta kalastusalueen kokouksen tai kalastusalueen hallituksen päätös koskee, voi, jollei päätöstä ole alistettava, vaatia kalastusalueen kokoukselta päätöksen oikaisemista sillä perusteella, että päätös ei ole syntynyt laillisessa järjestyksessä taikka on lain, asetuksen tai kalastusalueen ohjesäännön vastainen taikka poikkeaa siitä, mitä käyttö- ja hoitosuunnitelmassa on määrätty.

Oikaisuvaatimus on esitettävä kolmenkymmenen päivän kuluessa päätöksen tekemisestä. Tarvittaessa on ylimääräinen kokous kutsuttava koolle käsittelemään oikaisuvaatimusta.

81 §

Kunkin kalastusalueen tulee hyväksyä käyttö- ja hoitosuunnitelma päätöksellä, jota kannattaa vähintään kaksi kolmasosaa läsnä olevista kalastusalueen jäsenistä. Jollei ehdotusta saada edellä mainitulla ääntenenemmistöllä hyväksytyksi, ehdotus on alistettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vahvistettavaksi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi, ottaen huomioon 79 §:n säännökset, tehdä ehdotukseen välttämättömäksi havaitut muutokset.

Mitä 1 momentissa säädetään käyttö- ja hoitosuunnitelman hyväksymisestä, koskee vastaavasti sen muuttamista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 1 momentin nojalla tekemään päätökseen saa se, jonka oikeutta asia koskee, hakea muutosta valittamalla *hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaiissa (586/1996) säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä pääosa kysymyksessä olevasta kalastusalueesta sijaitsee.*

85 §

Se, jonka oikeutta kalastusalueen kokouksen tai kalastusalueen hallituksen päätös koskee, voi, jollei päätöstä ole alistettava, vaatia kalastusalueen kokoukselta päätöksen oikaisemista sillä perusteella, että päätös ei ole syntynyt laillisessa järjestyksessä taikka on lain, asetuksen tai kalastusalueen ohjesäännön vastainen taikka poikkeaa siitä, mitä käyttö- ja hoitosuunnitelmassa on määrätty.

Oikaisuvaatimus on esitettävä kolmenkymmenen päivän kuluessa päätöksen tekemisestä. Tarvittaessa on ylimääräinen kokous kutsuttava koolle käsittelemään oikaisuvaatimusta.

Jollei oikaisua suoriteta, voi oikaisun pyytäjä hakea päätökseen muutosta valittamalla 60 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen tekemiseen annetun päätöksen tiedoksisaamisesta maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan. Muutoksenhakuun sovelletaan, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään muutoksenhausta hallintoviranomaisen päätökseen. Valitusviranomainen voi päättää, että ennen asian lopullista ratkaisemista päätös saadaan panna täytäntöön heti, jos siihen on erityistä syytä eikä täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta käsittelee niin ikään kalastusalueen päätöksestä tehdyt hallintolainkäyttölain 59 §:ssä tarkoitetut kantelut. Muutoin on ylimääräisestä muutoksenhausta voimassa, mitä sanotussa laissa säädetään.

123 §

Tässä laissa tarkoitettussa asiassa annettuun yleisen alioikeuden päätökseen saadaan hakea muutosta siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta alioikeuden päätökseen on oikeudenkäymiskaarsa säädetty.

Tässä laissa tarkoitettussa asiassa annettuun aluehallintoviraston päätökseen saadaan hakea muutosta siinä järjestyksessä kuin vesilaissa säädetään muutoksen hakemisesta vesistöön rakentamista koskevassa hakemusasiassa annettuun aluehallintoviraston päätökseen. Siitä, kenellä on oikeus hakea muutosta aluehallintoviraston rauhoituspiirin lakkauttamista koskevaan päätökseen, säädetään 47 §:n 3 momentissa.

Tässä laissa tarkoitettussa asiassa annettuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saadaan hakea valittamalla muutosta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saannista. Muutoksenhausta on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Tämän lain 106 §:ssä tarkoitettuun aluehallintoviraston päätökseen saadaan hakea muutosta hallinto-oikeudelta noudattaen, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään muutoksenhausta.

Kalastusalueen kokouksen oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä pääosa kysymyksessä olevasta kalastusalueesta sijaitsee. Hallinto-oikeus voi päättää, että ennen asian lopullista ratkaisemista päätös saadaan panna täytäntöön heti, jos siihen on erityistä syytä eikä täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi.

123 §

Tässä laissa tarkoitettussa asiassa annettuun yleisen alioikeuden päätökseen saadaan hakea muutosta siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta alioikeuden päätökseen on oikeudenkäymiskaarsa säädetty.

Tässä laissa tarkoitettussa asiassa annettuun aluehallintoviraston päätökseen saadaan hakea muutosta siinä järjestyksessä kuin vesilaissa säädetään muutoksen hakemisesta vesitalousasiassa annettuun aluehallintoviraston päätökseen. Siitä, kenellä on oikeus hakea muutosta aluehallintoviraston päätökseen rauhoituspiirin lakkauttamisesta, säädetään 47 §:n 3 momentissa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä kysymyksessä oleva alue tai sen pääosa sijaitsee. Ellei tätä perustetta voida käyttää, toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyy siten kuin hallintolainkäyttölain 12 §:ssä säädetään.*

Tämän lain 106 §:ssä tarkoitettuun aluehallintoviraston päätökseen saadaan hakea muutosta hallinto-oikeudelta *siten kuin* hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

17.

Laki**Metsähallituksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) 13 § sekä
lisätään lakiin uusi 13 a ja 13 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

13 §

*Muutoksenhaku**Muutoksenhaku*

Luonnonsuojelulain mukaiseen Metsähallituksen päätökseen saa hakea valittamalla muutosta toimivaltaiselta hallinto-oikeudelta siten kuin luonnonsuojelulaissa säädetään.

Edellä 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuja kiintiöitä koskevaan päätökseen saa hakea valittamalla muutosta toimivaltaiselta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Edellä 9 §:n 3 momentissa tarkoitettuun yksittäiseen päätökseen saa hakea oikaisua Metsähallitukselta. Oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksiansainnista. Oikaisuvaatimukseen annettuun Metsähallituksen päätökseen saa hakea valittamalla muutosta toimivaltaiselta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Edellä 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuja kiintiöitä koskeva päätös sekä 9 §:n 3 momentissa tarkoitettua yksittäistä lupaa koskeva Metsähallituksen päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Muutoksenhakuviranomainen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

Muuhun tässä laissa tarkoitettuun Metsähallituksen päätökseen saa hakea valittamalla

Luonnonsuojelulain *nojalla tehtyyn* Metsähallituksen päätökseen saa hakea muutosta *valittamalla hallinto-oikeuteen* siten kuin luonnonsuojelulaissa säädetään.

Muuhun kuin 1 momentissa tai 9 §:n 3 momentissa tarkoitettuun yksittäistä lupaa koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *hallinto-oikeuteen* siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Muutoksenhakuviranomainen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

la muutosta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

13 a §

Muutoksenhaku yksittäiseen lupapäätökseen

Edellä 9 §:n 3 momentissa tarkoitettuun yksittäistä lupaa koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua Metsähallitukselta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun Metsähallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu yksittäistä lupaa koskeva päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Muutoksenhakuviranomainen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

13 b §

Toimivaltainen hallinto-oikeus

Toimivaltainen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätöksen kohteena oleva alue tai sen pääosa sijaitsee. Ellei tätä perustetta voida käyttää, toimivaltainen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä valittajalla on kotipaikka.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

18.

Laki**riistahallintolain 31 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan riistahallintolain (158/2011) 31 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

31 §

31 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Suomen riistakeskuksen 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun ja oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

Suomen riistakeskuksen 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun ja oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.*

Edellä 1 momentissa tarkoitettu yksittäistä lupaa koskeva Suomen riistakeskuksen päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Muutoksenhakuviranomainen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu yksittäistä lupaa koskeva Suomen riistakeskuksen päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Muutoksenhakuviranomainen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

Muutoksenhakuun sovelletaan muutoin, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään muutoksenhausta hallintoviranomaisen päätökseen.

 Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

19.

Laki**riistavahinkolain 47 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan riistavahinkolain (105/2009) 47 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

47 §

47 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen päätökseen haetaan muutosta tekemällä kirjallinen oikaisuvaatimus työvoima- ja elinkeinokeskuskelle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Toimivaltainen on se työvoima- ja elinkeinokeskus, jonka toimialueella asianomainen kunta sijaitsee.

Työvoima- ja elinkeinokeskuksen, metsäkeskuksen ja Maaseutuviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen, joka koskee korvauksen takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin valituslautakunnan tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valtiokonttorin tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Maa- ja metsätalousministeriön tekemään valtionapupäätökseen voi hakea valtionavustuslain mukaisesti oikaisua

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen päätökseen saa vaatia oikaisua elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Toimivaltainen on se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueella asianomainen kunta sijaitsee.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, Suomen metsäkeskuksen, Maaseutuviraston ja Valtiokonttorin hallintopäätökseen saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee korvauksen takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Maa- ja metsätalousministeriön tekemään valtionapupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin valtionavustuslaissa säädetään.

Voimassa oleva laki

maa- ja metsätalousministeriöltä.

Muutoksenhakuun sovelletaan muutoin, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

20.

Laki

taimiaineistolain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan taimiaineistolain (1205/1994) 16 §, sellaisena kuin se on laissa 727/2000, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

16 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun valvontaviranomaisen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta valituslautakunnalle.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 3 §:ssä tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Muuhun tämän lain mukaiseen hallintopäätökseen sekä oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy joko alueen sijainnin tai elinkeinonharjoittajan kotipaikan perusteella.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle.

Edellä 10 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua päätöstä on noudatettava jo ennen kuin se on saanut lainvoiman, jollei valitusviranomaisen toisin päätä.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 1 momentissa tarkoitettua asiaa koskeva valitus, saa kuitenkin hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Edellä 10 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua päätöstä on noudatettava *muutoksenhausta huolimatta*, jollei valitusviranomaisen toisin päätä.

—————
Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.
—————

21.

Laki

siemenkauppalaain 32 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan siemenkauppalaain (728/2000) 32 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

32 §

32 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen päätökseen sekä päätökseen, jonka kasvilajikelautakunta on antanut lajikkeen hyväksymistä koskevaan hakemukseen, haetaan muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen päätöstä koskeva valituskirjelmä voidaan toimittaa myös Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle, jonka on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta valituslautakunnalle.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätöksestä haetaan muutosta valittamalla

Elintarviketurvallisuusviraston päätökseen sekä päätökseen, jonka kasvilajikelautakunta on antanut lajikkeen hyväksymistä koskevaan hakemukseen, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy joko alueen sijainnin tai elinkeinonharjoittajan kotipaikan perusteella.

Elintarviketurvallisuusviraston päätöstä koskeva valituskirjelmä voidaan toimittaa

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

korkeimpaan hallinto-oikeuteen noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa säädetään.

myös *Elintarviketurvallisuusvirastolle, jonka on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle.*

Hallinto-oikeuden päätökseen 29—31 §:ssä tarkoitetuissa asioissa saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoin hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Edellä 29 §:n 3 momentissa tarkoitettua väliaikaista markkinointikieltoa koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Edellä 29 §:n 3 momentissa tarkoitettua väliaikaista markkinointikieltoa koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

22.

Laki

metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lain 29 ja 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lain (241/2002) 29 ja 30 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

29 §

29 §

*Muutoksenhaku**Muutoksenhaku*

Tämän lain nojalla annettuun Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen päätökseen haetaan muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Edellä 7 luvussa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Muuhun päätökseen saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoksenhausta maa- ja metsätalousministeriön päätökseen säädetään hallintolainkäyttölaissa.

30 §

Täytäntöönpano

Tämän lain nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava ennen kuin se on saanut lainvoiman, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy joko alueen sijainnin tai elinkeinonharjoittajan kotipaikan perusteella.

Hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee 7 luvussa tarkoitettua päätöstä, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muuhun hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

30 §

Täytäntöönpano

Tämän lain nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomaisen toisin määrää.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

23.

Laki

kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 34 ja 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003) 34 ja 35 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

34 §

34 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun valvontaviranomaisen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asi-

Edellä 6 luvussa tarkoitettuun päätökseen sekä Elintarviketurvallisuusviraston päätökseen perusteettoman edun palautuksesta saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Voimassa oleva laki

assa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta valituslautakunnalle.

Muuhun päätökseen saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy joko alueen sijainnin tai elinkeinonharjoittajan kotipaikan perusteella.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, jonka on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee 6 luvussa tarkoitettua päätöstä tai Elintarviketurvallisuusviraston päätöstä perusteettoman edun palautuksesta, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain 14 §:n 2 momentin mukaisesti asetuksella tullilaitokselle siirretyn tehtävän osalta muutosta haetaan 1 momentista poiketen siinä järjestyksessä kuin tullilaissa (1466/1994) säädetään.

Tullilaitokselle 14 §:n 2 momentin mukaisesti maa- ja metsätalousministeriön asetuksella siirretyn tehtävän osalta muutosta haetaan siinä järjestyksessä kuin tullilaissa (1466/1994) säädetään.

35 §

Täytäntöönpano

Tämän lain nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava ennen kuin se on saanut lainvoiman, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

35 §

Täytäntöönpano

Tämän lain nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

24.

Laki**lannoitevalmistelain 41 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lannoitevalmistelain (539/2006) 41 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

41 §

41 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun *valvontaviranomaisen* päätökseen haetaan muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan noudattaen, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä koskeva valituskirjelmä voidaan toimittaa myös valvontaviranomaiselle, jonka on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta valituslautakunnalle.

Edellä 33 §:n 3 momentissa tarkoitettua väliaikaista kieltoa koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Tämän lain nojalla annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *hallinto-oikeuteen siten kuin* hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. *Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy joko alueen sijainnin tai elinkeinonharjoittajan kotipaikan perusteella.*

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös *päätöksen tehneelle viranomaiselle*, jonka on viipymättä *toimitettava* valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta *hallinto-oikeudelle*.

Hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee 6 luvussa tarkoitettua päätöstä, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen muussa asiassa saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitushuvan.

Edellä 33 §:n 3 momentissa tarkoitettua väliaikaista kieltoa koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

25.

Laki**yhteisäluelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteisäluelain (758/1989) 18 §:n 3 momentti sellaisena kuin se on laissa
915/2011, ja

lisätään lakiin uusi 23 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

18 §

Osakaskunnan säännöt ja sääntöjen muutos on alistettava aluehallintoviraston vahvistettaviksi, ja ne tulevat voimaan, kun vahvistamispäätös on saanut lainvoiman. Aluehallintoviraston on vahvistettava säännöt, jos ne ovat lain mukaiset eikä niistä aiheudu vahinkoa osakkaalle. *Aluehallintoviraston päätökseen haetaan muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan noudattaen, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.*

Osakaskunnan säännöt ja sääntöjen muutos on alistettava aluehallintoviraston vahvistettaviksi, ja ne tulevat voimaan, kun vahvistamispäätös on saanut lainvoiman. Aluehallintoviraston on vahvistettava säännöt, jos ne ovat lain mukaiset eikä niistä aiheudu vahinkoa osakkaalle.

23 b §

Edellä 16 §:n 3 momentissa ja 18 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä sijaitsee pääosa yhteisestä alueesta. Edellä 18 §:n 3 momentissa tarkoitettun päätöksen osalta toimivaltainen on lisäksi se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä sijaitsee pääosa niiden kiinteistöjen alueesta, joihin yhteinen erityinen etuus kuuluu.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

26.

Laki**yhteismetsälain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään yhteismetsälakiin (109/2003) uusi 47 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

47 a §

Muutoksenhaku

Suomen metsäkeskuksen tekemään hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös Suomen metsäkeskukselle, jonka on viipymättä toimitettava valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta muutoksenhakuviranomaiselle.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

27.

Laki**tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (701/1993) 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 714/1994, 1651/1995, 60/2001, 582/2001, 1546/2001, 269/2002, 778/2005, 852/2006, 375/2007, 1459/2007 ja 452/2011, uusi 11 a kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

6 §

6 §

*Maksuttomat suoritteet**Maksuttomat suoritteet*

Tämän lain mukaisia käsittelymaksuja ei peritä:

Tämän lain mukaisia käsittelymaksuja ei peritä:

11 a) maaseutuelinkeinotukiasioissa, jotka koskevat luottojen maksuhelpotusta, vapaaehtoista velkajärjestelyä tai valtion takautumisvaatimuksesta luopumista;

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

28.

Laki**hallinto-oikeuslain 12 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hallinto-oikeuslain (430/1999) 12 a §:n 1 momentin 11 ja 12 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 675/2006, sekä
lisätään 12 a §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 675/2006, 1454/2007, 326/2009 ja 665/2011, uusi 13 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

12 a §

Hallinto-oikeuden kokoonpano eräissä asioissa

Hallinto-oikeus on päätösvaltainen myös kokoonpanossa, johon kuuluu kaksi jäsentä, jollei asiassa ratkaistavana olevan kysymyksen laatu edellytä kolmijäsenisen kokoonpanon käyttämistä ja ratkaistavana on muutoksenhakuasia, jossa on kysymys:

11) tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (701/1993), valtion maksuperustelain (150/1992) tai maksuvapautuslain (529/1980) soveltamisesta *tai*

12) perintökaaren (40/1965) 5 luvun 2 §:n mukaisesta valtiolle tulleen perinnön luovuttamisesta.

Ehdotus

12 a §

Hallinto-oikeuden kokoonpano eräissä asioissa

Hallinto-oikeus on päätösvaltainen myös kokoonpanossa, johon kuuluu kaksi jäsentä, jollei asiassa ratkaistavana olevan kysymyksen laatu edellytä kolmijäsenisen kokoonpanon käyttämistä ja ratkaistavana on muutoksenhakuasia, jossa on kysymys:

11) tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (701/1993), valtion maksuperustelain (150/1992) tai maksuvapautuslain (529/1980) soveltamisesta,

12) perintökaaren (40/1965) 5 luvun 2 §:n mukaisesta valtiolle tulleen perinnön luovuttamisesta, *tai*

13) *hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002), kasvinterveydensuojelamisesta annetun lain (702/2003), Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain (355/1995), riistahallintolain (158/2011) tai riistavahinkolain (105/2009) soveltamisesta tai* *Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) 13 §:n 2 momentin nojalla tehdyn valituksen käsittelemisestä.*

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.